

Uchwała Nr XXXVIII/823/18
Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego
z dnia 26 czerwca 2018 r.

w sprawie przyjęcia wyników przeglądu zmian w zagospodarowaniu przestrzennym zawartych w raporcie o stanie zagospodarowania przestrzennego Województwa Warmińsko – Mazurskiego oraz oceny realizacji inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym.

Na podstawie art. 14 ust. 1, 18 pkt 20 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2018 r., poz. 913 z późn. zm.) oraz art. 45 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U.2017.1073-t.j. z późn. zm.) uchwała się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się złożoną przez Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego informację w sprawie wyników przeglądu zmian w zagospodarowaniu przestrzennym zawartych w raporcie o stanie zagospodarowania przestrzennego Województwa Warmińsko – Mazurskiego oraz oceny realizacji inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, zawartą w opracowaniu pn. „Raport o stanie zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego 2013 - 2016”, w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Wiceprzewodniczący Sejmiku
Województwa Warmińsko-Mazurskiego

Julian Osiecki

WARMIŃSKO - MAZURSKI
BIURO PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO W OLSZTYNIE
FILIA W ELBLĄGU

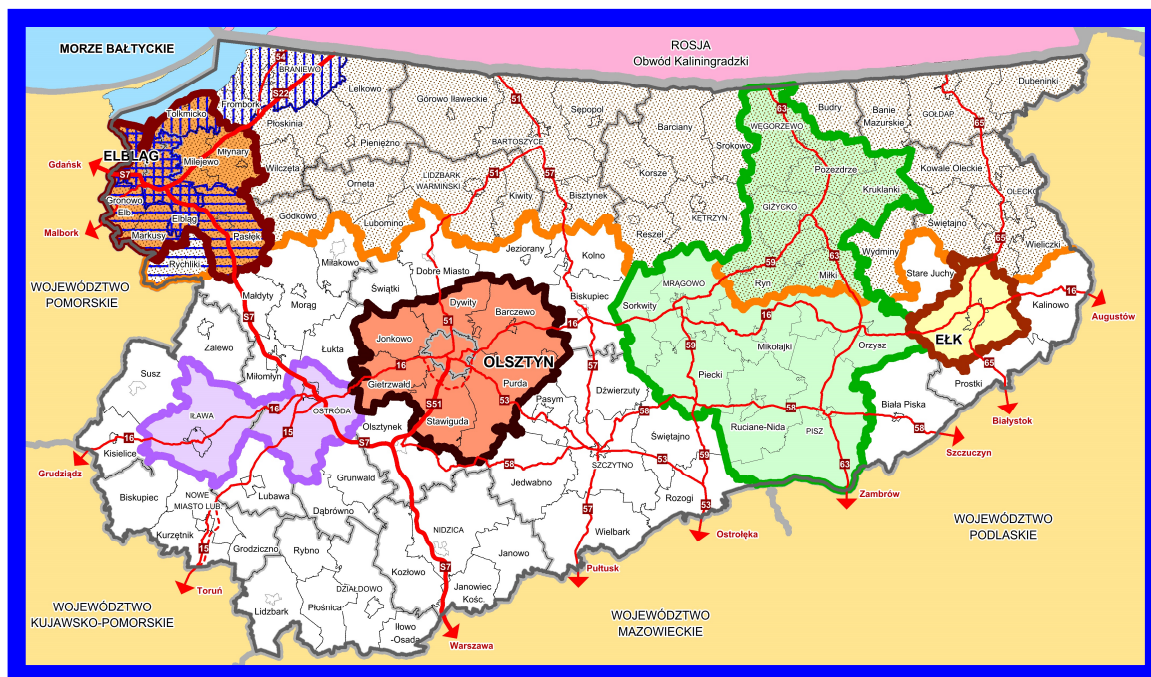
RAPORT O STANIE ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO 2013-2016

Część 1.

RAPORT O STANIE I PRZEGLĄD ZMIAN W ZAGOSPODAROWANIU PRZESTRZENNYM

Część 2.

OCENA REALIZACJI INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM

ELBLĄG - OLSZTYN, marzec 2018

Siedziba w Olsztynie
ul. 5 Wileńskiej Brygady AK 28B
10-602 Olsztyn
tel.: 89 533 05 64
fax: 89 533 05 70 wew. 29
e-mail: wmbpp@wmbpp.olsztyn.pl

Filia w Elblągu
ul. Wojska Polskiego 1
82-300 Elbląg
tel.: 55 232 60 04
fax: 55 232 42 83
e-mail: wmbppelb@op.pl

www.wmbpp.olsztyn.pl

WARMIŃSKO–MAZURSKIE BIURO PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO

w OLSZTYNIE, FILIA w ELBLĄGU

ul. Wojska Polskiego 1, 82-300 Elbląg

wmbppelb@op.pl

RAPORT O STANIE ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO 2013-2016

Część 1.

RAPORT O STANIE I PRZEGLĄD ZMIAN W ZAGOSPODAROWANIU PRZESTRZENNYM

Część 2.

OCENA REALIZACJI INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM

Dyrektor Warmińsko-Mazurskiego Biura

Planowania Przestrzennego w Olsztynie: Anna Łukaszewicz-Paczkowska

Projektant prowadzący:

Andrzej Żywicki

Zespół autorski:

Jolanta Celej, Mariola Dekajska, Anna Piziur, Andrzej Żywicki

Barbara Grządka, Agnieszka Mrozek, Lucja Krupińska,
Katarzyna Krzymowska, Hanna Kurowska, Szymon Puławski,
Agnieszka Smoleńska, Aleksandra Sudoł, Teresa Träger,
Monika Wróblewska

Opracowanie graficzne:

Urszula Juchnowska, Bożena Małysko, Małgorzata Spiek,
Beata Stolarek

Leszek Buszyło, Małgorzata Jeremicz, Czesława Pawlikowska,
Piotr Schilling

ELBLĄG - OLSZTYN, marzec 2018

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE.....	5
CZĘŚĆ 1. Raport o stanie i przegląd zmian w zagospodarowaniu przestrzennym województwa	
1. Sieć osadnicza	7
1.1. Potencjał ludnościowy ośrodków osadniczych.....	7
1.2. Potencjał usługowy ośrodków osadniczych.....	8
1.3. Potencjał gospodarczy ośrodków osadniczych.....	11
2. Powiązania komunikacyjne	15
2.1. Drogowe powiązania komunikacyjne.....	15
2.2. Kolejowe powiązania komunikacyjne.....	17
2.3. Lotnicze powiązania komunikacyjne.....	20
2.4. Wodne powiązania komunikacyjne.....	22
2.5. Przejścia graniczne.....	26
2.6. Trasy rowerowe.....	28
3. Infrastruktura techniczna	30
3.1. Elektroenergetyka.....	30
3.2. Odnawialne źródła energii (1).....	32
3.3. Odnawialne źródła energii (2). Duża energetyka wiatrowa.....	35
3.4. Telekomunikacja.....	37
3.5. Zaopatrzenie w gaz.....	39
3.6. Gospodarka wodno-ściekowa.....	41
4. System obszarów chronionych.....	43
5. Dziedzictwo kulturowe.....	46
6. Obszary funkcjonalne.....	49
7. Zagrożenie powodziowe, Żuławy.....	51
8. Tereny zamknięte.....	53
9. Złoża kopalin.....	55
10. Uzdrowiska.....	58
11. Podsumowanie i wnioski końcowe.....	60
CZĘŚĆ 2. Ocena realizacji inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym	
1. Inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym	65
2. Ocena realizacji inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym. Podsumowanie.....	68

Załączniki graficzne: mapy 1 – 18.

CZEŚĆ 1.

RAPORT O STANIE I PRZEGLĄD ZMIAN W ZAGOSPODAROWANIU PRZESTRZENNYM WOJEWÓDZTWA

WPROWADZENIE

„Plan zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego” jest dokumentem uchwalonym przez Sejmik Województwa Warmińsko-Mazurskiego Uchwałą Nr VII/164/15 z dnia 27 maja 2015 r. Nie określa się ram czasowych obowiązywania tego planu.

Przeprowadzenie okresowej **oceny planu zagospodarowania przestrzennego województwa** jest stałym elementem prac planistycznych. Ocenę planu Zarząd Województwa wykonuje co najmniej raz w czasie kadencji sejmiku. Obowiązek ten wynika z art. 45 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Zgodnie z przytoczonym przepisem ocenę planu województwa przeprowadza się w trzech płaszczyznach merytorycznych, będących wykładnią dynamiki zagospodarowania przestrzennego. Są to:

- raport o stanie zagospodarowania przestrzennego województwa, w tym przegląd zmian w zagospodarowaniu przestrzennym województwa,
- ocena realizacji inwestycji celu publicznego.

Przegląd zmian w zagospodarowaniu przestrzennym województwa, zawarty w raporcie o stanie zagospodarowania, jest przedstawiany Sejmikowi Województwa w postaci informacji, a ocena realizacji inwestycji celu publicznego podlega zaopiniowaniu przez Wojewódzką Komisję Urbanistyczno-Architektoniczną.

Ocena planu województwa powinna odpowiedzieć na pytania dotyczące kształtowania i realizacji polityki przestrzennej w województwie:

- 1) Czy ustalenia planu są aktualne na skutek zmieniających się uwarunkowań, w odniesieniu do zasadniczych elementów struktury przestrzennej województwa (określonych w art. 39 ust. 3 ustawy)?
- 2) Czy wyniki przeglądu zmian w zagospodarowaniu przestrzennym województwa odzwierciedlają postęp w realizacji planu województwa?
- 3) Czy plan województwa, jako narzędzie realizacji polityki regionalnej, spełnia postawione zadania?

W zależności od odpowiedzi na powyższe pytania należy stwierdzić, czy plan województwa wymaga aktualizacji, a jeżeli tak, to w jakim zakresie i w jakim terminie.

W pracach nad oceną planu województwa odniesiono się do zasadniczych warstw problemowych, takich jak:

- 1) zmiany uwarunkowań zewnętrznych (nadrzędnych), których efekty wymagają uwzględnienia w planie województwa i które powinny przekładać się na zagospodarowanie przestrzenne województwa;
- 2) funkcjonowanie określonych ustawowo elementów struktury przestrzennej województwa, w oparciu o analizę wybranych cech – przeprowadzoną w układzie: stan + zmiany + wnioski;
- 3) realizacja inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, ważnych dla prowadzenia polityki regionalnej.

Uwagi metodyczne.

Opracowanie stanowi aktualizację raportu z 2013 r. W strukturze raportu zachowano układ i kolejność prezentowanych zagadnień jak niżej:

- 1) **Uwarunkowania zewnętrzne** odnoszą się do szeroko rozumianych nadrzędnych uwarunkowań rozwoju przestrzennego województwa, począwszy od regulacji prawnych (dotyczących zmian w obowiązujących przepisach, w dokumentach rządowych, w dokumentach samorządu województwa), a kończąc na funkcjonowaniu poszczególnych systemów i zjawisk na poziomie wykraczającym poza granice województwa bądź poza

kompetencje samorządu województwa. Uwzględniono również uwarunkowania wynikające z opracowań studialnych i analitycznych, sporządzonych dla potrzeb prowadzenia polityki przestrzennej.

- 2) **Stan** zagospodarowania przestrzennego sporządzany jest na podstawie raportów branżowych oraz danych na koniec 2016 r., (z uwzględnieniem 2017 r., jeżeli pozwala na to dostępność danych). Ocena stanu jest niezbędna dla zrozumienia, jak funkcjonują systemy przestrzenne. Stanowi punkt odniesienia (w warstwie merytorycznej i czasowej) do wyodrębnienia zmian w zagospodarowaniu przestrzennym tych systemów.
- 3) **Zmiany** w zagospodarowaniu przestrzennym obejmują okres 2013-2016, w miarę możliwości z uwzględnieniem zmian zaistniałych w 2017 r.
- 4) **Wnioski** zawierają skrótową ocenę analizowanych warstw problemowych, w tym również wnioski do planu województwa, np. na temat zakresu niezbędnych bądź proponowanych zmian oraz ich znaczenia dla aktualności planu województwa.

Zakresem opracowania objęto zagadnienia, które są przedmiotem ustaleń planu województwa na poziomie struktury przestrzennej województwa. Skoncentrowano się na aspekcie przestrzennym analizowanych zjawisk.

Forma opracowania: raport stanowi syntetyczną ocenę wybranych zagadnień, stanowiącą wynik analiz branżowych.

Zagadnienia wskazane ustawowo do uwzględnienia w raporcie określa art. 39 ust. 3 ustawy. Są to:

- sieć osadnicza: potencjał ludnościowy, usługowy i gospodarczy;
- powiązania komunikacyjne, w tym kierunki powiązań transgranicznych, powiązania drogowe, kolejowe, lotnicze i wodne, a także funkcjonowanie przejść granicznych oraz trasy rowerowe;
- infrastruktura techniczna, w tym: system elektroenergetyczny, telekomunikacyjny, zaopatrzenia w gaz oraz gospodarki wodno-ściekowej;
- system obszarów chronionych, w tym obszary ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego;
- dziedzictwo kulturowe (obszary ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej);
- obszary funkcjonalne o znaczeniu ponadregionalnym oraz w zależności od potrzeb o znaczeniu regionalnym;
- zagrożenie powodziowe (obszary szczególnego zagrożenia powodzią);
- tereny zamknięte i ich strefy ochronne;
- złoża kopalin (obszary występowania udokumentowanych złóż kopalin);
- uzdrowiska (ochrona uzdrowisk).

Szczególną cechą niniejszego raportu jest fakt, że termin jego sporządzenia zbiega się z terminem zakończenia prac nad projektem planu województwa. W takiej sytuacji wnioski formułowane w raporcie adresowane są w dużej części do następnej aktualizacji planu województwa. Wynika to przede wszystkim ze zmian uwarunkowań zewnętrznych w postaci nowych regulacji prawnych. Nakazują one uwzględnienie w planie województwa nowych jakościowo elementów, m. in. wyników audytu krajobrazowego (który będzie mógł zostać sporządzony po wprowadzeniu stosownego przepisu wykonawczego), czy map zagrożenia powodziowego (nowa ustawa prawo wodne, która obowiązuje od 2018 r.).

ROZDZIAŁ 1 SIEĆ OSADNICZA

Analizą objęto 29 ośrodków osadniczych (spośród 49 miast województwa), wytypowanych według liczby ludności oraz wyposażenia w infrastrukturę społeczną rangi ponadlokalnej. Są to: Olsztyn, Elbląg, Ełk (wg KPZK 2030 ośrodki: wojewódzki, regionalny i subregionalny), miasta powiatowe o liczbie mieszkańców od 25 do 50 tys. (4 miasta), miasta powiatowe o liczbie mieszkańców od 15 do 25 tys. (8 miast), pozostałe miasta będące siedzibą powiatów (4 miasta) oraz 5 miast z siedzibą władz gminnych z liczbą mieszkańców powyżej 10 tys. Ponadto uwzględniono 5 miast o liczbie mieszkańców poniżej 10 tys., w których zidentyfikowano ważniejsze usługi o charakterze ponadlokalnym.

1.1. POTENCJAŁ LUDNOŚCIOWY ośrodków osadniczych

1. Ocena zmian uwarunkowań zewnętrznych.

Niekorzystne tendencje demograficzne oraz zróżnicowana regionalnie sytuacja społeczno-gospodarcza w Polsce mają istotny wpływ na procesy i zjawiska zachodzące w województwie. Dotyczy to w szczególności:

- odpływu ludności z regionu,
- ujemnego przyrostu naturalnego,
- starzenia się społeczeństwa.

2. Ocena stanu oraz zmian w funkcjonowaniu ośrodków osadniczych - w zakresie dotyczącym procesów i zjawisk demograficznych.

Stan ludności w analizowanych ośrodkach osadniczych (2016 r).

Najważniejsze ośrodki osadnicze województwa: Olsztyn, Elbląg i Ełk mają odpowiednio 173 tys., 121,2 tys. i 61,1 tys. mieszkańców. Potencjał ludnościowy pozostałych ważniejszych miast wygląda następująco:

- miasta liczące 25 – 50 tys. mieszkańców (4 miasta): Ostróda, Iława, Giżycko i Kętrzyn;
- miasta liczące 15 – 25 tys. mieszkańców (8 miast): Szczytno, Bartoszyce, Mrągowo, Działdowo, Pisz, Braniewo, Olecko i Lidzbark Warmiński;
- miasta liczące 10 – 15 tys. mieszkańców (9 miast): Nidzica, Morąg, Gołdap, Pasłęk, Węgorzewo, Nowe Miasto Lubawskie, Biskupiec Reszelski, Dobre Miasto, Lubawa;
- pozostałe 5 miast z liczbą ludności poniżej 10 tys.: Orneta, Olsztynek, Reszel, Górowo Iławeckie i Frombork.

Zmiany demograficzne (2013-2016).

Spadek liczby ludności nastąpił prawie we wszystkich miastach, w większości przypadków zarówno za sprawą ujemnego przyrostu naturalnego, jak odpływu ludności. Wśród analizowanych miast wzrost liczby mieszkańców odnotowano jedynie w Ełku i Lubawie (2,4% i 1,5%), natomiast największy spadek w Szczytnie.

Przyrost liczby ludności obserwowano w gminach wokół Olsztyna oraz innych większych miast województwa. Jest to efekt procesów suburbanizacyjnych.

Przyrost naturalny (2016 r.) osiągnął wartość ujemną w 21 badanych miastach (o 2 więcej niż 4 lata wcześniej). Najbardziej niekorzystny wskaźnik zaobserwowano we Fromborku i Orniecie (na poziomie -7‰), najwyższy natomiast w Lubawie, Olecku i Ełku (3,5‰ - 1,2‰). Spośród trzech najważniejszych miast najtrudniejsza sytuacja panuje w Elblągu, natomiast w Ełku jest ona bardzo korzystna. W Olsztynie wskaźniki przyrostu naturalnego od kilku lat utrzymują się na poziomie ok. 1‰.

Odptyw ludności: w regionie przez cały badany okres obserwowano ujemne saldo migracji. Jego wielkość kwalifikuje województwo do obszarów o jednym z największych odptywów ludności w Polsce. W wyniku migracji stałych w regionie ubyło ok. 3 tys. mieszkańców. W 3 największych miastach odptyw mieszkańców notowano tylko w Elblągu (2016 r.). Pogłębienie niekorzystnej sytuacji migracyjnej nastąpiło w miastach: Pasłęk, Nidzica, Ostróda, Frombork i Olsztynek. Korzystna sytuacja migracyjna została zaobserwowana w Lubawie i Ełku oraz w Iławie i Olecku.

Starzenie się ludności: proces starzenia się ludności ulega nasileniu (szczególnie w miastach), wskaźnik „starości” rośnie wskutek zwiększającej się sukcesywnie liczby osób starszych, przy jednoczesnym zmniejszaniu liczby dzieci i młodzieży. Największą dynamiką niekorzystnych zmian odznaczały się miasta: Reszel, Szczytno, Nidzica, Morąg, Działdowo. Najmłodszą strukturę wiekową posiadają Lubawa i Ełk.

Zaburzona struktura ludności według płci: nadwyżka liczby kobiet nad liczbą mężczyzn (wskaźnik feminizacji) w województwie utrzymywała się przez cały badany okres. W miastach charakterystyczna jest dominacja kobiet (największa utrzymuje się w Olsztynie, Biskupcu, Ostródzie, Bartoszycach, Giżycku, Ornecie, Kętrzynie, Nidzicy i Nowym Mieście Lubawskim). W kilku miastach wskaźnik feminizacji spadł (Iława, Lubawa, Lidzbark Warmiński, Szczytno, Reszel). Na terenach wiejskich utrzymuje się niewielki niedobór liczby kobiet.

3. Wnioski.

Procesy demograficzne w miastach województwa warmińsko-mazurskiego wykazują niekorzystne tendencje, chociaż zgodne z trendami obserwowanymi w Polsce. Szczególnie niekorzystnym zjawiskiem jest utrzymujący się odptyw ludności z regionu.

W przeciągu ostatnich czterech lat na tle województwa szczególnie korzystne procesy demograficzne zaobserwowano w Lubawie.

Z „Prognozy ludności gmin na lata 2017-2030” (GUS, 2017 r.) wynika, że w najbardziej korzystnej sytuacji demograficznej znajdują się gminy wokół Olsztyna oraz miasto i otoczenie Ełku (ocenia się, że miasto to pod tym względem ma dobre perspektywy rozwoju). Spodziewany jest dalszy znaczny ubytek mieszkańców Elbląga. Niekorzystne procesy demograficzne zachodzące w tym mieście są powiązane w dużej mierze z problemami ekonomicznymi miasta (Elbląg jest jednym z miast tracących funkcje społeczno-gospodarcze).

Wnioski do planu województwa.

Analizowane zjawiska demograficzne nie wywołują zmian w hierarchii sieci osadniczej w odniesieniu do najważniejszych miast województwa.

1.2. POTENCJAŁ USŁUGOWY ośrodków osadniczych

1. Ocena zmian uwarunkowań zewnętrznych.

W 2017 r. pojawiła się Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.). Przedstawia nowy model rozwoju, w którym widoczne jest dążenie m.in. do zapewnienia korzyści wszystkim grupom społecznym. Wskazuje region Polski Wschodniej jako obszar o jednym z najniższych poziomów rozwoju w skali UE, wymagający wsparcia. Kieruje również uwagę na obszary wiejskie zagrożone trwałą marginalizacją oraz na średnie miasta tracące funkcje społeczno-gospodarcze.

2. Ocena stanu oraz zmian w funkcjonowaniu ośrodków osadniczych - w zakresie dotyczącym potencjału usługowego.

Ranga ośrodków osadniczych poddanych analizie nie ulega zmianom.

Największy wzrost potencjału usługowego zauważalny jest w ośrodku wojewódzkim.

W SOR wskazano dużą grupę miast średnich tracących dotychczasowe funkcje, jako efekt niekorzystnej sytuacji społeczno-gospodarczej (Braniewo, Bartoszyce, Kętrzyn, Szczytno, Lidzbark Warmiński, Giżycko, Pisz, Olecko, Mrągowo), do których zaliczono również Elbląg i Ełk.

Szkolnictwo wyższe: w 2017 r. w regionie funkcjonowały 22 szkoły wyższe (nie licząc 4 seminariów duchownych). Większość z nich to ośrodki zamiejscowe lub filie. Utworzono nowe placówki w Bartoszycach, Kętrzynie, Działdowie, Giżycku i Olsztynie. Zlikwidowano natomiast szkoły w Olecku, Lidzbarku Warmińskim i Giżycku. Najważniejszym ośrodkiem akademickim w regionie jest Olsztyn (6 szkół wyższych), a poza tym Elbląg (4 szkoły wyższe), Ełk (3 szkoły wyższe), a także Szczytno (2 szkoły wyższe). Do wymienionych miast dołączyło Giżycko, w którym obecnie również działają 2 szkoły wyższe.

Największe zmiany dotyczą małych szkół wyższych w mniejszych ośrodkach. Większe uczelnie cechują się stabilnością funkcjonowania. Szczególnie zauważalny jest wzrost bazy i potencjału Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, tworzącego wyróżniający się ośrodek akademicki.

Stacjonarna opieka zdrowotna: na obszarze województwa w 2017 r. funkcjonowało 39 szpitali z łączną liczbą łóżek ponad 7,7 tys. Spośród nich 9 to szpitale wojewódzkie (6 wielospecjalistycznych i 3 psychiatryczne), 11 - powiatowe, 2 - miejskie, 3 - inne publiczne i 14 - niepubliczne. Zakłady długoterminowej opieki pielęgnacyjnej prowadzone są w ramach działalności szpitali (15 zakładów) oraz w jednostkach funkcjonujących samodzielnie (9 zakładów). Największym potencjałem opieki zdrowotnej (szpitale, oddziały oraz liczba łóżek) dysponuje Olsztyn (8 szpitali), Elbląg (3 szpitale) oraz Ełk (2 szpitale). Pozostałe szpitale znajdują się w miastach powiatowych oraz w innych miejscowościach (np. wyspecjalizowane placówki w Ameryce k. Olsztynka, Fromborku, Górowie Iławeckim). Rozwija się ośrodek uzdrowiskowy w Gołdapi (szpital i sanatorium). Trzy miejscowości uzyskały status obszaru ochrony uzdrowiskowej (Frombork, Lidzbark Warmiński, Miłomłyn). Na obszarze gminy Górowo Iławeckie planowane jest ustanowienie takiego obszaru.

Stacjonarna opieka zdrowotna wspomagana jest przez działalność lotniczego pogotowia ratunkowego. Jego baza znajduje się obecnie w Olsztynie (lotnisko Dajtki), natomiast planowane jest utworzenie nowej bazy w Gryźlinach k. Olsztynka. W województwie znajduje się 8 lądowisk dla śmigłowców ratowniczych – przyszpitalnych, całodobowych (Olsztyn - 2, Elbląg, Ełk, Działdowo, Iława, Bartoszyce, Giżycko), a także 2 lądowiska dzienne (Mrągowo, Pisz).

Ponadto w okresie raportowanym rozszerzono działalność Wojewódzkiej Stacji Pogotowia Ratunkowego w Olsztynie przy ul. 5 Wileńskiej Brygady AK, w zakresie utworzenia W-M Szkoły Ratownictwa Medycznego oraz w zakresie sterowania ruchem karetek pogotowia w województwie.

Infrastruktura kultury: najlepiej rozwinięta jest w stolicy regionu, znajdują się tu najważniejsze, najbardziej wyspecjalizowane rodzaje działalności kulturalnej, w tym obiekty tzw. kultury wysokiej (teatry, muzea, filharmonia, galerie sztuki). Poza Olsztynem ważne znaczenie ma Elbląg. Spośród pozostałych ośrodków wyróżniają się zwłaszcza Lidzbark Warmiński, Mrągowo, Ełk i Iława. Wzmacnia się także Ostróda. W pozostałych miastach infrastruktura kultury jest mniej rozwinięta i nie tak różnorodna. W ośrodkach ponadlokalnych (szczególnie powiatowych) często najważniejszą rolę pełnią ośrodki kultury, skupiające wiele różnorodnych działalności kulturalnych (dla dzieci i dorosłych).

Infrastruktura sportowa: najlepiej rozwinięta jest w Olsztynie. Infrastruktura w tym mieście cechuje się znaczną różnorodnością, istotne znaczenie ma baza sportowa szkół wyższych (przede wszystkim baseny oraz stadion lekkoatletyczny). Ważnym ośrodkiem jest Elbląg, nieco

mniejszym Ełk. Na tle pozostałych ośrodków wyróżnia się Ostróda, a także Giżycko. Najważniejsze obiekty infrastruktury sportowej to:

- baseny (1 olimpijski, 4 pływackie typu sportowego, 13 basenów 25-metrowych),
  - hale widowiskowo-sportowe (w 13 ośrodkach, w tym 6 dużych hal),
  - stadiony (w tym 6 stadionów z co najmniej 2 tys. miejsc na trybunach: Olsztyn - wymaga gruntownej przebudowy, Elbląg, Ełk, Ostróda, Iława, Kętrzyn),
  - lodowiska kryte (w 3 ośrodkach: Elbląg, Giżycko, Ełk),
  - stadiony lekkoatletyczne posiadające certyfikat PZLA (w 7 ośrodkach: Olsztyn, Ełk, Ostróda, Lubawa, Olecko, Lidzbark Warmiński, Pasłęk). Największym jest stadion lekkoatletyczny w Olsztynie (znajduje się w trakcie przebudowy). Tylko dwa obiekty, w Ełku i Ostródzie mają przyznaną kategorię na stałe, w pozostałych ośrodkach została ona przyznana warunkowo do 2018 r.,
  - nad Wielkimi Jeziorami, na Pojezierzu Iławskim, nad Zalewem Wiślanym oraz w Olsztynie funkcjonują bazy sportów wodnych (m.in. wioślarskie, żeglarskie),
- Ponadto w Naterkach k. Olsztyna i w Pasłęku znajdują się 18-dółkowe pola golfowe.

Centra handlowo-usługowe: obiekty o powierzchni sprzedażowej nie mniejszej niż 2,5 tys. m². Takich obiektów w województwie jest 21. Najwięcej w Olsztynie (9), Elblągu (4) i Ełku (2). W kilku pozostałych ośrodkach znajdują się pojedyncze centra: Iława, Giżycko, Olecko, Pisz, Bartoszyce i Szczytno.

Ponadto w Ostródzie funkcjonuje ogromna hala targowo-wystawiennicza, druga co do wielkości w Polsce, o powierzchni wystawienniczej przekraczającej 40,5 tys. m².

Zmiany w latach 2013-2016 r.:

- 1) Szkolnictwo wyższe: dalszy rozwój bazy naukowo-dydaktycznej szkolnictwa wyższego, w szczególności największej uczelni w regionie UWM, połączony z dalszym spadkiem liczby studiujących. Zmienił się przestrzenny rozkład uczelni w regionie: zostały zlikwidowane szkoły w Olecku, Giżycku i Lidzbarku Warmińskim oraz utworzono ośrodki zamiejscowe uczelni w: Olsztynie, Ełku, Giżycku, Bartoszycach i Działdowie.
- 2) Stacjonarna opieka zdrowotna: w 2017 r. nastąpiły zmiany w systemie stacjonarnej opieki zdrowotnej, polegające na utworzeniu tzw. sieci szpitali. W zależności od struktury szpitala i zakresu działalności w sieci szpitali naszego regionu znalazło się: 20 szpitali I poziomu, 4 szpitale II poziomu, 2 szpitale III poziomu, 2 pediatryczne, 1 pulmonologiczny i 3 ogólnopolskie.

Sukcesywnie podwyższany jest standard większości obiektów stacjonarnej opieki medycznej. Zwiększył się wskaźnik liczby lekarzy na 10 tys. ludności (z 25,4 w 2013 r. do 26,5 w 2016 r.) oraz liczba łóżek w szpitalach ogólnych na 10 tys. ludności (z 46,1 w 2013 r. do 47,04 w 2016r.). Zaobserwowano korzystne tendencje dotyczące opieki stomatologicznej – wzrosła liczba lekarzy dentyków w regionie, polepszył się także wskaźnik ich liczby na 10 tys. mieszkańców (z 6,8 do 7,1). Nie przełożyło się to jednak na pozycję województwa, nadal pod tym względem zajmuje ostatnie miejsce wśród regionów w Polsce.

Podobnie jak w całym kraju obserwuje się niekorzystny proces starzenia się personelu medycznego. Znacznie wzrósł udział pielęgniarek powyżej 55 roku życia z 29,2% w 2013 r. do 37,5% w 2016 r. W przypadku lekarzy zaobserwowano nieznaczny (ok. 2%) wzrost udziału lekarzy najstarszych (powyżej 65 roku życia) i najmłodszych (poniżej 35 roku) oraz spadek udziału lekarzy w pozostałych grupach wiekowych.

Zaszły zmiany organizacyjne i strukturalne w szpitalach w Elblągu i Ełku. Najważniejsze dotyczyły likwidacji Elbląskiego Szpitala Specjalistycznego – został włączony w struktury Szpitala Miejskiego, a także 108 Szpitala Wojskowego w Ełku – funkcjonuje jako Filia 1 Wojskowego Szpitala Klinicznego w Lublinie (od 1.XII.2017r.). Wzmacnia się stopniowo potencjał ośrodka uzdrowiskowego Gołdap, w wyniku inwestycji w infrastrukturę

- uzdrowiskową. Rozwija się potencjał uzdrowiskowy w niektórych obszarach ochrony uzdrowiskowej (Termy Warmińskie w Lidzbarku Warmińskim).
- 3) Infrastruktura kultury: wiele obiektów najważniejszych instytucji kultury zostało zmodernizowanych w poprzednich latach, niektóre instytucje otrzymały nowe siedziby (filharmonia w Olsztynie, orkiestra kameralna w Elblągu). Najbardziej istotne inwestycje w infrastrukturę kultury dokonały się w Olsztynie. Obecnie planowana jest rozbudowa i modernizacja CSE Światowid w Elblągu, w trakcie jest modernizacja amfiteatru w Lidzbarku Warmińskim.
  - 4) Infrastruktura sportu: przed 2013 r. największe zmiany zaszły w miastach: Olsztynie, Elblągu, Ostródzie, a także Ełku, Lidzbarku Warmińskim, Olecku i Lubawie. Obecnie zmiany te nie są tak znaczące. W Olsztynie w trakcie modernizacji znajduje się stadion lekkoatletyczny, planowana jest modernizacja hali widowiskowo-sportowej Urania. W Elblągu, Morągu i Lidzbarku Warmińskim powstały pływalnie (25-metrowe). W Ostródzie powstał certyfikowany stadion lekkoatletyczny. Należy spodziewać się dalszego zwiększenia ich liczby w regionie. Związane jest to z ogólnopolskim programem rozwoju bazy lekkoatletycznej (utworzenie certyfikowanych stadionów lekkoatletycznych w każdym powiecie).
  - 5) Centra handlowo-usługowe: w badanych latach oddano do użytku największą w województwie halę, olsztyńską Galerię Warmińską. Rozbudowano centrum handlowe w Elblągu, a także zbudowano kolejną halę targowo-wystawienniczą w Ostródzie.

3. Wnioski.

Badania obejmują okres 3-4 lat. Zaobserwowane zmiany mimo krótkiego czasu są wyraźne. Przełomowym rokiem dla rozwoju infrastruktury społecznej był rok 2004, kiedy polska stała się członkiem Unii Europejskiej. Fundusze unijne były najważniejszym źródłem finansowania budowy i modernizacji bazy infrastruktury społecznej. Nadal pełnią one bardzo istotną rolę w prowadzonych inwestycjach.

Wnioski do planu województwa.

Potencjał infrastruktury społecznej powinien zostać uwzględniony w planowaniu miejskich obszarów funkcjonalnych oraz przy ustalaniu hierarchii ośrodków osadniczych.

Mapa 1 pt. „Sieć osadnicza: Potencjał infrastruktury społecznej i demograficzny” została umieszczona na końcu opracowania.

Mapa prezentuje syntetyczne ujęcie ww. zagadnień oraz wskazuje na zróżnicowanie w poszczególnych ośrodkach. W oparciu o dane ilościowe i jakościowe zastosowano wskaźniki syntetyczne dla kultury (teatry, filharmonie, orkiestry kam., muzea, kina, galerie sztuki itd.), nauki (studenci i szkoły wyższe), zdrowia (łóżka i oddziały), sportu (obiekty halowe, stadiony, w tym także lekkoatletyczne z certyfikatem, obiekty terenowe).

1.3. POTENCJAŁ GOSPODARCZY ośrodków osadniczych

1. Ocena zmian uwarunkowań zewnętrznych.

- 1) Dla rozwoju gospodarczego województwa istotne znaczenie mają:
  - „Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2025” (2013 r.);
  - „Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020” (2014 r.);
  - Programy Operacyjne: „Innowacyjna Gospodarka” oraz „Inteligentny Rozwój 2014-2020” (2013 r.).

- 2) W „Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju...” zawarte są:
  - cele: przestawienie gospodarki w kierunku inwestycji, innowacyjności i eksportu, a także wspieranie małej i średniej przedsiębiorczości;
  - działania naprawcze: reindustrializacja (w tym partnerstwo państwowe, klastry, doliny przemysłowe), innowacyjne przedsiębiorstwa, skuteczna polityka regionalna.
- 3) Specjalne strefy ekonomiczne (SSE) wg obecnego stanu prawnego mogą funkcjonować do 2026 r. Na początku 2018 r. rząd przyjął projekt ustawy o wspieraniu nowych inwestycji. Wg założeń do projektu cały obszar kraju ma mieć cechy specjalnej strefy ekonomicznej.
- 4) W zakresie gospodarki morskiej pojawiły się nowe dokumenty rządowe:
  - a) „Program Operacyjny Rybactwo i Morze 2014-2020” zastąpił wcześniejszy program na lata 2007-2013. Wśród jego priorytetów istotne znaczenie mają:
    - zwrócenie uwagi na innowacyjność i konkurencyjność rybołówstwa, rozszerzonego o akwakulturę,
    - spójność terytorialna na obszarach rybackich,
    - wspieranie przetwórstwa produktów rybołówstwa i akwakultury,
    - zintegrowana polityka morska.
  - b) W 2017 r. nastąpiło przyjęcie oraz wdrażanie rządowego programu „Budowa drogi wodnej łączącej Zalew Wiślany z Zatoką Gdańską”, który może mieć znaczący wpływ na rozwój gospodarki morskiej regionu.

2. Ocena stanu oraz zmian w funkcjonowaniu ośrodków osadniczych – w zakresie dotyczącym działalności gospodarczej.

Województwo warmińsko-mazurskie należy do najsłabszych gospodarczo regionów w kraju. Potwierdzają to takie cechy gospodarki, jak: znaczny udział produkcji surowcochłonnej i pracochłonnej, niski stopień uczestnictwa w wymianie międzynarodowej, niski poziom innowacyjności, wysokie bezrobocie oraz niska przedsiębiorczość.

Pod koniec 2016 r. stopa bezrobocia wyniosła 14,2%, a w powiatowych urzędach pracy zarejestrowanych było 73,1 tys. bezrobotnych.

Pomimo iż wzrósł wskaźnik PKB na mieszkańca z 30.776 zł (2013 r.) do 33.179 zł (2015 r.), to jednak relatywnie w stosunku do średniej wartości w kraju zmniejszył się, w 2013 r. był on o 26% mniejszy od średniej wartości dla kraju, w 2015 r. o 29%.

W województwie warmińsko-mazurskim w końcu 2017 r. w rejestrze REGON wpisanych było 125,4 tys. podmiotów gospodarczych (PG), tj. niecałe 3% podmiotów zarejestrowanych w kraju. W stosunku do 2014 r. nastąpił wzrost jedynie o 1,6%, przy większym wzroście średniej krajowej.

Struktura gospodarcza województwa warmińsko-mazurskiego oparta jest na 3 sektorach: rolniczym (30% PG), usługowym (25%) i przemysłowym (15%).

Rozwój rolnictwa następuje w oparciu o sprzyjające warunki naturalne, duży udział gospodarstw wielkotowarowych, specjalizacje w kierunku produkcji zdrowej żywności oraz usług agroturystycznych.

W ramach działalności usługowej wyróżniają się: turystyka w układzie rozproszonym (głównie w rejonach turystycznych) oraz pozostałe usługi (publiczne i komercyjne) usytuowane głównie w ośrodkach osadniczych.

Rozwój przemysłu opiera się głównie na potencjale zasobów leśnych, rolnych i geologicznych oraz na wybranych specjalizacjach (np. jachty, meble, materiały budowlane, zdrowa żywność, opakowania szklane).

Ponadto szczególne znaczenie w strukturze gospodarczej ma mało wykorzystany potencjał gospodarki morskiej.

Specjalne strefy ekonomiczne w województwie warmińsko-mazurskim działają w oparciu o dwie jednostki organizacyjne:

- Warmińsko-Mazurska Specjalna Strefa Ekonomiczna w 30 podstrefach: Barczewo, Bartoszyce, Biskupiec, Braniewo, Dobrze Miasto, Działdowo, Elbląg, Iława, Iłowo Osada, Kętrzyn, Kurzętnik, Lidzbark Warmiński, Morąg, Mrągowo, Nidzica, Nowe Miasto Lubawskie, Olecko, Olsztyn, Olsztynek, Orneta, Orzysz, Ostróda, Pasłęk, Piecki, Pisz, Stawiguda, Szczytno, Węgorzewo, Wielbark, Zalewo;
- Suwalska Specjalna Strefa Ekonomiczna w 3 podstrefach: Gołdap, Olecko i Ełk.

Nastąpił rozwój terytorialny niektórych podstref oraz wzrost liczby zatrudnionych:

- w W-MSSE powstało 6 nowych podstref: Braniewo, Działdowo, Orneta, Stawiguda, Węgorzewo, Zalewo (2016 r.);
- w Olecku, oprócz strefy dotychczasowej, nową dodatkową podstrefę utworzyła SSSE (2015 r.).

W 2017 r. W-MSSE pod względem wyników znalazła się na drugim miejscu spośród wszystkich stref w kraju (36 zezwoleń na prowadzenie działalności gospodarczych przy zatrudnieniu 1 517 osób).

W wykorzystaniu potencjału poszczególnych podstref występują znaczne dysproporcje (% terenów zainwestowanych). Przesądza o tym szeroka, rozproszona oferta, zlokalizowana w miejscach o nie zawsze korzystnych uwarunkowaniach. Znajduje to potwierdzenie w stosunkowo niskim poziomie zagospodarowania terenów słabszych lokalizacji (np. Barczewo, Pasłęk, Orneta, Orzysz).

Parki technologiczne stanowią platformę skupiającą firmy działające w innowacyjnych branżach, powinny stymulować rozwój potencjału społeczno-gospodarczego. W województwie funkcjonują 3 takie parki, które powstały w poprzednim okresie raportowania:

- Olsztyński Park Naukowo-Technologiczny, w tym: rezydenci parku (inkubator przedsiębiorczości, 4 laboratoria o zaawansowanych technologiach oraz 59 firm), akredytacja międzynarodowej sieci innowacji European Business Network (EBN);
- Elbląski Park Technologiczny, w tym: rezydenci parku (inkubator przedsiębiorczości, 5 laboratoriów o zaawansowanych technologiach oraz 26 firm), akredytacja w zakresie prowadzenia usług doradczych;
- Park Naukowo-Technologiczny w Ełku, w tym: rezydenci parku (2 laboratoria o zaawansowanych technologiach oraz 14 firm).

Instytucje **otoczenia biznesu** działają w regionie na poziomie dostosowanym do potrzeb gospodarki. Są to instytucje finansowe, doradcze, ubezpieczeniowe i reklamowe.

Głównym ośrodkiem jest Olsztyn, gdzie znajduje się ok. 250 takich firm, oraz Elbląg (ponad 100 firm) i Ełk (blisko 80 firm). W stosunku do poprzedniego okresu raportowania nastąpiła weryfikacja ilości placówek w relacji do rzeczywistych potrzeb rynkowych (spadek w Olsztynie i Elblągu, wzrost w Ełku), uwzględniając również zmianę źródła informacji.

W regionie funkcjonują również ośrodki transferu technologii, instytuty badawcze i centra badawczo-rozwojowe: 7 w Olsztynie, 5 w Elblągu po jednym w Ełku, Giżycku, Mrągowie, Olecku i Szczytnie. W poprzednim raporcie jednostki tego typu odnotowano jedynie w Olsztynie i Elblągu.

Warmińsko-Mazurskie **klastry** rozpoczęły działalność w poprzednim okresie raportowania. Istnieje potrzeba kontynuacji lokalnych powiązań, wspierających konkurencyjność i innowacyjność branżową.

W regionie działa 13 klastrów, z których: w Olsztynie (6) i w Elblągu (4). Pozostałe klastry funkcjonują w: Nidzicy, Gołdapi i Ostródzie. Spośród nich 11 posiada siedzibę na obszarze województwa warmińsko-mazurskiego.

Działalność klastrowa monitorowana jest przez Departament Polityki Regionalnej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie.

Kluczowe branże w klastrach to: meble, rolnictwo, turystyka, technologie informatyczne.

Reasumując, ocena potencjału gospodarczego województwa wygląda następująco:

- Przekrój gospodarczy województwa:
W strukturze gospodarczej regionu czołowe miejsce zajmuje sektor rolniczy; poza tym podmioty gospodarcze koncentrują się w usługach (szczególnie związanych z turystyką), a w niektórych rejonach w przemyśle (np. przetwórstwo przemysłowe, budownictwo, transport i gospodarka magazynowa,...).
Szansę na rozwój gospodarki morskiej stwarza realizacja programu rządowego przyjętego w 2016 r. przez Radę Ministrów: „Budowa drogi wodnej łączącej Zalew Wiślany z Zatoką Gdańską”.
- Otoczenie biznesu:
Pozytywnie zaznacza się funkcjonowanie instytucji wspierających działalność gospodarczą: specjalnych stref ekonomicznych, parków technologicznych oraz otoczenia biznesu.
- Specjalne strefy ekonomiczne:
Powstanie 7 nowych podstref WMSSE: Braniewo, Działdowo, Orneta, Stawiguda, Węgorzewo, Zalewo (2016 r.) oraz w SSSE - podstrefa Olecko (2015 r.).
Powiększenie obszaru istniejących podstref: w WMSSE wzrost powierzchni wynosi 70 ha, w SSSE 40 ha.
- Ośrodki gospodarcze:
  - a) Utrzymują się znaczne dysproporcje gospodarcze pomiędzy dużymi ośrodkami gospodarczymi; dominująca jest pozycja Olsztyna (23 tys. podmiotów) oraz Elbląga (15 tys.), przy Ełku na poziomie 5 tys. Ponadto rysuje się koncentracja potencjału gospodarczego w otoczeniu Olsztyna. Najlepiej rozwijającym się ośrodkiem jest Olsztyn. W Elblągu wskaźniki nadal wskazują na pewne spowolnienie rozwoju.
  - b) Rozwój średnich i małych ośrodków gospodarczych dotyczy 9 miast: Iławy i Ostródy oraz Bartoszyce, Działdowo, Giżycka, Kętrzyna, Mrągowo, Olecka i Szczytna, w tym znaczny wzrost nasycenia podmiotami gospodarczymi oraz wzrost wskaźnika przedsiębiorczości.
- Statystyka gospodarcza:
  - a) Nastąpił wzrost wskaźnika przedsiębiorczości w przeważającej liczbie gmin (w 117 gminach na poziomie kilku PG/1000M), z czego wyróżniają się 3 gminy: Reszel, Górowo Ił. i Ełk (wzrost powyżej 10 PG/1000 M). W 25 gminach nastąpił spadek tego wskaźnika (również na poziomie kilku PG/1000 M).
  - b) Wartość PKB/mieszkańca w województwie wzrosła o 2 403 zł (2013-2015), co daje wynik niższy o 29% od średniej krajowej.
  - c) Małe przedsiębiorstwa (zatrudniające do 9 osób) stanowią 95,5% zarejestrowanych podmiotów gospodarczych (2016 r.), podobnie jak w latach wcześniejszych.
  - d) Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą stanowiły ok. 70% wszystkich podmiotów, nastąpił lekki wzrost w porównaniu do 2013 r.

3. Wnioski.

Wnioski, które mają znaczenie dla prawidłowego rozwoju gospodarczego województwa, które zaleca się uwzględnić w następnym okresie:

- 1) Wykorzystanie potencjału ośrodków gospodarczych, ze szczególnym uwzględnieniem specyfiki gospodarczej regionu oraz potencjalnych możliwości rozwoju centrów logistycznych (w rejonach węzłów komunikacyjnych i korytarzy transportowych).
- 2) Uwzględnienie gospodarczych uwarunkowań rozwoju miejskich obszarów funkcjonalnych. Ponadto zaleca się zwrócić uwagę na zagadnienia szczególne, do których zaliczają się:
  - specyfika i specjalizacja gospodarcza regionu, w nawiązaniu do zapisów strategii rozwoju województwa;
  - potrzeba aktywizacji społeczno-gospodarczej obszarów przygranicznych na styku z Federacją Rosyjską (Obwód Kaliningradzki) w tym uwzględnienie przywrócenia małego ruchu granicznego, jako czynnika aktywizacji rozwoju gospodarczego regionu;

- stopniowy rozwój gospodarki morskiej, a szczególnie wzrost znaczenia portu morskiego w Elblągu.

Mapa 2 pt. „Sieć osadnicza: potencjał gospodarczy” została umieszczona na końcu opracowania.

ROZDZIAŁ 2

POWIĄZANIA KOMUNIKACYJNE

(w tym kierunki powiązań transgranicznych)

2.1. DROGOWE POWIĄZANIA KOMUNIKACYJNE

1. Ocena zmian uwarunkowań zewnętrznych.

- 1) W latach 2015-2016 sieć dróg ekspresowych uległa zmianie. Do wykazu dróg Rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie sieci autostrad i dróg ekspresowych dodano drogę S16 Olsztyn – Ełk oraz Ełk –gr. województwa (Knyszyn) oraz wydłużono przebieg drogi ekspresowej S5 do Ostródy (obecnie odcinek drogi krajowej nr 16 gr. województwa – Ostróda).

Zgodnie z tekstem jednolitym Rozporządzenia (2018 r.) docelową sieć dróg szybkiego ruchu (S) w województwie tworzą następujące drogi:

- nr S7: granica województwa – Elbląg – Olsztynek – granica województwa(sieć TEN-T, korytarz VI);
- nr S22: Elbląg – Grzechotki (granica państwa), 1-etap(sieć TEN-T, korytarz IA);
- nr S5: granica województwa– Ostróda;
- nr S51: Olsztynek – Olsztyn;
- nr S16: Olsztyn – Ełk – granica województwa (odcinek Ełk – gr. województwa w ramach korytarza tzw. Via Carpatia);
- nr S61(tzw. Via Baltica): granica województwa – Ełk – granica województwa (sieć TEN-T, korytarz I);

- 2) W 2017 r. uległ zmianie Program Budowy Dróg Krajowych obejmujący kolejne ramy czasowe 2014-2023 (z perspektywą do 2025 r.).

Główne zadania zrealizowane w ramach Programu na lata 2011-2015 to:

- odcinki S7: Elbląg – Pasęk – Miłomłyn – Ostróda/Północ oraz Ostróda/Południe – Olsztynek – Nidzica,
- odcinek 16 Biskupiec – Borki Wielkie (dwupasmany, docelowo S16),
- obwodnice: Mrągowo, Ełku i Olecka;

Zadania w realizacji:

- odcinki S7:Gdańsk – Elbląg, Ostróda/Północ – Ostróda/Południe, Nidzica – Napierki,
- odcinek S5/16 południowa obwodnica Ostródy (w ramach budowy S7),
- droga S51 Olsztynek – Olsztyn, łącznie z południową obwodnicą Olsztyna,
- obwodnica Nowego Miasta Lubawskiego (droga nr 15).

Zadania oczekujące na realizację:

- droga S16 Olsztyn – Ełk: budowa drugiej jezdni na odcinku Olsztyn – Biskupiec, budowa odcinków Borki Wielkie – Mrągowo oraz Mrągowo – Ełk,
- S61 (tzw. Via Baltica): odcinek Szczuczyn – Raczeki,
- obwodnica Bartoszyce w ciągu drogi nr 51.

2. Ocena stanu oraz zmian w funkcjonowaniu powiązań drogowych.

Drogową sieć transportową w województwie warmińsko-mazurskim tworzy ponad 22 tys. km dróg publicznych, co stanowi 5,2% ogólnopolskiej sieci drogowej. Wskaźnik gęstości dróg publicznych w regionie jest jednym z najniższych w kraju. Drogi krajowe w województwie stanowią zaledwie 6% długości dróg, wojewódzkie 9%, powiatowe 37% a gminne 48%.

Stan nawierzchni dróg krajowych oceniany jako pożądaný stanowił zaledwie połowę wszystkich dróg krajowych w województwie (z badania wyłączone są odcinki dróg w trakcie inwestycji).

Do najważniejszych inwestycji należą: sukcesywna przebudowa drogi krajowej nr 7 do klasy S, prace inwestycyjne na S51 (Olsztyn – Olsztynek), odcinkowe przebudowy pozostałych dróg krajowych w tym drogi nr 16 (Biskupiec – Borki Wielkie), budowa obwodnic miast: Mrągowa (droga nr 59), Gołdapi i Olecka (droga nr 65), Ełku (droga nr 16), Olsztyna (droga nr 16/S51, w realizacji).

Poprawił się stan dróg wojewódzkich - w 2015 roku w stanie dobrym i zadowalającym było 34% tych dróg. W ostatnich latach przeprowadzono wiele działań inwestycyjnych, w szczególności w północnej i południowo-zachodniej części województwa. Wiele odcinków w dalszym ciągu wymaga poprawy (39% dróg wojewódzkich jest w złym stanie technicznym).

Liczba węzłów drogowych zwiększyła się w związku z budową dróg ekspresowych i obwodnic miast. Przy drodze nr S7 zlokalizowane są miejsca obsługi podróżnych (MOP). Pozostałe drogi krajowe, wojewódzkie i niższych kategorii wyposażone są w takie urządzenia jak: parkingi, miejsca odpoczynku, miejsca gastronomii.

Problemem są kolizyjne skrzyżowania dróg z koleją – utrudniają ruch na drogach, ograniczają prędkość, wpływają na bezpieczeństwo ruchu. Dotyczą głównie dróg powiatowych i gminnych.

Spośród obiektów inżynierskich w 2016 r. na drogach krajowych zlokalizowanych było 574 obiektów mostowych, z których większość miała parametry normatywne, jedynie 1,2% stanowiły obiekty nienormatywne (2013 r. - 4,4%). Na drogach wojewódzkich były 164 obiekty mostowe. Odsetek obiektów nienormatywnych wyniósł 36%, ale z roku na rok maleje (2013 r. - 42,3%).

Natężenie ruchu w 2015 r. w województwie warmińsko-mazurskim (średni dobowy ruch pojazdów samochodowych) w sieci dróg krajowych wyniosło ponad 6 tys. poj./dobę i było większe o 7% w porównaniu z 2010 r. Najbardziej obciążone ruchem są drogi krajowe nr 7, 15, 16 (w szczególności odcinek Iława – Mrągowo), 22, 51, 65 (na odcinku Ełk – Grajewo). W sieci dróg wojewódzkich ruch był trzykrotnie mniejszy niż na drogach krajowych. Najbardziej obciążone ruchem są drogi wojewódzkie nr 536, 544, 545 i 591.

Wzrastające natężenie ruchu generuje potrzebę budowy obwodnic, szczególnie przy natężeniu przekraczającym 10.000 poj./dobę.

Bezpieczeństwo na drogach uległo poprawie. W latach 2006-2016 znacznie zmniejszyła się liczba ofiar śmiertelnych. Pozostałe wskaźniki utrzymują się na podobnym poziomie. W okresie 2013-2016 zauważalna jest nieznaczna poprawa w zakresie wypadków i rannych.

Zmiany w latach 2013-2016.

1) Zmiany w sieci dróg krajowych:

- wybudowano nowe drogi, w tym: odcinki S7 (Miłomłyn – Ostróda Północ, Ostróda Południe – Olsztynek), odcinek drogi nr 16 (Biskupiec – Borki Wielkie) oraz obwodnicę Olecka (droga nr 65);
- w realizacji znajdują się: odcinki S7 (granica województwa – Kazimierzowo, Ostróda Północ – Ostróda Południe, Nidzica – Napierki) oraz droga S51 (Olsztynek – Olsztyn), południowa obwodnica Olsztyna (16/S51);
- przebudowano i rozbudowano 18 km dróg, w tym: rozbudowa drogi nr 65 na odcinku Gołdap – Kowale Oleckie;
- zrealizowano ok. 30 obiektów mostowych, w tym: remont mostu na rz. Węgorapa w m. Węgorzewie (DK 63), budowa mostu na rzece Marózka (m. Kurki, DK 58), przebudowa wiaduktu koło Elbląga (DK 22), przebudowa 2 mostów w m. Sedranki

- (DK 65), przebudowa mostu przez Kanał Jegliński (DK 63), przebudowa mostu przez rz. Ukłankę w m. Mojłtyny (DK 59);
- wykonano działania w ramach Programu Likwidacji Miejsc Niebezpiecznych (szczególnie w obszarach zabudowanych).
- 2) Zmiany w sieci dróg wojewódzkich:
- wybudowano około 5 km dróg, w tym północne obejście Lidzbarka Welskiego;
  - przebudowy i rozbudowy objęły ponad 250 km dróg, w tym: nr 503 (Elbląg – Tolkmicko – Podgrodzie), nr 513 (Pasłęk – Orneta – Lidzbark Warmiński), nr 527 (Rychliki – Jelonki), nr 521 (Susz – Iława), 536 (Iława – Samplawa), 541 (Lubawa – Lidzbark), nr 544 (Lidzbark – Działdowo – Iłowo Osada), nr 591/650 (Mrągowo - Kętrzyn - Srokowo – Węgorzewo – Gołdap), nr 667 (N. Wieś Ełcka – Biała Piska); nr 508 (odcinkowo);
  - zrealizowano ok. 50 obiektów inżynierskich, w tym m. in.: wiadukt w m. Hartowiec (DW 538), most przez rz. Miłakówkę w m. Głodówko (DW 528) oraz przebudowa mostu przez rz. Drwęcę w Ornećce (DW 507).

3. Wnioski.

Najważniejsze działania inwestycyjne w zakresie dróg krajowych objęły: drogi ekspresowe S7 i S51 (łącznie z budową południowej obwodnicy Olsztyna). Planowana jest kontynuacja inwestycji dla dróg ekspresowych, w tym: S5 (Ornowo – Wirwajdy), S16 i S61 (Via Baltica). Niezbędna jest również budowa północnej obwodnicy Olsztyna dla całkowitego wyniesienia ruchu tranzytowego z miasta.

Działania warunkujące prawidłowy rozwój komunikacji drogowej, które proponuje się uwzględnić w następnym okresie:

- 1) Pełne ukształtowanie systemu dróg ekspresowych wymaga w szczególności:
  - zakończenia budowy drogi S7,
  - budowy drogi S61 (tzw. Via Baltica),
  - budowy dróg ekspresowych S16 oraz S5,
  - wykonania 2-etapu drogi S22 (budowy drugiej jezdni),
  - włączenie do sieci dróg ekspresowych odcinka drogi nr 22 gr. województwa – Elbląg).
- 2) Uzyskanie dobrego stanu pozostałych dróg krajowych i dróg wojewódzkich poprzez sukcesywną przebudowę dróg do założonych klas technicznych.
- 3) Budowa obwodnic miast i miejscowości, w tym północnej obwodnicy Olsztyna.

Mapa 3 pt. „Infrastruktura komunikacyjna: drogi krajowe” została umieszczona na końcu opracowania.

Mapa 4 pt. „Infrastruktura komunikacyjna: drogi wojewódzkie” została umieszczona na końcu opracowania.

2.2. KOLEJOWE POWIĄZANIA KOMUNIKACYJNE

1. Ocena zmian uwarunkowań zewnętrznych.

- 1) W 2013 r. zmianie uległo Rozporządzenie Rady Ministrów sprawie wykazu linii kolejowych o znaczeniu państwowym – z wykazu linii państwowych wykreślono linię nr 219 na odcinku Olsztyn – Marcinkowo.
- 2) W ramach Wieloletniego Programu Inwestycji Kolejowych do 2015 r. (WPIK) w latach 2013 – 2015 przeprowadzono 2 inwestycje:
  - modernizacja linii kolejowej E 65/C-E 65 na odcinku Warszawa – Gdynia;
  - rewitalizacja i modernizacja kolejowego połączenia lotniska w Szymanach z Olsztynem: na odcinkach linii nr 219 i nr 35.

3) Krajowy Program Kolejowy do 2023 roku (2015 r., aktualizacja 2017 r.) zastąpił Wieloletni Program Inwestycji Kolejowych.

Na liście podstawowej KPK 2030 znajdują się:

- modernizacja linii kolejowej E 65/C-E 65 na odcinku Warszawa – Gdynia, w rejonach Ławy i Działdowa (2015 -2016);
- prace projektowe dla: linii nr 38 na odcinku Ełk – Korsze wraz z elektryfikacją, linii nr 216 na odcinku Działdowo – Olsztyn oraz linii kolejowej nr 219 na odcinku Szczytno – Ełk;
- rewitalizacja linii kolejowej nr 221 Gutkowo – Braniewo;
- prace na linii nr 353 na odcinku Jabłonowo Pom. – Ława – Olsztyn – Korsze;
- działania w zakresie węzłów kolejowych, bezpieczeństwa na przejazdach kolejowych, infrastruktury dworców, stacji i przystanków, poprawy stanu technicznego obiektów inżynierskich, zwiększenia przepustowości wybranych linii a także linii obronnych.

Na liście rezerwowej KPK 2030 znajdują się:

- prace na linii kolejowej E75 na odcinku Białystok – Suwałki – Trakiszki (granica państwa);
- rewitalizacja linii kolejowej nr 220 na odcinku Olsztyn – Gutkowo.

2. Ocena stanu oraz zmian w funkcjonowaniu połączeń kolejowych.

Długość sieci kolejowej na terenie województwa wynosi 1 422 km (w tym łącznice i tory łączące). 94% linii jest we władaniu PKP. Linie znaczenia państwowego w granicach administracyjnych województwa stanowią ponad 40% długości wszystkich linii. Ponad 80% linii jest czynnych, a prawie 35% linii jest zelektryfikowanych. Gęstość linii kolejowych w regionie należy do najniższych w kraju. Szczegółowe informacje na temat linii kolejowych w województwie przedstawia tabela 10.

Najważniejsze linie kolejowe to: linia nr 9 /E 65/ (magistralna), linia nr 353, nr 204, nr 38, nr 216, linia 220 oraz odcinki linii nr 35 i 219 relacji Olsztyn – Szymany. Główne węzły kolejowe to: Olsztyn, Elbląg, Ełk, Ława, Korsze, Bogaczevo (gm. Elbląg), Działdowo, Braniewo.

Potencjałem kolei jest ich połączenie z kolejowymi przejściami granicznymi (Braniewo, Głomno, Skandawa), a przewozy między Polską a Obwodem Kaliningradzkim możliwe są dzięki przygranicznym liniom o szerokim torze (nr 217, 38, 205) i zlokalizowanym na nich punktom przeładunkowym.

Najistotniejszymi stacjami dla obsługi ruchu towarowego są: Ełk, Giżycko, Ława, Gralewo (gmina Płońnica), Susz, Działdowo i Nidzica, a dla obsługi ruchu osobowego: Olsztyn Gł., Elbląg, Ława Gł., Ostróda, Korsze, Olsztyn Zach., Ełk, Działdowo, Susz, Szczytno, Gronowo Elbląskie, Morąg, Nidzica, Giżycko.

W regionie występują linie wąskotorowe: Ełk – Turowo i Ełk – Zawady – Tworki. Ełcka Kolej Wąskotorowa prowadzi wyłącznie działalność turystyczną w sezonie letnim.

Zestawienie danych dotyczących linii kolejowych.

Znaczenie linii kolejowych		
591,8 km	41,8 %	państwowe
767,4 km	54,3 %	regionalne
162,8 km	11,5 %	miejscowe
Kategorie linii kolejowych		
104,3 km	7,4 %	magistralne
651,3 km	46,1 %	I-rzędne
493,9 km	34,9 %	II-rzędne
162,8 km	11,5 %	miejscowe

Dostępność linii kolejowych		
1158,6 km	81,9 %	czynne
236,69 km	18,1%	nieczynne
98,61 km	7,0 %	do likwidacji lub przekazania samorządom
Elektryfikacja linii kolejowych		
490,5 km	34,7 %	zelektryfikowane
923,6 km	65,3 %	niezelektryfikowane

Stan techniczny.

W dobrym stanie technicznym, tzn. takim który pozwala na rozwijanie prędkości powyżej 80 km/h, jest około 70% odcinków linii kolejowych. Stan ich ulega powolnej poprawie (np. Gdańsk – Iława – Warszawa, Olsztyn – Szczytno – Szymany).

Najbardziej obciążonymi ruchem pociągów (przewozy regionalne) są linie: nr 9 (odcinki gr. woj. – Iława, Działdowo – gr. woj.), 38 (Korsze – Ełk), 204 (gr. woj. – Elbląg – Bogaczewo), 219 (Olsztyn – Szczytno), 220 (Olsztyn – Bogaczewo), 353 (gr. woj. – Olsztyn – Korsze).

Znaczne dobowe potoki podróży charakteryzują linie: nr 9 (odcinki gr. woj. – Iława, Działdowo – gr. woj.), 219 (Olsztyn – Szczytno), 220 (Olsztyn – Morąg), nr 353 (gr. woj. – Olsztyn – Korsze).

Obiekty dworcowe charakteryzują się złym stanem technicznym. PKP SA przygotowały program inwestycyjny modernizacji dworców do 2023 r. Przebudowano już dworzec Olsztyn Zachodni (2017 r.). Zaplanowano przebudowę 5 dworców: Olsztyn Główny, Olsztynek, Nidzica, Susz i Szczytno. Odbudowane zostaną stacje, przebudowane perony, powstaną także nowe przystanki (element kolei aglomeracyjnej w Olsztynie).

Na terenie województwa brakuje terminali do obsługi jednostek ładunkowych transportu kombinowanego (w tym kontenerowych) na stacjach kolejowych.

Niebezpieczne przejazdy kolejowe i brak wiaduktów w miastach powodują duże utrudnienia w ruchu komunikacyjnym (zjawisko to występuje min. w Ostródzie).

Zmiany w latach 2013-2016:

- 1) Modernizacja magistrali nr 9/E65 (2016 r.), przystosowanie do prędkości 160-200 km/h dla pociągów pasażerskich i 120 km/h dla pociągów towarowych.
- 2) Modernizacja połączenia Olsztyn – Port Lotniczy w Szymanach (linie nr 219 i nr 35 oraz nowa linia nr 747 do Portu Lotniczego długości ok. 1,6 km), skrócenie czasu przejazdu z Olsztyna do lotniska do ok. 45 min (2013 - 2015 r.).
- 3) Modernizacja dworca Olsztyn Zachodni (2017 r.).
- 4) Likwidacja linii nr 262 Biskupiec – Szczytno (2015 r.).
- 5) Działania w ramach dwóch ważnych projektów ponadregionalnych:
  - Rail Baltica (linia E75 Warszawa – Kowno – Ryga - Tallinn - Helsinki) to element transeuropejskiego korytarza. W województwie obejmuje odcinki linii kolejowych nr 38, 39 i 41. Realizacja przewiduje zwiększenie prędkości pociągów pasażerskich (do 160 km/godz.) i towarowych (do 120 km/godz.). W 2017 r. PKP podpisały umowę na opracowanie dokumentacji, prace rozpoczną się w 2020 r., a zakończą w 2025;
  - Magistrała Wschodnia: koncepcją modernizacji istniejących linii kolejowych, łączących ze sobą miasta wojewódzkie Polski Wschodniej od Olsztyna do Rzeszowa, z odgałęzieniem do Kielc. W województwie obejmuje linie nr 353 i nr 38. Prace inwestycyjne planowane są w perspektywie finansowej 2014 – 2020.

3. Wnioski.

Działania warunkujące prawidłowy rozwój sieci kolejowej, które zaleca się uwzględnić w następnym okresie:

- 1) Kontynuacja działań modernizacyjnych na linii Gdańsk – Ława – Działdowo – Warszawa (m.in. uruchomienie systemu ERMTS).
- 2) Utrzymanie i modernizacja linii kolejowych, w tym odcinków:
  - Magistrali Wschodniej: (Jabłonowo Pomorskie) – Ława – Olsztyn, Olsztyn – Korsze i Korsze – Ełk (z elektryfikacją odcinka);
  - Rail Baltica /E75: (Białystok) – Ełk – (Suwałki);
  - linii: Szczytno – Ełk (nr 219), Działdowo – Olsztyn (nr 216), Olsztyn – Gutkowo (nr 220), Gutkowo – Braniewo (nr 221);
  - infrastruktury kolejowej w obrębie kolejowych przejść granicznych;
  - linii szerokotorowych i wąskotorowych.
- 3) Rozpoznanie możliwości aktywizacji linii zamkniętych oraz linii o niskim poziomie wykorzystania:
  - Malbork – Elbląg – Braniewo (nr 204),
  - Szymany – Wielbark – (Ostrołęka) (nr 35 i 225),
  - Czerwonka – Mikołajki – Ełk (nr 223),
  - Elbląg – Tolkmicko – Frombork – Braniewo (nr 254; tzw. kolej nadzalewowa),
  - Gołdap – Olecko – Ełk (nr 41).
- 4) Zapewnianie możliwości budowy bezkolizyjnych skrzyżowań linii kolejowych z drogami.
- 5) Bieżąca konserwacja torowisk, poprawa stanu technicznego dworców i przystanków kolejowych.

Mapa 5 pt. „Infrastruktura komunikacyjna: powiązania kolejowe” została umieszczona na końcu opracowania.

2.3. LOTNICZE POWIĄZANIA KOMUNIKACYJNE

1. Ocena zmian uwarunkowań zewnętrznych.

Nie zaobserwowano znaczących zmian w dokumentach i przepisach prawa, które miałyby wpływ na funkcjonowanie infrastruktury lotniczej w województwie warmińsko-mazurskim w aspekcie przestrzennym.

2. Ocena stanu oraz zmian w funkcjonowaniu lotnisk.

W województwie warmińsko-mazurskim funkcjonują:

- regionalny Port Lotniczy Olsztyn - Mazury w Szymanach;
- lotniska (3): Olsztyn – Dajtki, Elbląg i Kętrzyn;
- lądowiska: samolotowe (9), sanitarne (9) i śmigłowcowe (2).

Wykaz lotnisk wpisanych do Rejestru Lotnisk Cywilnych.

Lp.	Nazwa	Nr	Zarządzający	Dostępność	Nawierzchnia
1	Olsztyn – Dajtki	31	Aeroklub Polski	publiczna	sztuczna
2	Kętrzyn	43	Aeroklub Krainy Jezior	wyłączna	naturalna
3	Elbląg	44	Aeroklub Polski	wyłączna	naturalna
4	Olsztyn-Mazury	59	Warmia i Mazury Sp. z o.o.	publiczna	sztuczna

Port Lotniczy Olsztyn-Mazury w Szymanach został oddany do użytku w 2016 r. Zarządcą jest „Warmia i Mazury” Sp. z o.o. (powołana przez Sejmik Województwa Warmińsko-Mazurskiego). Inwestycja zrealizowana w latach 2014-2015. Polegała na rozbudowie dawnego wojskowego lotniska. Połączenia realizowane są od stycznia 2016 r. w kraju i w Europie. Oferta jest sukcesywnie rozszerzana o nowe połączenia, wzrasta liczba obsługiwanych pasażerów. Prowadzone są prace w zakresie rozbudowy lotniska, zmierzające do podniesienia jego kategorii. Pozwoli to na przyjmowanie większych statków pasażerskich oraz obsługę ruchu lotniczego w warunkach utrudnionej widzialności. Ponadto przy lotnisku rozwijane są działalności okołolotniskowe. Ważną kwestią jest uzyskanie dobrego skomunikowania drogowego.

Lotnisko Olsztyn-Dajtki (zarządca: Aeroklub Warmińsko-Mazurski) posiada dwie drogi startowe: o nawierzchni twardej i trawiastej (obie dł. 850 m).

Dodatkowe funkcje lotniska:

- usługi publiczne: Lotnicze Pogotowie Ratunkowe (na lotnisku stacjonują ich statki powietrzne), Straż Graniczna, Straż Pożarna i Policja;
- usługi komercyjne: szkolenia lotnicze (pilotów samolotowych, szybowcowych i skoczków spadochronowych), usługi turystyczne i biznesowe.

Lotnisko Elbląg (zarządca: Aeroklub Elbląski) posiada pas startowy o nawierzchni trawiastej i długości 800 m (drugi pas trawiasty 1.200 m jest nieczynny); problemy z odwodnieniem terenu uniemożliwiają funkcjonowanie lotniska przez cały rok, potrzebny jest pas utwardzony o długości 1.100 m; zgłaszana jest propozycja utworzenia sezonowego lotniczego przejścia granicznego. Z lotniska korzystają również maszyny wojskowe.

Dodatkowe funkcje lotniska:

- usługi publiczne: Lotnicze Pogotowie Ratunkowe;
- usługi komercyjne: szkolenia lotnicze (pilotów samolotowych, szybowcowych i skoczków spadochronowych), usługi turystyczne i biznesowe.

Lotnisko Kętrzyn-Wilamowo (zarządca: Aeroklub Krainy Jezior) posiada drogę startową o nawierzchni trawiastej dł. ok. 1100 m oraz nieczynny betonowy pas długości 650 m.

Dodatkowe funkcje lotniska:

- usługi publiczne: Straż Graniczna (na lotnisku stacjonują ich statki powietrzne);
- usługi komercyjne: szkolenia lotnicze (pilotów samolotowych, szybowcowych, skoczków spadochronowych i motolotniarzy), usługi turystyczne i biznesowe.

Na terenie województwa rozpatrywana była możliwość uruchomienia nowych lotnisk lokalnych, w tym:

- Wilkowo k. Olsztynka (rezerwa terenu w planie miejscowym),
- Pisanica k. Ełku (projekt „Odlotowa Polska Wschodnia”).

Obecnie brak dalszych działań w tym kierunku.

W Rejestrze Lądowisk Cywilnych w województwie warmińsko-mazurskim figuruje 20 lądowisk:

- 1) Lądowiska samolotowe (9) w gminach: Grunwald (Pacółtowo), Stawiguda (Gryżliny), Jeziorany (Kikity), Piecki (Babięta), Pisz (Prostki), Giżycko (Grajewo), Olecko (Giże), Kalinowo (Makosieje) i Dubeninki (Zawiszyn), z czego 8 jest własnością prywatną, a jedno Starostwa w Olsztynie (Gryżliny).
- 2) Lądowiska sanitarne (9): przy placówkach medycznych w Olsztynie (2), Elblągu i Ełku oraz w Iławie, Działdowie, Szczytnie, Giżycku i Olecku.
- 3) Lądowiska śmigłowcowe prywatne (2): Lidzbark War. i Kikoły (k. Tolkmicka).

W okresie raportowanym powstało 14 spośród ww. obiektów.

Zmiany w latach 2013-2016.

- 1) Budowa i uruchomienie Portu Lotniczego Olsztyn-Mazury w Szymanach (2016r.).
- 2) Powstanie 14 lądowisk (5 samolotowych, 7 sanitarnych i 2 śmigłowcowych).
- 3) Wzrost operacji startów i lądowań na lotniskach.

Operacje startów i lądowań na lotniskach cywilnych.

Lotnisko	2013 r.	2014 r.	2015 r.	2016 r.
Olsztyn-Mazury	0	0	0	2094
Olsztyn	6330	8138	8910	9201
Kętrzyn	2080	> 2000	> 2100	> 2000
Elbląg	b.d.	b.d.	1192	1300

3. Wnioski.

Działania mające znaczenie dla rozwoju lotnisk, które zaleca się uwzględnić w następnym okresie:

- 1) Rozwój Portu Lotniczego Olsztyn-Mazury w Szymanach, zapewnienie jego dobrej dostępności komunikacyjnej, w tym do Olsztyna (niezbędna przebudowa układu drogowego, dotyczy drogi nr 53).
- 2) Utrzymanie dobrej dostępności lotnisk lokalnych, wspieranie ich rozwoju oraz rozbudowy istniejącej sieci o nowe obiekty.
- 3) Rozwój sieci lądowisk lokalnych do obsługi ruchu turystycznego, biznesowego i sanitarnego.

Mapa 5A pt. „Infrastruktura komunikacyjna: lotniska” została umieszczona na końcu opracowania.

2.4. WODNE POWIĄZANIA KOMUNIKACYJNE**1. Ocena zmian uwarunkowań zewnętrznych.**

- 1) Uwarunkowania w zakresie morskich dróg wodnych:

W 2015 r. przyjęto Politykę morską RP do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), która zakłada lepsze wykorzystanie nadmorskiego położenia oraz posiadanych zasobów morskich (na podstawie Zintegrowanej Polityki Morskiej Unii Europejskiej).

W 2015 r. do ustawy o obszarach morskich RP wprowadzono nowe regulacje w zakresie planowania przestrzennego akwenów morskich (rozdział 9).

W 2016 r. Rada Ministrów przyjęła program „Budowa drogi wodnej łączącej Zalew Wiślany z Zatoką Gdańską” (do realizacji w latach 2016–2022).

W 2017 r. weszło w życie Rozporządzenie Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej (...) określające warunki planowania zagospodarowania akwenów morskich. Projekt harmonogramu sporządzania takich planów sytuuje Zalew Wiślany w ostatnim etapie (2021 r.).

W 2017 r. weszło w życie rozporządzenie Ministra Środowiska w sprawie (...) celów środowiskowych dla wód morskich.
- 2) Uwarunkowania w zakresie śródlądowych dróg wodnych:

W 2016 r. uchwalono Założenia do planów rozwoju śródlądowych dróg wodnych w Polsce 2016 – 2020 z perspektywą do 2030 r. Cel rozwoju śródlądowych dróg wodnych wyznaczono na poziomie co najmniej IV klasy żeglowności oraz spełnienia wymogów sieci TEN-T.

W 2016 r. Polska ratyfikowała konwencję AGN: europejskie porozumienie w sprawie głównych śródlądowych dróg wodnych o znaczeniu międzynarodowym. Powyższe zobowiązuje do spełnienia warunków nawigacyjnych właściwych dla śródlądowych dróg wodnych o znaczeniu międzynarodowym (co najmniej IV klasa żeglowności). Konwencja AGN wskazuje również porty śródlądowe o znaczeniu międzynarodowym, do których zalicza m. in. Elbląg. Spośród wyznaczonych w konwencji dróg wodnych województwo warmińsko-mazurskie przecina MDW E70 (Rotterdam – Berlin – Elbląg – Kaliningrad).

W 2016 r. zmienione rozporządzenie w sprawie śródlądowych dróg wodnych wprowadziło zapisy odnoszące się do województwa (dotyczyły rzeki Elbląg i Kanału Jagiellońskiego).

2. Ocena stanu oraz zmian w funkcjonowaniu dróg wodnych.

W województwie warmińsko-mazurskim funkcjonują dwa rodzaje dróg wodnych: morskie drogi wodne i śródlądowe drogi wodne.

Morskie drogi wodne obejmują Zalew Wiślaný oraz odcinki rzeki Elbląg. Drogi wodne Zalewu Wiślanego mają postać torów wodnych wraz z niezbędną infrastrukturą (tor główny oraz tory podejściowe do portów). Głębokość torów wodnych formalnie umożliwia żeglugę jednostek o zanurzeniu do 1,8 m. Możliwość żeglugi przez rosyjską część Zalewu Wiślanego poprzez Cieśninę Pilawską na terytorium Federacji Rosyjskiej jest ograniczona. Ponadto istnieje możliwość wpłynięcia na zalew drogami wodnymi śródlądowymi poprzez rzeki: Szkarpawę i Nogat.

Planowanie akwenów morskich objęte jest odrębną procedurą i nie mieści się w ramach planowania przestrzennego obszarów lądowych.

W bezpośrednim sąsiedztwie linii brzegowej Zalewu Wiślanego obowiązuje pas nadbrzeżny, w którego skład wchodzi:

- pas techniczny: strefa wzajemnego oddziaływania lądu i morza, wymagająca specjalnych warunków utrzymania bezpieczeństwa i ochrony brzegu (pod nadzorem Urzędu Morskiego);
- pas ochrony: obszar oddziaływania człowieka na stan pasa technicznego.

Na Zalewie Wiślanym funkcjonują 4 porty morskie: w Elblągu, Tolkmicku, Fromborku i Nowej Pasłęce oraz 4 przystanie morskie: w Suchaczu, Kamienicy Elbląskiej, Nadbrzeżu i Kadynach. W Elblągu i Fromborku znajdują się morskie przejścia graniczne oraz działają terminale pasażerskie. Ośrodek portowy w Elblągu wraz z portami i przystaniami z nim powiązanymi oraz szlakami wodnymiorskimi i śródlądowymi posiadają potencjał wskazujący na możliwość funkcjonowania tzw. „Elbląskiego węzła wodnego”.

Działania podejmowane w okresie raportowanym objęły:

- przebudowy nabrzeży portowych: w Tolkmicku, Fromborku i Nowej Pasłęce;
- poszerzenie granic portów: w Elblągu i Tolkmicku oraz przystani: Cegielnia, Nadbrzeże i Kadyny;
- przygotowania do poszerzenia granic portów w Tolkmicku i Nowej Pasłęce oraz przystani morskich w gminie Tolkmicko: Cegielnia, Pęklewo, Marita i Kupta.

Port morski Elbląg jest portem regionalnym obsługującym zalewową i bałtycką żeglugę przybrzeżną towarową i pasażersko-turystyczną. Ma rozbudowaną infrastrukturę portową, która skupia różne rodzaje transportu: drogowy, kolejowy i wodny. Posiada duże rezerwy terenowe z możliwością zagospodarowania ich do celów portowych.

Terminal pasażersko-promowy posiada możliwość pełnej obsługi granicznej pasażerów i jednostek żeglugi międzynarodowej: promów pasażerskich i pasażersko-samochodowych, statków pasażerskich oraz jednostek portowych. Jednorazowo może być odprawionych 200 osób oraz 30 samochodów osobowych. Kierunkami pasażerskiej żeglugi międzynarodowej

są Kaliningrad i Bałtyjsk, a żeglugi krajowej: Frombork, Tolkmicko, Krynica Morska, Kąty Rybackie, porty aglomeracji gdańskiej oraz jezior mazurskich (Kanał Elbląski).

W terminalu towarowym przepustowość roczna wynosi 1 mln t ładunków. Kierunkami transportu wodnego są: porty Obwodu Kaliningradzkiego (Kaliningrad, Bałtyjsk, Swietłyj), porty polskie oraz porty Litwy, Łotwy, Estonii, Skandynawii i Europy Zachodniej. Istotne znaczenie dla rozwoju portu ma wprowadzenie odpraw weterynaryjnych oraz odpraw fitosanitarnych, co pozwoli na zwiększenie importu towarów z Kaliningradu.

Ponadto Zarząd Portu Morskiego w Elblągu przewiduje możliwość utworzenia terminali dla partnerów zagranicznych, a w przyszłości również współpracę z portami w Gdańsku i Gdyni.

Priorytetowe znaczenie dla rozwoju portu elbląskiego może mieć dostęp do Morza Bałtyckiego. Rządowy program „Budowa drogi wodnej łączącej Zalew Wiślany z Zatoką Gdańską” obejmuje budowę kanału żeglugowego przez Mierzę Wiślaną wraz z infrastrukturą towarzyszącą, budowę toru wodnego od Zatoki Elbląskiej do kanału oraz modernizację wejścia do Portu Elbląg.

Śródlądowe drogi wodne na obszarze województwa warmińsko-mazurskiego (łącznie ok. 340 km) funkcjonują wokół 2 systemów.

System Delt Wisły i Kanału Elbląskiego tworzą:

- rzeka Nogat, rzeka Elbląg oraz Kanał Jagielloński;
- system Kanału Elbląskiego: szlak od jeziora Drużno do jeziora Jeziorak i jez. Szelał Wielki oraz szlak boczny w kierunku Zalewa (od jez. Jeziorak do jez. Ewingi), a także Kanał Bartnicki od jeziora Ruda Woda do jeziora Bartężek.

System Wielkich Jezior Mazurskich tworzą:

- szlak od jeziora Roś (Pisz) do rzeki Węgorapy (Węgorzewo), wraz z rzekami, jeziorami mazurskimi oraz z systemem łączących je kanałów;
- szlak od Jeziora Ryńskiego (Ryn) do Jeziora Nidzkiego;
- rzeka Pisa.

Ocena funkcjonowania śródlądowych dróg wodnych w województwie warmińsko-mazurskim wypada niezbyt korzystnie.

- 1) Śródlądowe drogi wodne jw. mają znaczenie regionalne, sklasyfikowane są w najniższych klasach dróg wodnych(I a i II).
- 2) W dużym stopniu parametry tych dróg nie odpowiadają przypisanym im klasom.
- 3) Występują problemy związane z technicznym utrzymaniem dróg wodnych.
- 4) Śródlądowe drogi wodne wykorzystywane są głównie dla celów turystycznych.
- 5) Występują braki w infrastrukturze obsługi dróg wodnych (pomosty, nabrzeża, sanitariaty).

W okresie raportowanym nastąpiło kilka korzystnych zmian. Zakończono rewitalizację Kanału Elbląskiego oraz realizację projektu „Pętla Żuławska” (budowa sieci przystani jachtowych). Na obszarze jezior mazurskich wykonano modernizację kanału Kula (2014 r.), rozpoczęto modernizację kanału Jeglińskiego (2015 r.) oraz uchwalono miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla planowanej śluzy Guzianka 2.

Szczególną wagę ma planowana do rewitalizacji międzynarodowa droga wodna E70. Na obszarze województwa przebiega Nogatem, Szkarpawą, Kanałem Jagiellońskim, rzeką Elbląg i Zalewem Wiślanym do granicy z Rosją. Drogi wodne na polskim odcinku E70 posiadają klasy niższe niż wymagane dla dróg międzynarodowych. Przyjęcie konwencji ANG stanowi pierwszy krok w kierunku rewitalizacji szlaku i włączenia go do sieci TEN-T, jednak ogromny zakres działań koniecznych dla realizacji tego celu stawia go w bardzo odległej i niepewnej perspektywie.

Ponadto potrzeby rozwojowe w zakresie poprawy funkcjonowania śródlądowych dróg wodnych obejmują:

- wykonanie stopnia wodnego na rz. Pisie w m. Pisz (w ramach „Węzła Wodnego Karwik – Kwik - Pisz”);
- budowę śluzy Guzianka II;
- inwestycje związane z Kanałem Tyrkło – Buwełno;
- utworzenie wodnego przejścia granicznego na rzece Węgorapie w Miedusznikach (gm. Banie Mazurskie, pow. Gołdap);
- udrożnienie połączenia wodnego Pisa – Narew, w celu rozwoju turystycznego ruchu wodnego.

Do ważnych inicjatyw związanych z rozwojem dróg wodnych zaliczyć należy:

- „Koncepcję rewitalizacji i rozbudowy drogi wodnej pomiędzy Wielkimi Jeziorami Mazurskimi i Kanałem Augustowskim na obszarze województw podlaskiego i warmińsko-mazurskiego”, z perspektywą sięgającą poza 2020 r.;
- projekt „Szlaku króla S. Batorego”, wspierany przez samorządy lokalne kilku województw oraz samorząd województwa warmińsko-mazurskiego (w województwie pokrywa się z trasą MDW E70).

Zmiany w latach 2013-2016.

- 1) Port Elbląg: modernizacja i rozbudowa infrastruktury portu w obrębie Starego Miasta (2013 r.), modernizacja terminalu towarowego (2014 r.), modernizacja infrastruktury technicznej (2016 r.), uruchomienie punktu kontroli sanitarno-epidemiologicznej (2014 r.), otwarcie punktu odpraw fitosanitarnych (2018 r.).
- 2) Kanał Elbląski: rewitalizacja (2015 r.), remont Jazu Zielona (2017 r.).
- 3) WJM: przebudowa Kanału Kula (2014 r.), odbudowa brzegów i udrożnienie Kanału Jeglińskiego (2018 r.) i Kanału Niegocińskiego (2018 r.).
- 4) Ekomariny (RPO W-M): zbudowano 13 portów jachtowych (WJM – 11, Poj. Iławskie – 2).

3. Wnioskowane działania.

Działania warunkujące prawidłowy rozwój dróg wodnych, które zaleca się uwzględnić w następnym okresie:

- 1) Wdrażanie zadań rządowych, w tym:
  - a) poprawa warunków żeglugowych morskich dróg wodnych - realizacja kanału żeglugowego przez Mierzeję Wiślaną wraz z infrastrukturą towarzyszącą;
  - b) rewitalizacja międzynarodowej drogi wodnej E70;
  - c) rozwój portów i przystani na Zalewie Wiślanym, w tym wykorzystanie położenia portu Elbląg pod kątem utworzenia węzła dróg wodnych morskich i śródlądowych;
- 2) Zadania planowane (konieczne):
  - a) dalsza rewitalizacja Kanału Elbląskiego;
  - b) modernizacja szlaku Wielkich Jezior Mazurskich, w tym:
    - przebudowa i umacnianie obiektów hydrotechnicznych,
    - udrożnienie szlaków wodnych na przesmykach jezior,
    - przebudowa nabrzeży jezior,
    - przebudowa brzegów rzeki Pisy,
    - budowa nowych obiektów hydrotechnicznych (w tym: śluzy Guzianka II oraz stopnia wodnego na rz. Pisie w Piszcu).
- 3) Zadania wnioskowane:
  - a) działania na rzecz połączenia wodnego Pisa – Narew;
  - b) reaktywacja Szlaku Wodnego im. Króla Stefana Batorego;

- c) rozbudowa systemu dróg wodnych poprzez budowę kanału łączącego Wielkie Jeziora Mazurskie z Kanałem Augustowskim.

Mapa 5B pt. „Infrastruktura komunikacyjna: drogi wodne” została umieszczona na końcu opracowania.

2.5. PRZEJŚCIA GRANICZNE

1) Ocena zmian uwarunkowań zewnętrznych.

- 1) W 2014 r. port Elbląg uzyskał punkt odpraw sanitarnych: prawo do przeladunku środków spożywczych z państw trzecich na terytorium Unii Europejskiej (Min. Zdrowia). Ponadto w wykazie ujęto przejścia graniczne w Gronowie, Braniewie, Bezledach i Gołdapi. W 2017 r. port Elbląg uzyskał punkt odpraw fitosanitarnych: prawo do przeladunku produktów roślinnych z państw trzecich na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Min. Rolnictwa).
- 2) W 2015 r. ukazało się obwieszczenie w sprawie rodzaju ruchu dozwolonego na przejściach granicznych oraz czasu ich otwarcia.
- 3) W 2016 r. zostały wskazane dodatkowe lotnicze przejścia graniczne, w tym lotnicze przejście graniczne Mazury, otwarte całodobowo dla ruchu osobowego i towarowego. (na okres do końca 2018 r.).

Ponadto w 2016 r. nastąpiło czasowe zawieszenie małego ruchu granicznego z Federacją Rosyjską (przez stronę polską).

2) Ocena stanu oraz zmian w funkcjonowaniu przejść granicznych.

Granica województwa Warmińsko-Mazurskiego z Obwodem Kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej jest zarazem zewnętrzną granicą strefy Schengen. Długość lądowa w granicach województwa wynosi 198,769 km, a odcinek morskich wód wewnętrznych na Zalewie Wiślanym wynosi 10,21 km. Granica lądowa obsługiwana jest przez Warmińsko – Mazurski Oddział Straży Granicznej w Kętrzynie, odcinek morski obsługiwany jest przez Morski Oddział Straży Granicznej w Gdańsku, w skład którego wchodzi placówka w Elblągu.

Na granicy województwa warmińsko - mazurskiego z Obwodem Kaliningradzkim znajduje się 10 przejść granicznych (w tym jedno nieczynne):

- 4 drogowe: Gronowo - Mamonowo, Grzechotki - Mamonowo, Bezledy - Bagrationowsk, Gołdap – Gusiew;
- 3 kolejowe: Braniewo - Mamonowo, Bartoszyce - Bagrationowsk, Skandawa – Zeleznodorożnyj (nieczynne);
- 2 morskie: Elbląg, Frombork;
- lotnicze: Mazury.

Na przejściach granicznych usytuowane są punkty kontroli Straży Granicznej, Służby Celnej, a także Inspekcja Weterynaryjna, Państwowa Inspekcja Ochrony Roślin i Nasiennictwa oraz Inspekcja Handlowa.

Wykaz przejść granicznych:

- 1) **Drogowe przejście graniczne w Gronowie:** dla międzynarodowego ruchu osobowego oraz dwustronnego ruchu towarowego o maksymalnej masie do 6 t.
- 2) **Drogowe przejście graniczne w Grzechotkach:** dla ruchu samochodów osobowych, autobusów i samochodów ciężarowych, bez odpraw weterynaryjnych i fitosanitarnych.

- 3) **Drogowe przejście graniczne w Bezledach:** dla międzynarodowego ruchu osobowego oraz towarowego o maksymalnym nacisku do 8 t/oś. Znajdują się tu: punkt odpraw fitosanitarnych, punkt odpraw weterynaryjnych oraz punkt odpraw sanitarnych.
- 4) **Drogowe przejście graniczne w Gołdapi:** dla międzynarodowego ruchu osobowego oraz towarowego, dla samochodów o maksymalnej masie do 7,5 t, zawiera punkt odpraw sanitarnych.
- 5) **Kolejowe przejście graniczne w Braniewie** obsługuje ruch osobowy i towarowy. Zawiera punkt odpraw fitosanitarnych.
- 6) **Kolejowe przejście graniczne w Skandawie** jest wyłącznie przejściem towarowym.
- 7) **Morskie przejście graniczne w Elblągu** przystosowane jest do całodobowego ruchu pasażerskiego i towarowego. Funkcjonariusze Straży Granicznej i Izby Celnej dokonują wspólnych odpraw.
- 8) **Morskie przejście graniczne we Fromborku:** dla ruchu pasażerskiego. W miesiącach letnich uruchamiany jest punkt odpraw granicznych, w pozostałych miesiącach na zgłoszone odprawy funkcjonariusze dojeżdżają z Elbląga i z Braniewa.
- 9) **Lotnicze przejście graniczne w Szymanach** funkcjonuje na terenie portu lotniczego w Szymanach.

Ponadto istnieje nieczynne kolejowe przejście graniczne w **Głomnie:** zdewastowane, bez infrastruktury (po stronie rosyjskiej również).

Kolejowe przejścia graniczne oraz morskie przejście graniczne, w celu spełnienia wymogów Schengen, wymagają przeprowadzenia działań dostosowawczych.

Wszystkie drogowe przejścia graniczne na odcinku polsko-rosyjskiej granicy państwowej są całodobowo dostępne dla ruchu rowerowego. W 2016 r. w odniesieniu do osób poruszających się rowerami, skala ruchu granicznego kształtowała się na niewielkim poziomie (0,5% ogółu podróży).

Potrzeba rozwoju sieci przejść granicznych o nowe obiekty zgłaszana jest przez samorządy lokalne. Obejmuje propozycje utworzenia w części wschodniej nowych przejść granicznych o znaczeniu lokalnym (powiaty: kętrzyński, węgorzewski i gołdapski):

- dwóch drogowych: Michałkowo – Żelaznodorożnyj (powiat kętrzyński) oraz Perły – Kryłowo (powiat węgorzewski);
- dwóch wodnych: na rzekach Węgorapie (powiat gołdapski, gm. Banie Mazurskie) i Łynie w miejscowości Stopki/Ostre Bardo (gm. Sępole);
- pieszego: Rapa – Oziersk (gm. Banie Mazurskie).

Ruch na przejściach granicznych.

Zawieszenie umów o małym ruchu granicznym na granicy z Federacją Rosyjską (2016 r.) przełożyło się na spadki w ilości osób i środków transportu przekraczających granicę. Wielkość ruchu na przejściach granicznych wygląda następująco:

- największy ruch towarowy (drogowy): Grzechotki (46,8 tys. pojazdów), Gronowo (44,5 tys. poj.), Bezledy (27,1 tys. poj.);
- największy ruch towarowy (kolejowy): Braniewo (1,9 tys. pociągów), Skandawa (0,9 tys. pociągów);
- największy ruch osobowy (drogowy): Grzechotki (1,3 mln os.), Bezledy (1,3 mln os.), Gronowo (1 mln os.);
- ruch na drogowym przejściu granicznym w Gołdapi jest mniejszy od pozostałych, lecz odnotowano tu znaczny wzrost odprawianych osób i środków transportu (0,7 mln os, przy wzroście o 25%);
- ustały odprawy pociągów osobowych na przejściu w Braniewie;

- znaczne spadki obserwuje się w statystykach ruchu w morskich przejściach granicznych;
- port lotniczy w Szymanach w początkowej fazie rozwoju obsłużył 30 tys. pasażerów w 2016 r., przy wzroście do 107 tys. w 2017 r. (przy wyraźnej przewadze ruchu międzynarodowego).

Zmiany w latach 2013-2016.

- 1) Grzechotki: utworzenie terminalu do odpraw pasażerów autobusów (2015 r.), rozbudowa przejścia min. w zakresie infrastruktury drogowej i technicznej (2016 r.).
- 2) Gronowo: utworzenie terminalu do odpraw pasażerów autobusów (2015 r.).
- 3) Bezledy: rozbudowa, przebudowa i modernizacja, głównie w zakresie infrastruktury technicznej i komunikacyjnej (etap I – 2014 r., etap II – 2015 r.).
- 4) Gołdap: kontynuacja prac w kierunku dostosowania przejścia do standardów unijnych oraz dostosowania do ruchu towarowego o dopuszczalnym ciężarze 115 kN/oś (2015-2016).
- 5) Elbląg: uruchomienie punktu odpraw sanitarnych (2014 r.) oraz punktu odpraw fitosanitarnych (2018 r.).
- 6) Szymany: uruchomienie przejścia wraz z rozpoczęciem działalności portu lotniczego Olsztyn-Mazury w Szymanach (2016 r.).

3) Wnioski.

Działania warunkujące prawidłowy rozwój przejść granicznych, które zaleca się uwzględnić w następnym okresie:

- 1) W miarę potrzeb dalsza rozbudowa/przebudowa/modernizacja przejść granicznych (w zakresie obiektów budowlanych, elementów infrastruktury komunikacyjnej i technicznej, systemu obsługi granicy, urzędzeń).
- 2) Rozważane możliwości uruchomienia nowych przejść granicznych min.: Perły-Kryłowo oraz Michałkowo – Żelaznodorożnyj; działania uzależnione są od uzgodnień pomiędzy rządem Rzeczypospolitej Polskiej a rządem Federacji Rosyjskiej.
- 3) Utrzymanie w dobrym stanie dróg doprowadzających do przejść granicznych, w tym zwiększanie nośności dróg do wymaganych parametrów (dotyczy przede wszystkim przejścia granicznego w Gołdapi).

2.6. TRASY ROWEROWE

1. Ocena zmian uwarunkowań zewnętrznych.

- 1) W okresie raportowanym nie uległy zmianie regulacje prawne odnoszące się do funkcjonowania i planowania szlaków rowerowych.
- 2) Odnotowano niewielkie zmiany w przebiegu poszczególnych odcinków szlaków na stykach z sąsiednimi województwami, nie wpływające jednak na główny kierunek tras.
- 3) Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej 2007–2013 otworzył możliwość zbudowania międzyregionalnego szlaku Green Velo.

2. Ocena stanu oraz zmian w funkcjonowaniu regionalnych tras rowerowych.

Sieć tras rowerowych o znaczeniu ponadregionalnym na obszarze województwa warmińsko-mazurskiego wpisuje się w kontekst międzynarodowy i międzyregionalny. W jej skład wchodzi:

- 1) trasa **R1**: europejska **sieć** Euroroute, biegnąca od Calais (Francja) do Petersburga (Rosja), na obszarze województwa warmińsko-mazurskiego: Św. Gaj – Elbląg – Zalew Wiślany – Braniewo – Gronowo (granica państwa);
- 2) trasa **Green Velo**: biegnąca przez 5 województw Polski Wschodniej, na obszarze województwa warmińsko-mazurskiego równoleżnikowo wzdłuż północnej części województwa.
- 3) pozostałe szlaki międzyregionalne na stykach sąsiednich województw:

- trasa **R64**: wokół Zalewu Wiślanego;
  - **Szlak Mennonitów**: na obszarze Żuław Wiślanych, z Gdańska do Elbląga;
  - **Szlak Grudziądzki**: łączący województwo warmińsko-mazurskie z kujawsko-pomorskim na kierunku ławskim;
  - fragmenty szlaków województwa podlaskiego, które sięgają powiatu gołdapskiego: **R65** (pierścień Suwalszczyzny), **R68** (pierścień fortyfikacji granicznych) oraz podlaski szlak bociani.
- 4) planowane trasy rowerowe o charakterze międzynarodowym i międzyregionalnym:
- **EuroVelo**, sieć wpisana do sieci TEN-T, na obszarze województwa warmińsko-mazurskiego biegnący wzdłuż Zalewu Wiślanego: trasa **EV 10** (R10) Szlak Morza Bałtyckiego: Kopenhaga (Dania) – Tallin (Estonia) oraz trasa **EV 13** (R13) Szlak Żelaznej Kurtyny: granica Norwegii z Rosją (Ocean Arktyczny) – granica Grecji z Turcją (wybrzeże Morza Czarnego);
  - **Szlak Tysiąca Jezior Północnych**.
  - **Pętla Mazurska**: wokół Wielkich Jezior Mazurskich, do realizacji w 2018 r., bardzo ważny szlak w kontekście polityki przestrzennej województwa.

Zmiany w latach 2013-2017.

- 1) Zbudowano trasę **Green Velo** (2015-2016) na obszarze województwa warmińsko-mazurskiego równoleżnikowo wzdłuż północnej części województwa (najdłuższy szlak w województwie o pełnym standardzie).
- 2) W roku 2017 Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego przyjął nową koncepcję systemu tras rowerowych w województwie warmińsko-mazurskim, w którą wpisują się wszystkie ww. trasy rowerowe. Koncepcja obejmuje sieć korytarzy głównych oraz sieć korytarzy uzupełniających, które przewidują obsługę całej przestrzeni województwa.

3. Wnioski.

- 1) Obecne usytuowanie najważniejszych tras rowerowych nie gwarantuje zaspokojenia potrzeb całego obszaru województwa na poziomie regionalnym.
- 2) Za mało tras rowerowych ma charakter ponadlokalny.
- 3) Powiązania z regionami sąsiednimi wymagają poprawy funkcjonowania.
- 4) Brakuje powiązań Olsztyna z regionem (w tym z Green Velo i z Pętlą Mazurską) oraz z województwami sąsiednimi (głównie z mazowieckim).

Biorąc pod uwagę dynamiczny rozwój turystyki rowerowej rysuje się potrzeba dalszego rozwoju tras rowerowych o znaczeniu ponadregionalnym i regionalnym. Budowa regionalnego systemu szlaków rowerowych wymaga kontynuacji, w kierunku dokończenia brakujących powiązań w sieci międzynarodowej i międzyregionalnej oraz powiązań sieci i pętli lokalnych.

Dla realizacji wyznaczonego systemu tras rowerowych rekomenduje się:

- zapewnienie ciągłości tras rowerowych, poprzez uzgodnienia styków odpowiednio z sąsiednimi województwami, powiatami i gminami;
- stosowanie ujednoliconego systemu znakowania tras i infrastruktury towarzyszącej;
- funkcjonalne powiązanie szlaków lokalnych z siecią regionalną.

ROZDZIAŁ 3 INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

3.1. ELEKTROENERGETYKA

1. Ocena zmian uwarunkowań zewnętrznych.

- 1) Nowe akty prawne, stanowiące podstawę do wprowadzania zmian systemowych:
  - „mały trójpak energetyczny” (nowelizacja ustawy Prawo energetyczne..., 2013 r.);
  - ustawa o efektywności energetycznej (2016 r.).
- 2) Polityka energetyczna Polski do 2030 roku (2010 r.) zachowuje aktualność w zakresie efektywności energetycznej, bezpieczeństwa dostaw energii elektroenergetycznej, a także wykorzystania odnawialnych źródeł energii.
- 3) W 2016 r. Komisja Europejska zapowiedziała wprowadzenie „Pakietu Zimowego”. Jego projekt, jeszcze nie zatwierdzony, zawiera m.in.:
  - cele: zmniejszenie emisji CO₂, zwiększenie udziału OZE w elektroenergetyce oraz zwiększenie efektywności energetycznej;
  - zobowiązanie dla państw członkowskich do wdrażania pakietu (przygotowania polityk niskoemisyjnych oraz krajowych planów energetyczno-klimatycznych).

2. Ocena stanu oraz zmian w funkcjonowaniu systemu elektroenergetycznego.

Województwo warmińsko-mazurskie zasilane jest z krajowego systemu elektroenergetycznego liniami przesyłowymi najwyższych napięć. Są to:

- linia 400 kV: Gdańsk/Błonia – Olsztyn/Mątki;
- linia dwutorowa 400 kV Łomża – Ełk/Bis;
- linia dwutorowa 400 kV Ostrołęka – Olsztyn/Mątki;
- dwie linie 220kV: Włocławek/Azoty – Olsztyn1 oraz Ostrołęka – Ełk1.

Energia, po przetransformowaniu na napięcie rozdzielcze 110 kV w stacjach NN/WN: Olsztyn Mątki 400/220/110 kV, Olsztyn1 220/110 kV, Ełk Bis 400/110 kV i Ełk1 220/110 kV, wprowadzana jest do sieci rozdzielczej.

Sieć 110 kV na obszarze województwa warmińsko-mazurskiego obsługiwana jest przez dwóch operatorów:

- obszar centralny i zachodni obsługuje ENERGA OPERATOR S.A.;
- obszar wschodni obsługuje PGE Dystrybucja S.A.

W centralnej i zachodniej części województwa sieć 110 kV jest dość dobrze rozwinięta i w większości połączona pierścieniowo. We wschodniej części sytuacja jest gorsza: słabiej rozwinięta sieć 110 kV oraz stacje rozdzielcze 110/15 kV dla których wymagana jest budowa drugostronnych linii 110 kV. Występują obszary, gdzie niezbędna jest modernizacja lub budowa nowych stacji rozdzielczych 110/15 kV wraz z liniami 110 kV.

W celu uzyskania istotnej poprawy w zasilaniu regionu w energię elektryczną konieczne są:

- dla zachodniej części województwa: realizacja stacji 400/110 kV Elbląg;
- dla wschodniej części województwa budowa 2 linii 110 kV: Mikołajki – Orzysz – Ełk oraz Gołdap – Olecko.

Na obszarze województwa nie występują znaczące źródła energii elektrycznej. Lokalna produkcja energii elektrycznej pokrywa zaledwie kilkanaście % zapotrzebowania i odbywa się głównie w elektrociepłowniach oraz w instalacjach wykorzystujących źródła odnawialne (OZE).

Zmiany w latach 2013-2016 r.:

- 1) Zrealizowano zamknięcie tzw. Pierścienia wokół Bałtyku: linię 400 kV Łomża – Ełk/Bis – Ałytus (dwutorową), dla potrzeb tranzytu energii elektrycznej.

- 2) Zbudowano dwutorową linię 400 kV Ostrołęka-Olsztyn/Mątki (1 tor 400 kV oraz 2 tor 220 kV), w celu zwiększenia bezpieczeństwa energetycznego województwa.
- 3) Podjęto sukcesywną rozbudowę i modernizację elektroenergetycznej sieci 110kV i stacji GPZ 110/15 kV (stopniowa poprawa efektywności dostawy energii).
- 4) Pojawiły się odnawialne źródła energii.

Działania planowane.

W planach rozwoju operatorów sieci pojawiły się nowe inwestycje:

- 1) W okresie do 2022 r.:
  - budowa linii 110 kV Elbląg/Gronowo do linii Malbork/Rakowiec – Elbląg/Zachód;
  - modernizacja 2 linii 110 kV: Pogrodzie - Modrzewina oraz Elbląg/Zamech-Elbląg/Radomska;
  - budowa 3 GPZ: Kozłowo/Sarnowo, Świętajno i Fitowo, wraz z liniami 110 kV;
  - budowa 2 rozdzielni sieciowych (RS): Olsztyn/Ciepłownia oraz Elbląg/Bielnik wraz z liniami 110 kV.
- 2) W okresie po 2022 r.:
  - modernizacja linii 400 kV Gdańsk/Błonia – Olsztyn/Mątki;
  - modernizacja 2 stacji 220/110 kV: Olsztyn 1 i Ełk 1;
  - rozbudowa stacji 400/110 kV Ełk/Bis.
- 3) Zakładany przez operatorów wzrost produkcji energii z farm wiatrowych wymaga weryfikacji pod kątem zgodności z nowymi regulacjami z 2016 r.

3. Wnioski.

Sieć przesyłowa zapewnia odpowiednią dostawę mocy i energii, z zachowaniem dużej rezerwy mocy. W ostatnim dziesięcioleciu zapotrzebowanie energii wzrastało średnio ok. 1,5% (prognozowane jest utrzymanie tej tendencji w dalszej perspektywie), a zapotrzebowanie mocy wzrasta ok. 2% rocznie. Potrzeby rozwojowe wymagają dalszej rozbudowy/modernizacji systemu elektroenergetycznego w zakresie realizacji linii najwyższych i wysokich napięć oraz stacji transformatorowych (GPZ).

Wnioski do planu województwa.

Działania warunkujące prawidłowy rozwój systemu elektroenergetycznego, które zaleca się uwzględnić w następnym okresie:

- 1) Tworzenie połączeń transgranicznych.
- 2) Modernizacja sieci elektroenergetycznej przesyłowej i rozdzielczej.
- 3) Wprowadzenie rozwiązań służących efektywności energetycznej regionu.
- 4) Rozbudowa i wzmocnienie elektroenergetycznych systemów przesyłowych, w tym:
  - budowa dwutorowej linii 400 kV Olsztyn Mątki – Płock;
  - modernizacja linii 400 kV Gdańsk Błonia – Olsztyn Mątki;
  - budowa rozdzielni 400/110 kV w Elblągu i wprowadzenie do niej linii 400 kV Gdańsk Błonia – Olsztyn Mątki;
  - rozbudowa stacji 400/110 kV Ełk Bis (dla przyłączenia FW Grajewo);
  - modernizacja 2 stacji 220/110 kV: Olsztyn 1 oraz Ełk 1.
- 5) Sukcesywna rozbudowa sieci elektroenergetycznej 110 kV, w tym:
  - zapewnienie co najmniej dwustronnego zasilania w energię elektryczną, szczególnie we wschodniej części województwa;
  - dostosowanie elektroenergetycznego systemu rozdzielczego do wykorzystania energii pochodzącej z różnych źródeł (OZE).

- 6) Rozwiązania systemowe powinny zmierzać w kierunku poprawy efektywności energetycznej regionu oraz budowy inteligentnych sieci i układów pomiarowych.

Mapa 6 pt. „Infrastruktura techniczna: elektroenergetyka” została umieszczona na końcu opracowania.

3.2. ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII (1)

Mówiąc o odnawialnych źródłach energii (OZE), mamy na myśli takie źródła energii, których zasoby uzupełniane są poprzez naturalne, nieustanne procesy przyrodnicze, co pozwala traktować je jako niewyczerpalne. Są to: woda, wiatr, promieniowanie słoneczne, biomasa oraz biogaz i biopaliwa, a także geotermia.

1. Ocena zmian uwarunkowań zewnętrznych.

- 1) W 2015 r. pojawiła się ustawa o odnawialnych źródłach energii, która daje podstawę do wprowadzenia zmian systemowych w energetyce z uwzględnieniem OZE.
- 2) W "Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju..." zakłada się m.in.:
  - zapewnienie możliwości współdziałania OZE z energetyką systemową;
  - dążenie do osiągnięcia samowystarczalności energetycznej gmin, poprzez wykorzystanie lokalnych surowców energetycznych i tworzenie klastrów energetycznych;
  - wykorzystanie biogazowni na obszarach słabo zurbanizowanych;
  - projekty strategiczne: rozwój energetyki rozproszonej oraz energetyki wodnej;
  - w województwie warmińsko-mazurskim wydzielenie stref rozproszonej energetyki odnawialnej: wiatrowej (z wyłączeniem obszarów PLB Natura 2000) oraz wodnej (z wyłączeniem obszarów PLH Natura 2000).
- 3) Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2025 (2013 r.) wskazuje preferowane kierunki rozwoju energii odnawialnej: biogazownie rolnicze, fotowoltaika, układy kogeneracyjne oraz małe elektrownie wiatrowe w układzie rozproszonym.
- 4) Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 wskazuje rodzaje OZE objęte wsparciem, z preferencjami dla lokalnych źródeł o ograniczonej mocy.

Ponadto w 2016 r. Komisja Europejska zapowiedziała wprowadzenie „Pakietu Zimowego”, który uwzględnia zwiększenie udziału OZE w systemie energetycznym.

2. Ocena stanu oraz zmian w funkcjonowaniu zaopatrzenia w energię z OZE.

Całkowita moc instalacji OZE w województwie warmińsko-mazurskim wynosi 425 MW, ok. 5% produkcji krajowej. Najwięcej energii elektrycznej z OZE wytwarzają powiaty:

- iławski (132 MW, 31% mocy w województwie);
- kętrzyński (72 MW) i gołdapski (55 MW);
- działdowski (49 MW), braniewski (31 MW) i m. Elbląg (26 MW).

Pozostałe 14 powiatów cechuje bardzo niski poziom produkcji energii z OZE: 6 powiatów na poziomie 1–3% oraz 8 powiatów poniżej 1% łącznej mocy w województwie.

W województwie warmińsko-mazurskim instalacje wytwarzające prąd w oparciu o OZE obejmują elektrownie: biogazowe, biomasowe, fotowoltaiczne, wiatrowe i wodne.

Wszystkie 5 typów instalacji funkcjonuje tylko w 2 powiatach: iławskim i elckim, a po 4 typy w: kętrzyńskim, olsztyńskim, ostródzkim, nowomiejskim, giżyckim i oleckim. W powiecie bartoszyckim działa tylko elektrownia wodna, a w piskim nie ma żadnych instalacji OZE.

Struktura produkcji energii wg poszczególnych typów OZE jest następująca: elektrownie wiatrowe dają łącznie 354 MW (83%), na biomasę 29 MW (7%), wodne 17 MW (4%), na biogaz 15 MW (4%) i fotowoltaiczne 9 MW (2%). Dominującą pozycję ma energetyka wiatrowa (przedstawiona w następnym raporcie).

Odnawialne źródła energii w województwie warmińsko-mazurskim – stan.

Lp.	Powiat	Rodzaje OZE - siłownie (MW)					OZE 2017	
		na biogaz	na biomasę	fotowoltaiczne	wiatrowe	wodne	razem	
							MW	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	bartoszycki	0	0	0	0	0,11	0,11	0,03
2	braniewski	0	0	0	26,00	4,65	30,65	7,22
3	działdowski	0	0	0	48,50	0,19	48,69	11,46
4	m. Elbląg	0,77	25,00	0	0	0	25,77	6,07
5	elbląski	0	0	0	3,85	0,12	3,97	0,93
6	ełcki	0,50	0,82	0,05	0,60	0,09	2,07	0,49
7	giżycki	1,49	0	0,04	4,50	0,10	6,13	1,44
8	gołdapski	0	0	0,61	53,48	1,21	55,31	13,02
9	iławski	1,70	3,40	0,11	125,99	0,56	131,75	31,02
10	kętrzyński	1,39	0	0,04	70,00	0,96	72,40	17,05
11	lidzbarski	0	0	0,04	1,58	3,13	4,75	1,12
12	mragowski	0	0	0,50	0	0,04	0,54	0,13
13	niedzicki	0	0	0,12	11,75	0	11,87	2,79
14	nowomiejski	2,00	0	1,08	1,60	0,56	5,24	1,23
15	olecki	2,13	0	0,04	4,60	0,14	6,91	1,63
16	m. Olsztyn	0,70	0	1,03	0	1,23	2,96	0,70
17	olsztyński	2,80	0	2,68	1,70	3,67	10,86	2,56
18	ostródzki	1,34	0,22	0,13	0,12	0	1,81	0,43
19	szczycieński	0	0	1,42	0	0,06	1,47	0,35
20	węgorzewski	0	0	1,00	0	0,40	1,40	0,33
województwo		14,83	29,44	8,89	354,26	17,22	424,64	100,00
struktura		3,5%	6,9%	2,1%	83,4%	4,1%	100,0%	

W odniesieniu do liczby poszczególnych instalacji (co nie jest równoznaczne z liczbą obiektów) struktura ta wygląda następująco: 77 instalacji wodnych, 43 wiatrowe, 34 fotowoltaiczne, 19 na biogaz oraz 4 na biomasę.

Zmiany w funkcjonowaniu instalacji OZE 2013–2017.

W okresie raportowanym odnotowano wzrost produkcji energii z OZE na poziomie 200 MW. Tendencje rozwojowe sygnalizowane są szczególnie w fotowoltaice, a także w biogazowniach rolniczych (przy wsparciu państwa).

Największy przyrost nastąpił w energetyce wiatrowej (o 153 MW, tj. 76% wzrostu łącznej mocy OZE). Na kolejnych miejscach znalazły się: biomasa (wzrost o 29 MW, tj. 14%), biogaz (o 10 MW, tj. 5%) i fotowoltaika (nowy typ OZE, dający 9 MW, tj. 4,5%). W energetyce wodnej panuje stagnacja: odnotowano nieistotny wzrost o 0,3 MW (tj. 0,1% wzrostu łącznej mocy OZE).

Odnawialne źródła energii w województwie warmińsko-mazurskim – zmiany.

Lp.	Instalacja	Moc instalacji (MW)		Zmiany (MW)
		2013	2017	
1	2	3	4	5
1	na biogaz	5,13	14,83	+9,70
2	na biomasę	0,72	29,44	+28,72
3	fotowoltaiczna	0	8,89	+8,89
4	wiatrowa	201,48	354,26	+152,78
5	wodna	16,91	17,22	+0,31
razem		224,24	424,64	+ 200,40

Pomimo dodatniego łącznego bilansu mocy odnotowano również lokalne spadki produkcji: w energetyce wodnej (w 5 powiatach) oraz w siłowniach na biogaz i biomasę (po 1 powiecie). Ustawa o odnawialnych źródłach energii wprowadziła nową formę wsparcia dla OZE – system aukcyjny. Rynek aukcyjny kontrolowany jest przez państwo, poprzez możliwość regulacji zasad sprzedaży. Oczekiwanym efektem powinno być zwiększenie rentowności biogazowni rolniczych i fotowoltaiki.

Ustawa wprowadziła również klastry energii, które mogą funkcjonować na obszarze nie większym niż powiat lub 5 gmin. Na obszarze województwa działają 3 takie klastry:

- Klaster Energii Gmina Zalewo;
- Kurzętnicki Klaster Energii;
- Olecki klaster odnawialnej energii elektrycznej i ciepłej „Zielone Olecko”.

Na początku 2018 r. Rada Ministrów przyjęła projekt nowelizacji ustawy jw. (05.03.2018), zmierzający w kierunku usprawnienia przyjętych wcześniej rozwiązań.

3. Wnioski.

Obowiązujące przepisy uzależniają możliwości rozwoju odnawialnych źródeł energii od wsparcia państwa, w zakresie ilości zakupionej energii i rodzaju preferowanych źródeł wytwórczych (system aukcyjny).

Do polityki samorządów lokalnych należą działania na rzecz powstawania lokalnej energetyki rozproszonej, w tym powoływanie klastrów energii.

Na możliwość lokalizacji instalacji OZE (głównie energetyki wiatrowej i solarnej) może mieć wpływ wynik audytu krajobrazowego sporządzanego przez samorząd województwa.

Wnioski do planu województwa w zakresie odnawialnych źródeł energii:

- 1) Zasadne jest dążenie do wzrostu wykorzystania odnawialnych źródeł energii do produkcji energii elektrycznej i ciepłej na obszarze województwa.
- 2) Do preferowanych rodzajów instalacji wykorzystujących źródła energii odnawialnej na obszarze województwa należy zaliczyć: biogazownie rolnicze, ogniwa fotowoltaiczne, kolektory słoneczne, instalacje wykorzystujące biomasę, elektrownie wodne, pompy ciepła oraz małe elektrownie wiatrowe o mocy do 200 kW.

- 3) Rozwój energetyki wykorzystującej odnawialne źródła energii powinien następować w oparciu o małe i mikroinstalacje, pracujące w układzie rozproszonym.

Mapa 7 pt. „Odnawialne źródła energii” została umieszczona na końcu opracowania.

3.3. ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII (2). DUŻA ENERGETYKA WIATROWA

1. Ocena zmian uwarunkowań zewnętrznych.

Ustawa o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych (2016 r.) znacząco ogranicza ekspansję dużej energetyki wiatrowej:

- dopuszcza możliwość lokalizacji elektrowni wiatrowej wyłącznie na podstawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego (MPZP); ustala minimalną odległość elektrowni wiatrowej od budynku mieszkalnego (co najmniej dziesięciokrotną wysokość siłowni, tzn. nawet czterokrotnie większą od wcześniej stosowanej);
- taką samą odległość ustala od wskazanych obszarów przyrodniczo chronionych (parków narodowych, rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych, obszarów Natura 2000 oraz leśnych kompleksów promocyjnych);
- zachowuje moc obowiązujących planów, jednak na warunkach zgodnych z zasadami wymienionymi powyżej;
- dopuszcza dalsze funkcjonowanie istniejących siłowni, ograniczając możliwość ich modernizacji do przypadków zgodnych z nową ustawą.

2. Ocena stanu oraz zmian w funkcjonowaniu dużej energetyki wiatrowej 2013–2017 r.

Stan funkcjonowania dużej energetyki wiatrowej.

Na obszarze województwa funkcjonuje 179 turbin dużej energetyki wiatrowej. Ich rozmieszczenie wygląda następująco:

- największe rejony koncentracji wiatraków (113 obiektów, 62% potencjału regionu): Kisielice (57), Korsze (35) i Gołdap (21);
- duże grupy wiatraków (42 obiekty, 23% potencjału regionu): Płońnica (16), Lubawa (11), Płoskinia (10) i Nidzica (5);
- lokalizacje rozproszone (24 obiekty, 15% potencjału regionu):
  - po 3 obiekty: Działdowo, Pieniężno i Wydminy,
  - po 2 obiekty: Kowale Oleckie, Elbląg (gm. wiejska), Pasłęk, Jeziorany i Olecko,
  - po 1 obiekcie: Orneta, Banie Mazurskie, Prostki, Nowe Miasto Lubawskie, Kurzętnik.

Zmiany w funkcjonowaniu dużej energetyki wiatrowej 2013-2017 r.

1) Zmiany zaistniałe przed 2016 r.:

Do 2005 r. nie istniało zjawisko dużej energetyki wiatrowej na obszarze województwa warmińsko-mazurskiego.

Od 2006 r. rozpoczął się dynamiczny rozwój tego rodzaju OZE, przy braku możliwości opanowania sytuacji.

W 2013 r. oferta inwestorów obejmowała ok. tysiąca obiektów dużej energetyki wiatrowej zgłoszonych we wnioskach do RDOŚ w sprawie postępowań środowiskowych (w relacji do 119 istniejących wiatraków).

Liczba wiatraków zwiększała się w sposób ciągły: ze 119 wiatraków w 2013 r. do 167 w 2015.

2) Zmiany po 2016 r. (ustawa o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych):

W okresie 2015 - 2017 przybyło 11 siłowni (łącznie funkcjonowało 178 obiektów), w ramach dokończenia wcześniejszych procesów inwestycyjnych.

Nastąpiło wyhamowanie (wstrzymanie) procesu rozwojowego.

Przed 2016 r. skala i dynamika zmian w energetyce wiatrowej stały się przyczyną wielu konfliktów, stanowiąc zagrożenie dla walorów przyrodniczych, kulturowych i turystycznych województwa, a także dla warunków życia mieszkańców oraz atrakcyjności inwestycyjnej. Powszechny brak akceptacji mieszkańców doprowadził do sytuacji, że wiele gmin zrezygnowało z rozwoju dużej energetyki wiatrowej. Ani gminy, ani samorząd województwa nie dysponowały narzędziami prawnymi, które pozwoliłyby kontrolować proces rozwoju energetyki wiatrowej, za wyjątkiem planów miejscowych.

Po 2016 r. wymieniona na wstępie ustawa wprowadziła m.in. warunek lokalizacji wiatraków wyłącznie na podstawie planów miejscowych, z uwzględnieniem kryterium odległościowego. W województwie warmińsko-mazurskim możliwość wykorzystania tego przepisu jest mocno ograniczona, ze względu na znaczne rozproszenie zabudowy oraz bardzo duże powierzchnie obszarów przyrodniczo chronionych.

Ponadto ustawa zachowała moc obowiązujących planów, ale na warunkach zgodnych z nowymi zasadami. Realizacja tych planów wymaga weryfikacji, pod kątem określenia realnej liczby wiatraków możliwych do zlokalizowania po 2016 r.

Siłownie wiatrowe w planach miejscowych w województwie warmińsko-mazurskim.

Lp.	Gmina	MPZP pod wiatraki	Siłownie wskazane w MPZP	Siłownie istniejące (zrealizowane)	Siłownie w planach miejscowych (oferta)	
					przed 2016 r.	po 2016 r.
1	2	3	4	5	6	7
1	Korsze	4	59	35	24	Weryfikacja planów pod kątem zgodności z ustawą.
2	Kisielice	1	(...)	57	(...)	
3	Biskupiec	4	35	0	35	
4	Paśłek	3	33	0	33	
5	Płońska	2	23	16	7	
6	Banie M.	1	16	0	16	
7	Rychliki	1	13	0	13	
8	Wydminy	3	12	3	9	
9	Pisz	1	12	0	12	
10	Kozłowo	1	10	0	10	
11	Zalewo	3	9	0	9	
12	Iłowo-Os.	1	9	0	9	
13	Węgorzewo	1	5	0	5	
14	Nidzica	1	3	5	0	
15	Działdowo	5	7	3	4	
16	Pieniężno	1	(...)	3	(...)	
17	Gołdap	0	0	21	0	
18	Lubawa	0	0	11	0	
19	Płoskinia	0	0	10	0	
obiekty rozproszone: po 2 / gminę				10	bd	
obiekty rozproszone: po 1 / gminę				5	bd	
razem				179	186	?

Najistotniejszym elementem weryfikacji obowiązujących planów jest kryterium odległościowe: przed 2016 r. stosowano zazwyczaj ok. 0,5 km (odległość wiatraka od zabudowy mieszkaniowej), a po zmianach szacowane jest 1,5 – 2 km.

Różnorodność poszczególnych planów, zawierających szeroki zakres ustaleń: od ogólnych (dopuszczających lokalizację siłowni), do szczegółowych (wyznaczających tereny

pod poszczególne obiekty), wskazuje na konieczność dostosowania metody weryfikacji do specyfiki tych planów.

Ocena sytuacji po zmianach będzie możliwa w następnym raporcie.

3. Wnioski.

W sytuacji zaistniałej po 2016 r. możliwości dalszego rozwoju dużej energetyki wiatrowej uzależnione są od uwarunkowań, do których zaliczają się:

- weryfikacja obowiązujących planów miejscowych pod kątem zgodności z nową ustawą, co oznacza ograniczenie oferty planistycznej do realnych możliwości;
- dostosowanie systemu rozdzielczego WN 110 kV (wymagającego rozbudowy i modernizacji) do potrzeb energetyki wiatrowej;
- ewentualne wyniki audytu krajobrazowego, zmierzające w kierunku dalszego ograniczenia planowanej lokalizacji wiatraków (w zakresie rekomendacji dla krajobrazów priorytetowych);
- czynniki pozaprzestrzenne (doraźna polityka państwa, opłacalność dla inwestorów), w tym ceny aukcyjne zielonych certyfikatów oraz wysokość podatku od nieruchomości.

Ustawa o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych oraz niekorzystne uwarunkowania wymienione powyżej, w znaczący sposób ograniczają budowę wiatraków. Z perspektywy gmin oznacza to niewielkie prawdopodobieństwo zrealizowania w całości obowiązujących planów miejscowych. Zmiana powyższej sytuacji mogłaby zaistnieć wyłącznie pod warunkiem zmniejszenia wymaganej odległości wiatraków od zabudowy mieszkaniowej.

Wnioski do planu województwa w zakresie lokalizacji dużej energetyki wiatrowej:

- 1) Obowiązujące od 2016 r. uregulowanie prawne skutecznie ogranicza rozwój energetyki wiatrowej. Nie daje również samorządom województw narzędzi planistycznych w tym zakresie. Wobec tego w planie województwa możliwe jest stosowanie jedynie zapisów miękkich (w tym zaleceń, rekomendacji).
- 2) W przypadku sporządzenia i uchwalenia audytu krajobrazowego konieczne jest uwzględnienie w planie województwa rekomendacji dla krajobrazów priorytetowych w odniesieniu do energetyki wiatrowej.
- 3) Ze względu na skalę zjawiska oraz niedokończone procesy inwestycyjne, za zasadne uznaje się monitorowanie rozwoju dużej energetyki wiatrowej na obszarze województwa.

Mapa 8 pt. „Duża energetyka wiatrowa” została umieszczona na końcu opracowania.

3.4. TELEKOMUNIKACJA

1. Ocena zmian uwarunkowań zewnętrznych.

- 1) Narodowy Plan Szerokopasmowy, tzw. Memorandum (Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji), zakłada zapewnienie wszystkim Polakom dostępu do internetu szerokopasmowego do 2020 r.
- 2) „Sieć szerokopasmowa Polski Wschodniej – województwo warmińsko-mazurskie” (PO Rozwój Polski Wschodniej): projekt zrealizowany.
- 3) „Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2025”: do kierunków działań zalicza się wspieranie budowy społeczeństwa informacyjnego oraz ułatwienie kontaktów przedsiębiorca – administracja (e-administracja).

2. Ocena stanu oraz zmian w funkcjonowaniu systemu telekomunikacyjnego.

Powiązania telekomunikacyjne województwa z krajem i ze światem odbywają się poprzez sieć telekomunikacyjną o znaczeniu ponadregionalnym.

Funkcjonuje akademicka sieć szerokopasmowa PIONIER: Ogólnopolska Sieć Optyczna, dla obsługi środowiska akademickiego i naukowo-badawczego, posiadająca połączenia z europejską siecią naukową (GEANT) oraz z Internetem (dostęp do głównych węzłów Internetu).

Zbudowana w okresie raportowanym Sieć Szerokopasmowa Polski Wschodniej obejmuje na obszarze województwa warmińsko-mazurskiego ponad 2 200 km sieci szkieletowej oraz 10 węzłów szkieletowych i 216 dystrybucyjnych. Na poziomie lokalnym zdecydowana większość gmin posiada co najmniej po 1 węzle dystrybucyjnym. Najbardziej zaawansowane gminy mają po 4 - 6 węzłów (Ostróda, Biskupiec, Bartoszyce).

Otwiera to możliwość dostępu do usług szerokopasmowych dla 90% mieszkańców regionu. Warunkiem koniecznym, aby system zadziałał na poziomie lokalnym, jest zrealizowanie przez operatorów sieci tzw. „ostatniej mili”. Zmobilizowanie operatorów do realizacji tego celu stanowi duże wyzwanie.

Na obszarach zurbanizowanych istnieją kablowe sieci telekomunikacyjne, które oferują kompleksy usług teleinformatycznych, w tym telefonicznych, telewizyjnych i internetowych. Ponadto obszar województwa obsługiwany jest przez sieci telefonii komórkowej, w oparciu o nadajniki szybkiego internetu LTE.

Zmiany w latach 2013-2016 r.:

- 1) „Sieć szerokopasmowa Polski Wschodniej – województwo warmińsko-mazurskie”:
  - na poziomie regionalnym zakończono realizację sieci jw.;
  - na poziomie lokalnym rozpoczęto proces uzupełniania sieci jw. o węzły dystrybucyjne, brakuje ostatniego ogniwa systemu - sieci „ostatniej mili”.
- 2) Rozwinął się system telefonii komórkowej, obejmujący dużą liczbę nadajników szybkiego internetu LTE oraz nowych operatorów sieci.
- 3) Poprawa dostępu do internetu obejmuje następujące grupy użytkowników:
  - ok. 80% gospodarstw domowych posiada dostęp do internetu, co odpowiada średniej krajowej, średnia w UE jest nieco wyższa;
  - zwiększa się liczba osób regularnie korzystających z internetu, w 2016 r. było to 66% (wzrost o 10% od 2013r.);
  - nastąpił wzrost liczby korzystających z internetu wśród osób z wykształceniem podstawowym i gimnazjalnym (o 15%) oraz osób starszych (o 12%);
  - w działalności gospodarczej 95% przedsiębiorstw korzysta z e-administracji (wzrost o 7%), ale tylko 12% otrzymuje zamówienia online (wzrost o 3%, średnia dla Polski 13%, UE 18%, Irlandia 32%).

3. Wnioski.

Realizacja projektu Sieć szerokopasmowa Polski Wschodniej stwarza warunki do zwiększenia dostępności do mediów elektronicznych, podnosi atrakcyjność obszarów dla operatorów telekomunikacyjnych świadczących usługę tzw. „ostatniej mili”.

Podstawowy kierunek polityki przestrzennej w zakresie rozwoju telekomunikacji i teleinformatyki powinien mieć na celu rozwój infrastruktury teleinformatycznej umożliwiający powszechny dostęp do mediów elektronicznych, w tym głównie Internetu szerokopasmowego - instytucjom, podmiotom gospodarczym i mieszkańcom, w szczególności na obszarach wiejskich i słabo zaludnionych.

Realizacja ww. celu wymagała będzie w szczególności:

- wzmocnienia zastosowania technologii informacyjno – komunikacyjnych w usługach publicznych szczebla regionalnego/lokalnego: (e-usługach, szczególnie w e-administracji, e-edukacji, e-włączenia społecznego, e-kultury i e-zdrowia);

- wspierania rozwoju systemów informacji przestrzennej: np. rozwój i integracja istniejących platform GIS;
- dążenia do integracji telekomunikacyjnej, przede wszystkim poprzez wspieranie rozwoju sieci teleinformatycznych na terenach wiejskich i mało zaludnionych oraz przeciwdziałanie „wykluczeniu cyfrowemu” grup społecznych i regionów;
- wspierania rozwoju infrastruktury telekomunikacyjnej działaniami instytucjonalnymi o wymiarze regionalnym oraz środkami publicznymi.

Mapa 9 pt. „Infrastruktura techniczna: telekomunikacja” została umieszczona na końcu opracowania.

3.5. ZAOPATRZENIE W GAZ

1. Ocena zmian uwarunkowań zewnętrznych.

Warunkiem akcesji Polski do Unii Europejskiej w obszarze "Energia" było dostosowanie przepisów polskiego prawa energetycznego do norm europejskich dotyczących m.in. dostępu do sieci przesyłowych gazu ziemnego, zasad wewnętrznego rynku gazu ziemnego oraz bezpieczeństwa dostaw gazu ziemnego.

Przyjęta w okresie raportowanym "Polityka energetyczna Polski do 2030 roku" (PEP 2030) definiuje cele w zakresie bezpieczeństwa energetycznego kraju, liberalizacji polskiego rynku gazu, integracji z rynkami państw ościennych, podniesienia konkurencyjności i zapewnienia warunków do rozwoju gospodarki. W związku z tym priorytetem w obszarze działalności operatora systemu przesyłowego jest zapewnienie alternatywnych kierunków dostaw gazu do Polski oraz rozbudowa krajowego systemu przesyłowego. Powyższe działania są zasadniczym warunkiem poprawy funkcjonowania systemu gazowego w województwie warmińsko-mazurskim.

2. Ocena stanu oraz zmian w funkcjonowaniu zaopatrzenia w gaz ziemny.

Województwo warmińsko-mazurskie zaopatrywane jest w gaz ziemny z krajowego systemu przesyłowego z dwóch kierunków:

- 1) z południa, od węzła Rembelszczyzna k. Warszawy, przez dwa gazociągi magistralne wysokiego ciśnienia relacji Płońsk – Ciechanów – Nidzica, DN 400 i DN 200;
- 2) od zachodu, z magistrali Gustorzyn - Gdańsk DN 400 i DN 500, w postaci 3 odgałęzień:
  - Sztumska Wieś – Elbląg, DN 400-200,
  - Kwidzyn – Susz, DN 125-100,
  - Brodnica – Lubawa (Iława), DN 250-300.

Brak systemowych połączeń zachodniej części województwa z centralną. W przypadku poważnej awarii głównego zasilenia (z południa, od węzła Rembelszczyzna) może nastąpić odcięcie centralnego obszaru województwa od dostaw gazu. Odcinek sieci przesyłowej Brodnica – Lubawa (DN 250-300), włączający się w sieć przesyłową Iława - Olsztyn (DN125), nie gwarantuje bezpieczeństwa dostaw dla całego obszaru centralnego.

Wschodnia część województwa nie posiada sieci gazu przewodowego przesyłowego, a rozprowadzany gaz pochodzi ze stacji regazyfikacji LNG (Ełk, Pisz i Olecko).

Stan zaopatrzenia w gaz ziemny (2017 r.).

Sieć istniejących gazociągów wysokiego, średniego i niskiego ciśnienia nie pokrywa całego obszaru województwa warmińsko-mazurskiego. W gaz przewodowy zaopatrywanych jest 28 miast (na 49 miast łącznie) oraz 37 gmin wiejskich (na 116 gmin wiejskich łącznie).

Trzy miasta: Ełk, Pisz i Olecko zaopatrywane są w gaz płynny ze stacji regazyfikacji LNG. Tylko 42,7% ludności województwa korzysta z gazu przewodowego, z tego: w miastach 69%, na obszarach wiejskich niecałe 5%.

Zmiany w latach 2013-2016 r.

W 2015 r. zrealizowany został gazociąg wysokiego ciśnienia Dn 250 relacji: Brodnica – Nowe Miasto Lubawskie – Lubawa - Iława, bardzo istotny dla poprawy warunków zaopatrzenia pld. - zach. części regionu. Dzięki temu ludność gmin: N. Miasto Lubawskie i Lubawa uzyskała dostęp do gazu ziemnego przewodowego.

Zbudowano także gazociąg przesyłowy DN 300 relacji gm. Sorkwity – Mrągowo – Kętrzyn, mający istotne znaczenie dla poprawy warunków zasilania Krainy Wielkich Jezior Mazurskich (uzupełnienie drugiej nitki gazociągu biegnącego od strony Szczytna).

W latach 2013-2016 nastąpił wzrost długości czynnej sieci przesyłowej wysokiego ciśnienia o 53 km (tj. o 6,2%) w stosunku do 2012 r.

Zwiększyła się ilość miast zasilanych w gaz przewodowy wysokiego ciśnienia z 27 na 28 (wzrost o 4%) plus 3 miasta zasilane w gaz LNG oraz zwiększyła się ilość gmin wiejskich korzystających z gazu z 36 na 37 (wzrost o 3%).

Działania/inwestycje planowane przez operatorów.

W najbliższych latach operatorzy planują liczne inwestycje ujęte w planach rozwoju, które poprawią w znacznym stopniu dostępność ludności do gazu ziemnego przewodowego.

1) Plan rozwoju PSG na lata 2016-2020 przewiduje uzupełnienie sieci istniejących gazociągów przesyłowych wysokiego i średniego ciśnienia poprzez:

- a) budowę gazociągu magistralnego relacji Kościerzyna - Kolnik – Olsztyn z odgałęzieniem do stacji w.c. w Bogaczewie (zaopatrzenie w gaz dla Pasłęka);
- b) gazyfikację miast nadzalewowych: Tolkmicko, Frombork, Braniewo i Milejewo, dzięki budowie gazociągu DN 250 Stare Pole – Elbląg;
- c) gazyfikację gmin:
  - Jedwabno, ze stacji w.c. Warchały,
  - Szerokopas – Waplewo – Jemiołowo (gm. Nidzica, Olsztynek),
  - Jemiołowo – Bartąg (gm. Olsztynek, m. Olsztyn),
  - Bartąg – Grądek – Wadąg (obwodnica Olsztyna),
  - Jemiołowo – Szyldak (gm. Nidzica, Ostróda),
  - Szyldak – Kałduny (gm. Ostróda, Iława);
- d) budowę stacji gazowych: Warchały, Biskupiec, Mrągowo II i Elbląg, a także rozbudowę stacji Rubno;
- e) budowę gazociągów średniego ciśnienia relacji: gm. Lubomino (stacja w.c. Wilczkowo) – Orneta; gm. Bisztynek – m. Bisztynek, Mrągowo – Ryn (2020 r.).

2) Plan rozwoju GAZ-SYSTEM na lata 2016-2025 r. przewiduje:

- a) budowę Interkonektora Polska – Litwa relacji Rembelszczyzna-Granica RP i LT, która umożliwi zaopatrzenie w gaz przewodowy miast.: Ełk, Olecko, Pisz, Biała Piska;
- b) budowę gazociągu wysokiego ciśnienia Rembelszczyzna - Uniszki Zawadzkie, realizacja na terenie województwa mazowieckiego, w celu wspomaganie zasilania województwa od strony południowej.

3. Wnioski.

Istniejąca sieć przesyłowa gazu ziemnego wysokiego ciśnienia zaspokaja potrzeby jedynie środkowej, zachodniej i południowo-zachodniej części województwa, w tym tylko 4,8% mieszkańców obszarów wiejskich.

W części wschodniej i północno-zachodniej (nadzalewowej) brak jest jednak rozbudowanych, przesyłowych gazociągów magistralnych wysokiego ciśnienia oraz sieci rozprowadzających średniego ciśnienia z systemem stacji.

Celem głównym gazyfikacji województwa jest stworzenie spójnego i zrównoważonego systemu zaopatrzenia w gaz przewodowy, opartego o dywersyfikację źródeł i kierunków dostaw gazu przewodowego poprzez:

- budowę transgranicznych powiązań gazowych: w obszarze Polski północno-wschodniej planowany jest Interkonektor Polska-Litwa relacji Rembelszczyzna Granica RP i LT (sieć transeuropejska TEN-E), który umożliwi połączenie sieci gazowych państw wokół Morza Bałtyckiego oraz stworzy możliwość zaopatrzenia w gaz przewodowy wschodniej części województwa;
- budowę zewnętrznych powiązań gazowych międzywojewódzkich: po stronie zachodniej w postaci gazociągu przesyłowego Kościerzyna - Kolnik – Olsztyn;
- rozbudowę i wzmacnianie sieci przesyłowych gazu w obrębie województwa, z jednoczesnym ich pierścieniowaniem oraz dywersyfikacją kierunków i źródeł zaopatrzenia w gaz.

Zasadne jest dążenie do objęcia siecią gazową wysokiego ciśnienia obszarów województwa dotychczas niezgazyfikowanych. Dotyczy to w szczególności obszarów wschodnich województwa oraz obszarów północno – zachodnich (nadzalewowych).

Ponadto z uwagi na istniejący i projektowany system gazociągów wysokiego ciśnienia operator postuluje zaopatrzenie nowych odbiorców w sieć gazową przewodową:

- 1) wzdłuż istniejących gazociągów wysokiego ciśnienia: gminy Jedwabno;
- 2) z planowanych gazociągów wysokiego ciśnienia: gminy Olecko, Ełk, Biała Piska, Pisz oraz Tolkmicko, Frombork, Braniewo i Milejewo oraz miasta: Pasłęk i Orneta.

Rekomenduje się sukcesywną rozbudowę gazociągów średniego ciśnienia na obszarach gmin dotychczas niezgazyfikowanych, położonych w pobliżu istniejących i projektowanych gazociągów wysokiego ciśnienia. Gazyfikacja ww. obszarów miast i gmin umożliwi nie tylko poprawę warunków i komfortu życia mieszkańców, ale także przyczyni się do wzrostu rozwoju gospodarczego regionu oraz zwiększy konkurencyjność i atrakcyjność inwestycyjną obszaru

Mapa 10 pt. „Infrastruktura techniczna: zaopatrzenie w gaz” została umieszczona na końcu opracowania.

3.6. GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA

1. Ocena zmian uwarunkowań zewnętrznych.

Podstawowym instrumentem rozwoju gospodarki ściekowej jest Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych (KPOŚK) z 2003 r. oraz jego aktualizacje. Zawiera wykaz aglomeracji o równoważonej liczbie mieszkańców (RLM) $\geq 2\ 000$, wraz z listą przedsięwzięć w zakresie zbiorczych systemów kanalizacyjnych.

W „Programie Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2020” przyjęto m.in. kierunki interwencji odnoszące się do gospodarki wodno-ściekowej:

- 1) w zakresie sieci kanalizacyjnych:
  - rozbudowę sieci w aglomeracjach oraz na terenach wiejskich, z uwzględnieniem miejscowości zwodociągowanych, położonych w zlewniach bezpośrednich jezior i Zalewu Wiślanego oraz na terenach bez izolacji od użytkowych warstw wodonośnych i izolacji nieciągłej,

- budowę i modernizację kanalizacji burzowej z urządzeniami podczyszczającymi;
- 2) w zakresie oczyszczalni ścieków:
  - realizację zadań zapisanych w aktualizacji KPOŚK (z 2015 r.),
  - realizację, w miarę potrzeb, zbiorczych oczyszczalni ścieków na terenach poza aglomeracjami,
  - wyposażenie zakładów sektora rolno-spożywczego w oczyszczalnie ścieków,
  - poprawę technologii oczyszczania ścieków;
- 3) dla terenów nieskanalizowanych:
  - kontrolę odprowadzania indywidualnych nieczystości płynnych oraz funkcjonowania oczyszczalni przydomowych.

2. Ocena stanu oraz zmian w funkcjonowaniu gospodarki wodno-ściekowej.

W województwie warmińsko-mazurskim głównym źródłem zasobów wodnych są zbiorniki wód podziemnych. Istniejące zbiorcze ujęcia wody w większości posiadają znaczne rezerwy przepustowości. Nie przewiduje się zagrożeń związanych z deficytem wody w przypadku znaczącego wzrostu zapotrzebowania. W większości przypadków woda pobierana z ujęć poddawana jest procesom uzdatniania. W efekcie końcowym jakość wody dostarczanej do spożycia jest dobra.

Większość ujęć wody posiada bezpośrednią strefę ochrony sanitarnej, niektóre również pośrednie strefy ochrony.

Wszystkie miasta i znaczna część obszarów wiejskich posiadają rozbudowaną sieć wodociągową. Zaopatrzenie ludności w wodę jest zróżnicowane, w zależności od stopnia uprzemysłowienia, zurbanizowania oraz liczby mieszkańców.

Otwarty problem stanowią obszary wrażliwe na antropopresję. Ludność nie korzystająca ze zbiorczej sieci wodociągowej pobiera wodę z ujęć własnych (najczęściej studni). Towarzyszy temu brak systemowych rozwiązań w zakresie odbioru ścieków. Może to skutkować zanieczyszczeniem warstw wodonośnych, w tym również własnych ujęć.

Między rozwojem zaopatrzenia w wodę a systemowym odprowadzaniem ścieków istnieje znaczna dysproporcja. Szczególnie na terenach wiejskich niedoinwestowane są zbiorcze systemy kanalizacji sanitarnej, pomimo sprawnie działających oczyszczalni. Procent ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków jest wyższy niż w przypadku ludności korzystającej z sieci kanalizacji sanitarnej. Część ścieków dopływa do oczyszczalni, a pozostałe są dowożone wozami asenizacyjnymi.

Większość istniejących oczyszczalni ścieków posiada duże rezerwy przepustowości. Wszystkie miasta mają gospodarkę ściekową rozwiązaną w oparciu o zbiorcze, wysokosprawne oczyszczalnie ścieków. Jedynie Barczewo nie posiada własnej oczyszczalni, a ścieki z miasta i częściowo z gminy są odprowadzane do oczyszczalni olsztyńskiej. W czterech gminach wiejskich nie przewiduje się realizacji zbiorczych oczyszczalni ścieków. Są to: Wieliczki, Grodziczno, Markusy i Rychliki.

Fragmenty gmin: Milejewo (Stoboje i Kamiennik Wielki) oraz Elbląg (Gronowo Górne), zostaną włączone do systemu kanalizacyjnego aglomeracji Elbląg (po zrealizowaniu ustanowionej aglomeracji).

Większość gmin wiejskich korzysta z własnych zbiorczych oczyszczalni ścieków. Gminy niżej wymienione, obsługiwane są przez aglomeracje na podstawie porozumień międzygminnych:

- aglomeracja Olsztyn: Dywity, Barczewo (m. i gm.), Gietrzwałd, Purda, Stawiguda i Jonkowo,
- aglomeracja Elbląg: Milejewo, gm. Elbląg,

- aglomeracja Giżycko: Kruklanki i Miłki,
- aglomeracja Węgorzewo: Pozezdrze, gm. Węgorzewo,
- aglomeracja Jedwabno: Purda.

Zmiany w latach 2013-2016 r.

W latach 2013-2015 nastąpił rozwój sieci wodociągowej, osiągając bardzo wysoki poziom dostępności: 99% ludności w miastach oraz 89% na wsi. W przypadku sieci kanalizacyjnej wskaźniki te wynoszą odpowiednio: 96% w miastach (wzrost o 3%) oraz 43% na wsi (wzrost o 11%). Stan gospodarki ściekowej na obszarach wiejskich jest wyraźnie gorszy niż w miastach.

W ustanowionych aglomeracjach (szczególnie w miastach) nastąpił rozwój sieci kanalizacyjnej, w oparciu o rozbudowywane/zmodernizowane oczyszczalnie ścieków.

Podejmowano działania w kierunku zmiany zasięgu obszarów aglomeracji. Na obszarach wielu gmin przedmiotem zmian były parametry i granice aglomeracji. W wielu przypadkach zasięg aglomeracji został zmniejszony. Ponadto 2 aglomeracje zostały zlikwidowane.

Nastąpiła realizacja kolejnego etapu aktualizacji „Masterplanu” dla WJM 2014-2020.

Realizowane były również systemy kanalizacyjne gmin poza ustanowionymi aglomeracjami.

Działania planowane.

Planowana jest dalsza rozbudowa sieci wodociągowej i kanalizacji sanitarnej, szczególnie na obszarach wiejskich. Oczyszczalnie, w oparciu o które ustanowiono aglomeracje, oraz pozostałe oczyszczalnie gminne, planowane są do sukcesywnej rozbudowy i modernizacji, w celu zwiększenia dostępu do systemowej gospodarki ściekowej.

3. Wnioski.

Z uwagi na duży udział obszarów cennych przyrodniczo oraz obszarów wrażliwych na antropopresję, wskazuje się podstawowe potrzeby w zakresie:

- 1) gospodarki wodnej:
  - modernizacja kluczowych elementów systemu, obejmująca sieci wodociągowe oraz zbiorowe ujęcia wody, w tym również wymianę rur z azbestocementu na normatywne materiały, np. PVC;
- 2) gospodarki ściekowej:
  - dążenie do pełnego zagospodarowania ścieków komunalnych,
  - realizacja przedsięwzięć w ramach ustanowionych aglomeracji,
  - realizacja systemów kanalizacyjnych poza aglomeracyjnych,
  - obszar Żuław (ze względu na zagrożenie powodziowe) powinien posiadać zbiorczy system kanalizacji sanitarnej.

Mapa 11 pt. „Infrastruktura techniczna: gospodarka ściekowa” została umieszczona na końcu opracowania.

ROZDZIAŁ 4

SYSTEM OBSZARÓW CHRONIONYCH

(w tym obszary ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego)

1. Ocena zmian uwarunkowań zewnętrznych.

- 1) Zmiana w Ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennych wprowadziła obowiązek uwzględnienia w planie województwa wyników audytu krajobrazowego. Elementy środowiska przyrodniczego w znaczący sposób mogą wpłynąć na określenie krajobrazów priorytetowych.
- 2) "Strategia na rzecz odpowiedzialnego rozwoju..." wskazuje, że środowisko jest jednym z czynników wpływających na osiągnięcie założonych celów.

Zasadne jest dostosowanie norm systemu planowania przestrzennego do potrzeb zarządzania obszarami chronionymi, w celu zmniejszenia konfliktogenności.

Do działań o charakterze ciągłym zaliczono m. in.:

- rozwój infrastruktury zielonej i błękitnej obszarów zurbanizowanych, w celu zachowania łączności przestrzennej wewnątrz tych obszarów i z terenami otwartymi oraz wspomagania procesów adaptacji do zmian klimatu,
  - utrzymanie, a nawet zwiększenie lesistości, zwiększenie dostępności biomasy leśnej.
- 3) Dokumenty na poziomie krajowym bądź europejskim (programy, strategie) wprowadziły zapisy dotyczące:
- zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej,
  - powiązania ochrony różnorodności biologicznej z rozwojem społecznym i gospodarczym,
  - zapewnienia zrównoważonego rozwoju (...) w warunkach zmian klimatu.
- 4) Nowe dokumenty samorządowe:
- Program Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego do 2020 roku,
  - Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2025: projekt aktualizacji dokumentu.

2. Ocena stanu oraz zmian w systemie obszarów chronionych województwa.

W analizowanym okresie (2013-2016 r.) nie odnotowano istotnych zmian w zakresie uwarunkowań prawno-merytorycznych w odniesieniu do obszarów przyrodniczo chronionych w województwie warmińsko-mazurskim, które zajmują ok. 55% powierzchni województwa.

W uchwalonym w 2015 r. planie województwa znajduje się zapis:

„Ustala się **regionalny system obszarów chronionych**, powiązany z systemem krajowym i składający się z rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych, obszarów chronionego krajobrazu, obszarów Natura 2000, użytków ekologicznych i zespołów przyrodniczo-krajobrazowych.”

W procedowanym projekcie planu województwa nastąpiło potwierdzenie i doprecyzowanie powyższego zapisu:

„Obszary przyrodnicze prawnie chronione: rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, obszary Natura 2000, użytki ekologiczne i zespoły przyrodniczo-krajobrazowe tworzą **Regionalny system obszarów przyrodniczych prawnie chronionych**, który jest powiązany z systemem krajowym.” W ramach zawartych w projekcie planu rekomendacji znajduje się podnoszenie rangi obszarów chronionych.

Ocenę stanu i skali zmian w systemie obszarów chronionych województwa przeprowadzono w odniesieniu do głównych form ochrony.

Parki narodowe.

Na obszarze województwa nie ustanowiono dotychczas parku narodowego. Istnieją koncepcje utworzenia dwóch parków narodowych:

- Mazurskiego Parku Narodowego (wg KPZK 2030),
- Parku Narodowego Puszczy Rominckiej (wg koncepcji Dyrektora Parku).

Rezerваты przyrody.

W województwie warmińsko-mazurskim w 2016 r. znajdowało się 111 rezerwatów, zajmowały powierzchnię 33 591,9 ha. W badanym okresie przybył 1 rezerwat „Czarnówko” (32,2 ha). W stosunku do roku 2013 powierzchnia rezerwatów zwiększyła się o ponad 3%.

Do szczególnie cennych należą rezerваты: biosfery (Jez. Łuknajno) oraz Ramsar (Jez. Druzno, Jez. Łuknajno, Jez. Oświn, Jez. Karaś).

Prowadzone są prace nad powiększeniem rezerwatu biosfery pod roboczą nazwą Rezerwat Biosfery Jeziora Mazurskie, do granic Mazurskiego Parku Krajobrazowego (wstępna propozycja).

Każdy rezerwat powinien mieć opracowany plan ochrony. Aktualne plany ochrony posiada 29 rezerwatów (stan na 2016r.), a ustanowienie 5 kolejnych planów jest w fazie przygotowań. Znaczna część rezerwatów wymaga zaktualizowania przedmiotu i celu ochrony.

Parki krajobrazowe.

W regionie istnieje 8 parków krajobrazowych, w tym 5 w całości położonych w granicach województwa. Zajmują około 145 tys. ha, tj. 6% powierzchni województwa (średnia krajowa to 8%, 2015r.)

Plany ochrony posiadają 4 parki (2016 r.): PK Wysoczyzny Elbląskiej, PK Wzgórz Dylewskich, PK Puszczy Rominckiej, Mazurski PK. Plany pozostałych parków są w trakcie sporządzania lub uzgadniania.

Obszary chronionego krajobrazu (OChK).

W województwie warmińsko-mazurskim znajduje się 71 obszarów chronionego krajobrazu. Ich liczba w badanym okresie nie zmieniła się. Nieznacznie natomiast wzrosła powierzchnia zajmowana przez obszary chronionego krajobrazu. Zajmują one (2016r.) powierzchnię nieco ponad 964,1 tys. ha., tzn. 39,9% powierzchni województwa. Oznacza to nieznaczny wzrost wskaźnika w stosunku do 2012 r. (39,56%).

Trwają sukcesywne prace nad weryfikacją i wektoryzacją granic OChK oraz nad dostosowywaniem treści uchwał do obecnie obowiązującego prawa. Dotychczas takie prace przeprowadzono dla zachodniej części województwa (12 zweryfikowanych obszarów i 4 w trakcie).

Obszary Natura 2000.

Na terenie województwa znajduje się dwa rodzaje obszarów Natura 2000:

- 16 obszarów specjalnej ochrony ptaków (OSO). Zajmują one obszar ok. 575,8 tys. ha, co stanowi 23,8% powierzchni regionu,
- 44 obszary mające znaczenie dla Wspólnoty (OZW), zatwierdzone przez Komisję Europejską, ale nie wpisane jeszcze w prawo krajowe. Zajmują 258,3 tys. ha, tj. 10,7% powierzchni województwa, w tym 2 nowe: Góra Dębowa k. Mławy oraz Murawy na Poligonie Orzysz (2014 r.).

Większość obszarów Natura 2000 (OSO i OZW) posiada ustanowione plany zadań ochronnych. Do końca 2018 r. przewiduje się zakończenie sporządzania takich planów.

Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe.

W województwie warmińsko-mazurskim znajduje się 14 zespołów przyrodniczo-krajobrazowych o łącznej powierzchni ok. 24,6 tys. ha (2017r.) w latach 2013-2017 utworzono 1 zespół - Dolina rzeki Szkotówki w gminach Działdowo i Kozłowo. Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe zajmują 1,02% powierzchni województwa.

Użytki ekologiczne.

Użytki ekologiczne ustanawiane są na mocy uchwał rad gmin oraz rozporządzeń wojewody. W 2013 r. było ich 105, a w końcu 2016 r. - 111. Łącznie zajmują ok. 4,9 tys. ha, tj. ok. 0,2% powierzchni województwa.

Korytarze ekologiczne.

Korytarze ekologiczne wyznacza się w celu zapewnienia ekologicznej spójności najbardziej wartościowych przestrzeni oraz umożliwienia migracji zwierząt i roślin. Korytarze ekologiczne

pełnią funkcje ważne dla ochrony różnorodności biologicznej, ale nie są włączone w system obszarów podlegających ochronie prawnej.

W uchwalonym w 2015 r. planie województwa „rekomenduje się opracowanie projektu systemu łączności ekologicznej w województwie...”

W W-MBPP przygotowano koncepcję przebiegu korytarzy ekologicznych w regionie warmińsko-mazurskim. System korytarzy ekologicznych w województwie warmińsko-mazurskim obejmuje obszary węzłowe oraz korytarze łącznikowe. Jest spójny z sieciami korytarzy ekologicznych w województwach sąsiednich.

W procedowanym projekcie planu województwa ustalono "Regionalną sieć korytarzy ekologicznych", a zasadnicze wnioski z koncepcji jw. zarekomendowano do uwzględnienia w dokumentach planistycznych.

3. Wnioski.

Na obszarze województwa warmińsko-mazurskiego funkcjonuje 6 form ochrony obszarowej. Zmiany terytorialne tych obszarów były stosunkowo niewielkie. Generalnie obszary cenne przyrodniczo, podlegające ochronie prawnej mają istotne znaczenie dla funkcjonowania struktury przestrzennej województwa. W przyszłości możliwe są bardziej istotne zmiany, związane z realizacją tzw. audytu krajobrazowego, którego efektem będzie wskazanie krajobrazów priorytetowych.

Wnioski do planu województwa.

Do najważniejszych wyzwań środowiskowych w zarządzaniu przestrzenią województwa warmińsko-mazurskiego należy zaliczyć:

- ochronę różnorodności biologicznej, uzasadnioną koniecznością zachowania, wzmocnienia oraz odbudowy funkcji ekosystemów i usług ekosystemowych, mających zasadnicze znaczenie dla funkcjonowania społeczeństw; w tym kontekście ważne jest wprowadzenie do planu sieci korytarzy ekologicznych wraz ze wskazaniem zasad zagospodarowania przestrzennego;
- ochronę cennych krajobrazów województwa warmińsko-mazurskiego przed przekształceniem i degradacją;
- zrównoważone wykorzystanie zasobów regionu;
- ochronę przed zagrożeniami, w tym przystosowanie zagospodarowania do zmian klimatu.

Mapa 12 pt. „Obszary cenne pod względem przyrodniczym – regionalny system obszarów chronionych”

oraz

Mapa 13 pt. „Obszary cenne pod względem przyrodniczym – regionalna sieć korytarzy ekologicznych” zostały umieszczone na końcu opracowania.

ROZDZIAŁ 5

DZIEDZICTWO KULTUROWE

(ochrona krajobrazu kulturowego, dziedzictwa kulturowego zabytków oraz dóbr kultury współczesnej)

1. Ocena zmian uwarunkowań zewnętrznych.

- 1) Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (2003 r.) była kilkakrotnie nowelizowana w bieżącym okresie raportowania, ale nie wniosła zmian w kwestii planowania przestrzennego.
- 2) Ustawa o zmianie niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu (2015 r.) wprowadziła pojęcie krajobrazu kulturowego, w celu zintegrowania działań ochronnych przyrodniczych i kulturowych elementów krajobrazu.

Zobowiązała Samorządy Województw do sporządzania audytu krajobrazowego, odnoszącego się m.in. do ochrony najcenniejszych krajobrazów, z uwzględnieniem form ochrony zabytków (parków kulturowych i obiektów z Listy Światowego Dziedzictwa UNESCO).

- 3) Projekt "Kodeksu urbanistyczno-budowlanego" (2017 r.) wprowadza obowiązek sporządzania przez Samorząd Województwa raportu krajobrazowego, odnoszącego się m.in. do ochrony najcenniejszych krajobrazów, z uwzględnieniem form ochrony zabytków.
- 4) "Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami" na lata 2014-2017 (2014 r.) zawiera m.in. diagnozę stanu ochrony zabytków w Polsce oraz określa cel główny: "wzmocnienie roli dziedzictwa kulturowego i ochrony zabytków w rozwoju potencjału kulturowego i kreatywnego Polaków", a w ramach niego wyznacza m. in. cele szczegółowe i kierunki interwencji. Dokument ten uwzględnia się przy sporządzaniu planu województwa.
- 5) "Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004-2020" uzupełnia analogiczny dokument przyjęty na lata 2004-2013. Rozszerza czas wdrażania Narodowego Programu Kultury "Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego" do roku 2020. Do jego celów należy kompleksowa poprawa stanu zabytków nieruchomych.
- 6) "Program opieki nad zabytkami województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2016-2019" (2016 r.) stanowi aktualizację programu uchwalonego na lata 2012-2015 i zawiera m.in. uaktualnioną listę wniosków w sprawie podwyższenia rangi zabytków najważniejszych dla regionu.
- 7) "Raport o stanie zachowania zabytków nieruchomych w Polsce" (2017 r.) wykazuje dla województwa warmińsko-mazurskiego przeważnie negatywne tendencje dotyczące stanu zachowania zabytków nieruchomych oraz dobry stan zachowania zabytków archeologicznych.

2. Ocena stanu i zmian w środowisku kulturowym.

Region cechuje się dużym zróżnicowaniem kulturowym, będącym wynikiem działania wielu czynników: geograficznych, historycznych, społecznych i etnicznych. Na tej podstawie wyodrębniają się krainy historyczne, do których należą: Powiśle, Warmia, Barcja, Mazury, Ziemia Lubawska i Poborze. Różnią się one uwarunkowaniami rozwoju, co wpłynęło na aktualny obraz zasobu dziedzictwa kulturowego województwa. Charakteryzuje go duża liczba różnorodnych obiektów zabytkowych. Największe ich nasycenie znajduje się w północno-zachodniej części regionu, w części nadzalewowej. Ponadto dużą liczbą zabytków cechuje się obszar Warmii (z wielością obiektów sakralnych) oraz Wielkich Jezior Mazurskich (z zabytkami techniki oraz obiektami militarnymi i fortyfikacjami). Współwystępowanie wartościowych przyrodniczych i kulturowych elementów przestrzeni stanowi podstawę wyróżnienia najcenniejszych krajobrazów kulturowych.

Najbardziej wartościowe obiekty zabytkowe (objęte ustawowymi formami ochrony), to:

- pomniki historii: „Grunwald – Pole Bitwy” „Kanał Elbląski”, oraz „Frombork – zespół katedralny”; dwa ostatnie są postulowane do wpisania na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO;
- park kulturowy: „Droga Warmińska” (Gietrzwałd – Woryty).

Istnieje również kilka zabytków o znaczeniu ponadregionalnym proponowanych do wyróżnienia statusem pomnika historii. W bieżącym okresie raportowania nie ustanowiono żadnego nowego parku kulturowego (pomimo istnienia dużej ilości postulatów).

Ochronie prawnej podlegają także obiekty wpisane do rejestru zabytków. W województwie warmińsko-mazurskim rejestr ten tworzą:

- 5 923 obiekty i zespoły zabytków nieruchomych,
- 286 zabytków archeologicznych.

W trakcie tworzenia jest wojewódzka ewidencja zabytków. Dotychczas zewidencjonowano jedynie część zasobów regionu. Ogółem sporządzono 14 014 kart ewidencyjnych (2014 r.).

Zmiany w latach 2013-2017.

- 1) Powiększenie rejestru zabytków nieruchomości o 706 obiektów.
- 2) Zgłoszenie do wpisania na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO zespołu katedralnego we Fromborku.
- 3) Zgłoszenie do uznania za pomniki historii Gietrzwałdu, Reszla - założenia urbanistycznego starego miasta z przedmieściami oraz sanktuarium pielgrzymkowego w Głotowie.
- 4) Poprawa stanu technicznego wielu obiektów zabytkowych, związana z wykorzystywaniem dotacji pochodzących z różnych źródeł wsparcia; głównie zespołów i obiektów sakralnych, np. w Św. Lipce, we Fromborku, obiektów sakralnych niższej rangi oraz zamków, np. w Olsztynie, Lidzbarku Warmińskim i Reszlu.
- 5) W ramach sieci miast Cittaslow rozpoczęto realizację programu rewitalizacji wybranych fragmentów poszczególnych miast, również w wymiarze kulturowym, np. modernizacja zamków w Lubawie i Nidzicy, rewitalizacja historycznych części miast: Lidzbarka Warmińskiego, Nowego Miasta Lubawskiego i Lubawy.
- 6) Degradacja krajobrazów kulturowych, w wyniku negatywnych procesów i zjawisk, m.in. pogarszania się stanu technicznego mniej eksponowanych zabytków (np. domów podcieniowych na Żuławach), konfliktowej lokalizacji dużych obiektów (np. wiatraków, ferm hodowlanych), postępującego procesu suburbanizacji.
- 7) Degradacja krajobrazu otwartego w wyniku rozwoju upraw wielkoobszarowych, skutkującego niszczeniem naturalnych komponentów krajobrazu (np. zaorywaniem miedz, niwelacją wzgórz, zasypywaniem śródpolnych oczek wodnych).
- 8) Inne zjawiska:
  - a) pogarszanie się stanu technicznego wielu zabytków, szczególnie pozostających w rękach prywatnych, np. zamków: w Szymbarku, Barcianach i Morağu oraz pałaców w Słobitach i Sztynorcie;
  - b) próby ratowania zabytków poprzez licytacje komornicze;
  - c) komercjalizacja zabytków.

3. Wnioski.

W bieżącym okresie raportowania nastąpiła zmiana postrzegania dziedzictwa kulturowego. Polega ona na przejściu od traktowania jego składowych jako narzędzi w wypełnianiu celów pośrednich (np. promocji turystyki) do uwydatnienia ich wartości autotelicznej.

Dla podkreślenia wartości najcenniejszych zasobów dziedzictwa kulturowego oraz ich ochrony wnioskuje się działania zmierzające do poszerzenia listy obiektów objętych różnymi formami ochrony:

- zwiększenie liczby zabytków wpisanych do rejestru,
- dokończenie listy wojewódzkiej ewidencji zabytków,
- wpisanie na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO Kanału Elbląskiego oraz zespołu katedralnego we Fromborku,
- uznanie za pomniki historii wnioskowanych obiektów, a także wytypowanie kolejnych do realizacji tej formy ochrony. Uznanie zabytku za pomnik historii umożliwi złożenie wniosku o wpisanie zabytku na Listę Światowego Dziedzictwa oraz objęcie go ochroną międzynarodową (również przyznanie środków na tę ochronę),
- utworzenie nowych parków kulturowych.

Wnioski do planu województwa.

- 1) Uwzględnienie nowych propozycji w sprawie podniesienia rangi zabytków i zespołów zabytkowych.
- 2) Uwzględnienie wyników audytu krajobrazowego w zakresie ustaleń dotyczących ochrony najcenniejszych krajobrazów, z uwzględnieniem określonych form ochrony zabytków.

Elementy środowiska kulturowego w znaczący sposób mogą wpłynąć na określenie krajobrazów priorytetowych.

- 3) Uwzględnienie w zapisach planu (postulaty, rekomendacje) potrzeby tworzenia nowych parków kulturowych.

Mapa 14 pt. „Krajobraz kulturowy, obiekty zabytkowe” została umieszczona na końcu opracowania.

ROZDZIAŁ 6 OBSZARY FUNKCJONALNE

1. Ocena zmian uwarunkowań zewnętrznych.

Nowelizacja ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (2014 r.) zdefiniowała pojęcie obszaru funkcjonalnego (OF) oraz wyznaczyła jego typy. Wprowadziła obowiązek określenia przez Samorząd Województwa obszarów funkcjonalnych o znaczeniu ponadregionalnym oraz umożliwiła wyznaczenie takich obszarów o znaczeniu regionalnym. Granice i zasady zagospodarowania tych obszarów należy określić w planie zagospodarowania przestrzennego województwa.

Obszary funkcjonalne zastąpiły obowiązujące dotychczas w planowaniu regionalnym narzędzie jakim były obszary problemowe. W pierwszym etapie wdrażania Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 możliwe było zidentyfikowanie tylko takich obszarów funkcjonalnych, które były jednocześnie obszarami problemowymi.

2. Ocena stanu oraz zmian w funkcjonowaniu obszarów funkcjonalnych.

Obowiązujący plan województwa wskazuje 5 obszarów problemowych, wyznaczonych w oparciu o szczególne zjawisko z zakresu gospodarki przestrzennej lub występowanie konfliktów przestrzennych. Plan zawiera również koncepcję wstępnej delimitacji OF, przeprowadzoną zgodnie z klasyfikacją przyjętą w KPZK 2030.

W 2014 r. wprowadzono nową ustawową definicję obszaru funkcjonalnego, która brzmi: "obszar szczególnego zjawiska z zakresu gospodarki przestrzennej lub występowania konfliktów przestrzennych, stanowiący zwarty układ przestrzenny składający się z funkcjonalnie powiązanych terenów, charakteryzujących się wspólnymi uwarunkowaniami i przewidywanymi jednolitymi celami rozwoju". Ustawa określa typy OF:

- OF o znaczeniu ponadregionalnym, które mają istotne znaczenie dla polityki przestrzennej kraju; przepis art. 49d daje delegację samorządowi województwa do określenia takich obszarów i ich granic;
- OF o znaczeniu regionalnym, które mają istotne znaczenie dla polityki przestrzennej województwa; samorząd województwa może je wyznaczyć z własnej inicjatywy bądź na wniosek samorządu gminnego lub powiatowego;
- OF o znaczeniu lokalnym (poza zakresem niniejszego raportu).

Samorząd województwa przeprowadził postępowanie w sprawie wyznaczenia obszarów funkcjonalnych. Objęło ono OF o znaczeniu ponadregionalnym, OF o znaczeniu regionalnym wskazane przez samorząd województwa oraz OF o znaczeniu regionalnym wnioskowane przez gminy i powiaty.

W wyniku powyższego postępowania samorząd województwa podjął decyzję w sprawie określenia obszarów funkcjonalnych w planie województwa. Objęła ona grupę OF o znaczeniu ponadregionalnym (określoną ustawowo), która została rozszerzona o OF Wielkie Jeziora Mazurskie, a także grupę OF o znaczeniu regionalnym. Z inicjatywy samorządu województwa wskazano 3 OF o znaczeniu regionalnym, a spośród wniosków gmin przyjęto jeden:

OF Ostródzko-Iławski, ze względu na potencjał rozwojowy oceniony na poziomie subregionalnym.

Większość wniosków gmin została uwzględniona pośrednio w projekcie planu województwa, w zakresie wynikającym z ich nakładania się na fragmenty obszarów zaproponowanych przez samorząd województwa.

Lista określonych przez samorząd województwa obszarów funkcjonalnych, wprowadzonych do projektu planu województwa:

1. Obszary funkcjonalne o znaczeniu ponadregionalnym:
  - 1) Miejski Obszar Funkcjonalny Ośrodka Wojewódzkiego Olsztyna:
    - 1) jest to jedyny obszar funkcjonalny, który wymaga opracowania w postaci integralnej części planu województwa (łącznie z ustaleniami kierunkowymi, podczas gdy dla pozostałych obszarów określa się tylko zasady zagospodarowania).
  - 2) Obszar Funkcjonalny Żuławy:
    - szczególne zjawisko: stałe zagrożenie powodziowe;
    - wyróżniki obszaru: położenie w delcie Wisły, znaczny udział obszarów depresyjnych, specyficzny układ hydrograficzny, żyzne gleby, unikalny krajobraz kulturowy;
    - nakładanie się typów OF: Przybrzeżny OF, MOF OR Elbląga i Przygraniczny OF.
  - 3) Przygraniczny Obszar Funkcjonalny:
    - szczególne zjawisko: położenie przy granicy kraju i granicy Unii Europejskiej (Schengen);
    - wyróżniki obszaru: problemy społeczne, komunikacyjne i gospodarcze, wynikające z peryferyjnego położenia;
    - nakładanie się typów OF: OF Żuławy, Przybrzeżny OF, MOF OR Elbląga, OF WJM.
  - 4) Obszar Funkcjonalny Wielkie Jeziora Mazurskie:
    - szczególne zjawisko: potencjał wodny i przyrodniczy oraz potencjał turystyczny;
    - wyróżniki obszaru: struktura przyrodnicza, zintegrowany system wodny, infrastruktura turystyczna, ponadregionalny produkt turystyczny,
    - nakładanie się typów OF: Przygraniczny OF.
2. Obszary funkcjonalne o znaczeniu regionalnym:
  - 1) Przybrzeżny Obszar Funkcjonalny:
    - szczególne zjawisko: gospodarka morską;
    - wyróżniki obszaru: wody morskie, pas nadbrzeżny, zaplecze pasa nadbrzeżnego, potencjał przyrodniczy, strefa przygraniczna;
    - nakładanie się typów OF: MOF OR Elbląga, OF Żuławy, Przygraniczny OF.
  - 2) Miejski Obszar Funkcjonalny Ośrodka Regionalnego Elbląga:
    - szczególne zjawisko: miejski obszar funkcjonalny ośrodka regionalnego;
    - wyróżniki obszaru: potencjał usługowy i gospodarczy, położenie komunikacyjne, unikalne usytuowanie (Zalew Wiślany, Żuławy i Wysoczyzna Elbląska);
    - nakładanie się typów OF: OF Żuławy, Przybrzeżny OF, Przygraniczny OF.
  - 3) Miejski Obszar Funkcjonalny Ośrodka Subregionalnego Ełku:
    - szczególne zjawisko: miejski obszar funkcjonalny ośrodka subregionalnego;
    - wyróżniki obszaru: potencjał usługowy i gospodarczy, położenie komunikacyjne (węzeł drogowy i kolejowy).
  - 4) Obszar Funkcjonalny Ostródzko-Iławski:
    - szczególne zjawisko: bipolarny układ ośrodków osadniczych o znaczeniu subregionalnym;
    - wyróżniki obszaru: potencjał gospodarczy, położenie komunikacyjne, struktura przyrodnicza, systemy wodne oraz infrastruktura turystyczna.

3. Wnioski.

Wprowadzenie obszarów funkcjonalnych, jako nowego narzędzia do wykorzystania w planowaniu regionalnym, umożliwi identyfikowanie obszarów, które wyróżniają się szczególnymi cechami spośród innych regionów województwa.

Docelowe wykorzystanie narzędzia planistycznego w postaci obszarów funkcjonalnych, adresowane do przyszłych aktualizacji planu województwa, powinno następować z uwzględnieniem poniższych wniosków:

- 1) Formułowanie zasad zagospodarowania dla poszczególnych obszarów funkcjonalnych powinno przybrać formę indywidualnego dla nich sposobu reakcji na ocenę funkcjonujących zjawisk, wymagających interwencji planistycznej.
- 2) W szerokim ujęciu problematyki obszarów funkcjonalnych istotne znaczenie mogą mieć: wyznaczenie priorytetów rozwojowych wynikających z potencjału obszaru, określenie sposobów przeciwdziałania problemom/zagrożeniom rozwoju oraz określenie potrzeb rozwojowych.
- 3) W ramach prac nad OF zaleca się uwzględnić dodatkowe uwarunkowania rozwoju: środowisko przyrodnicze, środowisko kulturowe, dostępność komunikacyjną oraz techniczne podstawy funkcjonowania obszaru, jeżeli ma znaczenie dla określenia zasad rozwoju obszaru.
- 4) Sugeruje się ocenę sytuacji w zakresie: ilości wyróżnionych OF, nakładania się wielu OF na jeden obszar oraz miejsca OF w strukturze obszarowej województwa.

Wnioski do planu województwa.

Zmiana uwarunkowań zewnętrznych w zakresie nowych regulacji ustawowych, dotyczących obowiązku określenia w PZPW obszarów funkcjonalnych, stanowi podstawę do aktualizacji planu pod kątem wskazania granic określonych OF oraz sformułowania dla tych obszarów zasad zagospodarowania. Powyższe zostało uwzględnione w projekcie planu województwa procedowanym w czasie sporządzania niniejszego raportu.

Mapa 15 pt. „Obszary funkcjonalne” została umieszczona na końcu opracowania.

ROZDZIAŁ 7 **ZAGROŻENIE POWODZIOWE, ŻUŁAWY** (obszary szczególnego zagrożenia powodzią)

1. Ocena zmian uwarunkowań zewnętrznych.

- 1) Nowa ustawa Prawo wodne (uchwalona w połowie 2017 r., obowiązująca od 2018 r.):
  - a) wskazuje narzędzia planistyczne do zarządzania wodami, w tym m.in.: plany zarządzania ryzykiem powodziowym (w tym wymagana opinia marszałka województwa), mapy zagrożenia powodziowego (MZP) oraz mapy ryzyka powodziowego (MRP);
  - b) definiuje obszary szczególnego zagrożenia powodzią, dla których wprowadza:
    - zasadę ochrony przed powodzią w szczególności przez kształtowanie zagospodarowania przestrzennego,
    - wymagania/warunki dla planowanej zabudowy oraz zagospodarowania terenu, w postaci decyzji uzgadniającej dokumenty planistyczne (w tym plan województwa),
    - zasady ochrony wód, w tym zakazy gromadzenia ścieków oraz lokalizacji cmentarzy,
    - nakaz uwzględnienia tych obszarów w dokumentach planistycznych, w tym w planie województwa (tymczasowo dopuszcza studia ochrony przeciwpowodziowej);
  - c) nakazuje uwzględnienie w dokumentach planistycznych (w tym w planie województwa) planów zarządzania ryzykiem powodziowym;
  - d) na wałach przeciwpowodziowych dopuszcza lokalizację dróg rowerowych oraz szlaków turystycznych, za zgodą właściciela wału;

- e) przekazuje zadania marszałków województw związane z utrzymaniem wód organowi zarządzającemu PGW Wody Polskie.
- 2) Program „Kompleksowe zabezpieczenie przeciwpowodziowe Żuław – do roku 2030” („Program Żuławski – 2030”) obejmujący 2 etapy: Etap I (2010–2015) oraz Etap II (2014–2020), wymagający kontynuacji.
- 3) „Program ochrony środowiska województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2020”: problematyka zagrożenia powodziowego obejmuje m.in.:
  - a) zwiększanie retencji wód w zlewniach (realizowane m.in. w ramach „Programu małej retencji dla województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2016–2030”);
  - b) utrzymanie i poprawę stanu obiektów osłony przeciwpowodziowej.

2. Ocena stanu oraz zmian w funkcjonowaniu obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi.

Obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi na obszarze województwa to:

- 1) Żuławy Elbląskie, gdzie występują tereny depresyjne i przydepresyjne;
- 2) tereny przybrzeżne gmin nadzalewowych (położonych nad Zalewem Wiślanym): Tolkmicko, Frombork i Braniewo; zagrożenie powodziowe stwarzają:
  - wezbrania sztormowe na Zalewie Wiślanym oraz wywołana przez nie cofka na rzekach,
  - powodzie i podtopienia na obszarach ujściowych rzek spływających do Zalewu: Pasłęki, Baudy, Stradanki;
- 3) tereny w dolinach rzek wylewających: Węgorapa, Drwęca, Guber, dolna Pasłęka;
- 4) tereny w dolinach rzek o nieregularnych przepływach (zagrożenia okresowe); zagrożenia powodowane są przez długotrwałe lub intensywne krótkotrwałe opady atmosferyczne oraz gwałtowne topnienie śniegu.

Położenie depresyjne znacznych obszarów **Żuław Elbląskich** sprawia, że zagrożenie powodziowe jest tu najwyższe w kraju. Największym zagrożeniem dla Żuław Elbląskich są systemy wodne Zalewu Wiślanego i Jeziora Drużno. Istnienie i funkcjonowanie Żuław uzależnione jest od sprawnie działających systemów regulacji stosunków wodnych: osłony przeciwpowodziowej i melioracji. Głównymi elementami tych systemów są: wały przeciwpowodziowe, rzeki i kanały, stacje pomp i inne budowle hydrotechniczne.

Część Żuław Elbląskich zaliczona jest do obszarów szczególnego zagrożenia powodzią (MZP), ale większość Żuław zakwalifikowano jako obszar ryzyka powodziowego (narażony na zalanie w przypadku uszkodzenia wału przeciwpowodziowego).

Zmiany w latach 2013-2016 r.:

Poprawa stanu zabezpieczeń przeciwpowodziowych nastąpiła na obszarze Żuław Elbląskich, ze względu na realizację I Etapu „Programu Żuławskiego – 2030”. Istnieje uzasadniona potrzeba kontynuacji tego programu, ze względu na stopniowe pogarszanie się stanu technicznego wałów przeciwpowodziowych.

3. Wnioski.

Modernizacja, rozbudowa oraz utrzymanie sprawności funkcjonowania obiektów i urządzeń przeciwpowodziowych wymaga działań systematycznych i ciągłych. Szczególnie ważne jest to na obszarze Żuław Elbląskich. Żuławy Wiślane, zgodnie z KPZK 2030, powinny zostać wskazane jako obszar problemowy o znaczeniu krajowym (obszar funkcjonalny). Raport potwierdza również potrzebę kontynuacji „Programu Żuławskiego”.

Zagadnienia, które mają znaczenie dla aktualizacji planu województwa (na podstawie nowej ustawy prawo wodne), to:

- uwzględnienie obszarów szczególnego zagrożenia powodzią na podstawie map zagrożenia powodziowego, a w przypadku ich braku studiów ochrony przeciwpowodziowej;

- uwzględnienie wymagań/warunków dla planowanej zabudowy oraz zagospodarowania terenu na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią (zgodnie z decyzją uzgadniającą plan województwa);
- uwzględnienie planów zarządzania ryzykiem powodziowym.

Ponadto rekomenduje się potrzeby odnoszące się do gospodarowania wodami w zakresie:

- modernizacji i unowocześnienia systemów zabezpieczenia przeciwpowodziowego, w tym systemów monitoringu i ostrzegania społeczeństwa przed zagrożeniami powodziowymi;
- uporządkowania gospodarki wodno-melioracyjnej, w kierunku usprawnienia funkcjonowania systemu melioracyjnego oraz rozwoju małej retencji – w powiązaniu ze zmniejszeniem zagrożenia powodziowego oraz w kierunku optymalnego wykorzystania potencjału rolniczej przestrzeni produkcyjnej (szczególnie dotyczy to Żuław Elbląskich oraz gmin Elk i Rozogi;
- utrzymania systemu zabezpieczeń przeciwpowodziowych terenów nadzalewowych, z uwzględnieniem wdrażania „Programu ochrony brzegów morskich 2004-2023”).

Mapa 16 pt. „Zagrożenie powodziowe, Żuławy” została umieszczona na końcu opracowania.

ROZDZIAŁ 8 TERENY ZAMKNIĘTE

(granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych)

1. Ocena zmian uwarunkowań zewnętrznych.

- 1) W ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym nadal obowiązuje zapis, że w planie województwa określa się w szczególności m.in. granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych.
- 2) Aktualność zachowały rozporządzenia:
  - w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać strzelnice garnizonowe i ich usytuowanie;
  - w sprawie pomieszczeń magazynowych i obiektów do przechowywania materiałów wybuchowych, broni, amunicji oraz wyrobów o przeznaczeniu wojskowym lub policyjnym.

W 2014 r. utraciło moc rozporządzenie w sprawie sposobu uwzględniania w zagospodarowaniu przestrzennym potrzeb obronności i bezpieczeństwa państwa.
- 3) W 2015 r. MON wprowadziło wewnętrzne regulacje dot. planowania i zagospodarowania przestrzennego w sprawach:
  - kształtowania zagospodarowania przestrzennego kraju;
  - ustalania lokalizacji inwestycji służących obronności państwa;
  - terenów zamkniętych oraz ustalania stref ochronnych terenów zamkniętych.
- 4) Większość terenów zamkniętych została ustanowiona na podstawie wcześniejszych decyzji ABW, KG Policji oraz KG Straży Granicznej. Nowe decyzje resortowe pojawiły się w 2014 r. (Minister Infrastruktury i Rozwoju) oraz w 2017 r. (MON).

2. Ocena stanu oraz zmian w funkcjonowaniu terenów zamkniętych.

Tereny zamknięte to tereny o charakterze zastrzeżonym ze względu na obronność i bezpieczeństwo państwa, określone przez ministrów i kierowników urzędów centralnych w drodze decyzji (ustawa prawo geodezyjne i kartograficzne). Stosowna dokumentacja geodezyjna przekazywana jest starostom.

Tereny zamknięte na obszarze województwa warmińsko-mazurskiego zajmują 24.722 ha (2017 r., 1% powierzchni regionu). Ich powierzchnia wzrosła w okresie raportowanym z 24.553 ha (2013 r.).

Zdecydowana większość tych terenów (81%) należy do Ministerstwa Obrony Narodowej. Ich łączna powierzchnia zmniejszyła się w okresie raportowanym z 20.073 ha (2013 r.) do 20.028 ha (2017 r.). Największy obszar zajmuje poligon „Orzysz” w Bemowie Piskim. Wyjątkowe znaczenie mają tereny Wojsk Radiotechnicznych w Lipowcu, Kruklankach i Chruścielu. Szczególne znaczenie ma drogowy odcinek lotniskowy na drodze wojewódzkiej nr 604 Nidzica-Wielbark.

Tereny zamknięte, przez które przebiegają linie kolejowe, stanowią 18% łącznej powierzchni terenów zamkniętych. Zostały powiększone z 4.322 ha do 4.537 ha.

Pozostałe tereny zamknięte użytkowane są przez: ABW (Olsztyn, Elbląg), Policję (Olsztyn), Straż Graniczną (Kętrzyn) oraz Agencję Wywiadu (gm. Szczytno: Stare Kiejkuty – gm. Dźwierzuty: Nowe Kiejkuty). Stanowią niecałe 1% powierzchni terenów zamkniętych (157 ha).

Wokół niektórych obiektów konieczne jest ustanowienie stref ochronnych. Są to: lotniska, strzelnice, radary, magazyny środków niebezpiecznych (amunicja, paliwa) oraz obiekty chronione przed inwigilacją i negatywnym oddziaływaniem wrogich sił.

Pojęcie strefy ochronnej terenów zamkniętych nie jest zdefiniowane w prawie, co wywołuje problemy formalno-prawne związane ze statusem tych stref.

Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym nie normuje takich przypadków. Zarządcy terenów zamkniętych nie dysponują możliwościami w zakresie ustanawiania stref ochronnych i są uzależnieni od samorządów lokalnych. W sensie planistycznym strefy ochronne są obowiązujące, jeżeli zostały określone w planie miejscowym (MPZP), w pozostałych przypadkach (np. decyzja organu centralnego czy studium gminy) są to strefy wskazane.

Strefy ochronne obowiązujące na podstawie uchwalonych planów miejscowych dotyczą terenów wojskowych w gminach: Giżycko, Szczytno, Gołdap i miastach Bartoszyce, Olsztyn.

Strefy ochronne wskazane na podstawie decyzji poszczególnych organów obejmują:

- stacje radiolokacyjne (strefa 3 km) w: Lipowcu (gm. Szczytno), Brożówce (gm. Kruklanki) i Chruścielu (gm. Płoskinia);
- tereny wojskowe w gminach: Pisz, Węgorzewo, Lidzbark Warmiński.

Zmiany w latach 2013-2017 r.:

Przy ogólnym wzroście powierzchni terenów zamkniętych (o 219 ha) zmniejszyła się powierzchnia MON (o 45 ha), a wzrosła powierzchnia terenów zamkniętych związanych z liniami kolejowymi (o 215 ha).

Zmiany istotne ze względów planistycznych:

- 1) Zlikwidowano 2 tereny zamknięte: w gm. Purda (pow. olsztyński) i w Olsztynie.
- 2) Utworzono nowy teren zamknięty (MON) w pow. bartoszyckim gm. Górowo Iławeckie oraz nowy teren zamknięty związany z linią kolejową Szczytno-Szymany.
- 3) Wskazano poszerzenie strefy ochronnej terenu zamkniętego Szeroki Bór Piski na obszarze gm. Ruciane-Nida.

Ponadto:

- 1) Planowane jest powiększenie poligonu w Bemowie Piskim w gminie Biała Piska.
- 2) Podjęte zostały działania zmierzające do pozyskania nowych nieruchomości dla Wojsk Obrony Terytorialnej w: m. Ełk oraz dla innych potrzeb wojska w gminach: Purda, Morąg i m. Olsztyn.

- 3) Planowane jest uruchomienie procedur: poszerzenia strefy ochronnej w m. i gm. Bartoszyce oraz utworzenia stref ochronnych w gm. Lidzbark Warmiński i Braniewo.

3. Wnioski.

Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym wymaga ujmowania w treści planu województwa problematyki terenów zamkniętych. Należy przy tym uwzględnić, że decyzje w sprawie terenów zamkniętych leżą poza kompetencjami samorządu województwa.

Wnioski do planu województwa.

Wymagane jest uwzględnienie granic terenów zamkniętych i ich stref ochronnych oraz wskazanie najważniejszych w województwie obiektów wojskowych.

Ocenia się, że spośród znacznej ilości terenów zamkniętych tylko niektóre z nich mogą mieć istotne znaczenie w strukturze przestrzennej województwa.

Mapa 17 pt. „Tereny zamknięte” została umieszczona na końcu opracowania.

ROZDZIAŁ 9 ZŁOŻA KOPALIN

(obszary występowania udokumentowanych złóż kopalin)

1. Ocena zmian uwarunkowań zewnętrznych.

- 1) Aktualizacje ustawy prawo geologiczne i górnicze, przyjęte w latach 2012–2017, wprowadziły zmiany m.in. w zasadach udzielania i wykonywania koncesji na poszukiwanie i rozpoznanie złóż węglowodorów oraz ich wydobywanie, a także w zakresie dot. złóż na obszarach morskich (które nie mieszczą się w zakresie niniejszego raportu). Zmiany prorozwajowe obejmują ułatwienia dla inwestorów w postaci tzw. koncesji łącznej (obejmującej poszukiwanie i rozpoznawanie złoża oraz jego eksploatację).
- 2) Kontynuowane są prace poszukiwawcze i rozpoznawcze niekonwencjonalnych („łupkowych”) złóż ropy naftowej i gazu ziemnego w północnej i zachodniej części województwa warmińsko-mazurskiego. Ocena sytuacji w tym zakresie będzie możliwa po udokumentowaniu złóż (na podstawie dokumentacji geologiczno-inwestycyjnej).

2. Ocena stanu oraz zmian w funkcjonowaniu złóż kopalin.

Kopaliny, występujące na obszarze województwa w złożach mających znaczenie gospodarcze, zalegają głównie w przypowierzchniowej warstwie osadów.

Udokumentowana baza surowcowa kopalin pospolitych stałych liczy 900 złóż i rozmieszczona jest nieregularnie. W złoża kopalin budowlanych bogatsza jest środkowa i południowa część województwa. Złoża kopalin przydatnych w lecznictwie występują głównie w północnej części województwa (borowiny i wody lecznicze). Aktualnie udokumentowane są 3 złoża wód leczniczych i termalnych. W odniesieniu do struktury przestrzennej województwa istotne jest rozmieszczenie udokumentowanych złóż kopalin o dużej zasobności, mogących mieć znaczenie ponadlokalne. Są to złoża, w których ze względu na zasoby kopalinę opłaca się przetwarzać i wydobywać w dużych ilościach i wysyłać do odbiorców leżących daleko od złoża.

W zakresie rozpoznania złóż węglowodorów ze źródeł niekonwencjonalnych do 2012 r. na obszarze województwa wykonano 4 otwory wiertnicze, w celu poszukiwania i rozpoznania złóż gazu łupkowego w miejscowościach: Rogity (gm. Braniewo), Nowy Dwór Bratiański (gm. N. Miasto Lub.), Rodele (gm. Barciany), Babiak (gm. Lidzbark Warmiński). W latach 2013-2016 wykonano jeden otwór wiertniczy w miejscowości Mingajny (gm. Orneta).

Według stanu na koniec 2017 r. na obszarze województwa warmińsko-mazurskiego mieści się 9 koncesji na poszukiwanie bądź poszukiwanie i rozpoznanie złóż ropy i gazu ziemnego. Są to następujące koncesje: Młynary, Górowo-Łławieckie, Lidzbark Warmiński, Kętrzyn, Węgorzewo oraz Gołdap (woj. podlaskie), Szczawno (woj. kujawsko-pomorskie i mazowieckie), Godkowo

(woj. pomorskie) i Stegna (woj. pomorskie). Wszystkie koncesje, oprócz koncesji „Młynary” zostały udzielone przed 2012 r. Natomiast koncesja Młynary obejmująca obszar lądowy między Elblągiem i Braniewem, o powierzchni ok. 400 km² została udzielona w 2016 r.

Zmiany w latach 2013-2016 r.:

W zakresie ilości udokumentowanych złóż kopalin pospolitych istotny wzrost nastąpił jedynie w grupie piasków i żwirów, gdzie przybyło 126 złóż (w porównaniu z 2012 r.), w tym 3 złoża o dużym znaczeniu gospodarczym (>10 mln t). Ponadto przybyło 1 złożo piasków kwarcowych (d/p cegły wapienno-piaskowej) oraz 2 złoża torfu, chociaż ogólna wielkość zasobów uległa zmniejszeniu (w obu przypadkach).

Liczba udokumentowanych złóż surowców ilastych ceramiki budowlanej uległa zmniejszeniu o 1 złożo. W przypadku pozostałych 5 rodzajów kopalin ilość złóż nie uległa zmianie.

Bilans złóż kopalin w województwie warmińsko-mazurskim.

Lp	Rodzaj kopaliny	Liczba złóż udokumentowanych		Wielkość zasobów udokumentowanych				Wielkość wydobywania			
		stan na:		stan na:		j.m.	zmiany 2012 - 2016	stan na:		j.m.	zmiany 2012 - 2016
		2012	2016	2012	2016			2012	2016		
1	piaski i żwiry	632	758	1.063,3	1.221,9	mln t	15,0%	13.475	17.586	tys. t	30,5%
2	surowce ilaste ceramiki budowlanej	47	46	56,3	56,2	mln m ³	-0,2%	16	9	tys. m ³	- 43,7%
3	surowce ilaste d/p kruszywa lekkiego	4	4	11,5	11,5	mln m ³	-	0	0	-	-
4	piaski kwarcowe d/p cegły wapienno-piaskowej	6	7	14,9	14,4	mln m ³	- 3,4%	101,3	127,3	tys. m ³	25,7%
5	piaski kwarcowe d/p betonów komórkowych	6	6	11,0	10,8	mln m ³	- 1,8%	68,8	34,1	tys. m ³	- 50,5%
6	torf	27	29	9,5	8,8	mln m ³	- 7,4%	146,7	177	tys. m ³	20,7%
7	kredek jeziorna	49	49	20,5	20,7	mln m ³	1,0%	0	0	-	-
8	surowce do prac inżynierskich	1	1	38,0	38,0	tys.m ³	-	0	0	-	-
9	wody lecznicze i termalne (zasoby eksploatacyjne)	3	3	16.200,0	16.200,0	m ³ /h	-	0	6.134	m ³ /rok (pobór)	100%

W zakresie wielkości udokumentowanych zasobów złóż kopalin pospolitych największy wzrost odnotowano w grupie piasków i żwirów (o 15%), co ma bezpośredni związek z dużym wzrostem ilości tych złóż. Ponadto wystąpił nieznaczny wzrost wielkości zasobów kredy jeziornej (o ok.1 %). Istotny spadek wielkości zasobów nastąpił w złożach torfu (o 7,4%), a niewielkie spadki odnotowano w grupach piasków kwarcowych oraz surowców ilastych ceramiki budowlanej. W przypadku pozostałych 3 rodzajów kopalin wielkość zasobów nie uległa zmianie.

Zmiany odnotowano również w odniesieniu do wielkości wydobycia surowców. Wzrost wydobycia nastąpił w 3 grupach: piasków i żwirów (o 30,5%), piasków kwarcowych do produkcji cegły wapienno-piaskowej (o 25,7%) oraz torfu (o 20,7%). Spadek wystąpił w 2 grupach złóż: piasku kwarcowego do produkcji betonu komórkowego (o 50,5%) oraz surowców ilastych ceramiki budowlanej (o 43,7%). Ważną pozytywną zmianę stanowi uruchomienie eksploatacji złoża wód leczniczych i termalnych dla potrzeb uzdrowiska Gołdap. Pozostałe udokumentowane złoża nie są eksploatowane – są to złoża surowców ilastych do produkcji kruszywa lekkiego, surowców do prac inżynierskich oraz kredy jeziornej.

3. Wnioski.

Istotne znaczenie gospodarcze dla rozwoju województwa mają głównie intensywnie eksploatowane złoża piasków i żwirów. Nowym zjawiskiem jest wykorzystanie wód leczniczych i termalnych, dla których wzrost eksploatacji powinien następować w miarę otwierania nowych uzdrowisk.

Ponadto województwo dysponuje dużymi zasobami surowców ilastych, piasku kwarcowego, torfu i kredy jeziornej – które potencjalnie mogą mieć znaczenie ponadlokalne. Niektóre z nich nie są obecnie eksploatowane: surowce ilaste d/p kruszywa lekkiego oraz kreda jeziorna.

Potencjał złóż węglowodorów niekonwencjonalnych na obszarze województwa warmińsko-mazurskiego może stanowić istotną szansę rozwojową, jeżeli zasoby zostaną potwierdzone.

Wnioski do planu województwa.

Zmiany w rozmieszczeniu obszarów udokumentowanych złóż kopalin nie powodują zmian w strukturze przestrzennej województwa, nie przekładają się więc na potrzebę aktualizacji planu województwa.

W przypadku podjęcia prac nad aktualizacją planu sugeruje się wskazać obszary, na których eksploatacja surowców jest niewskazana lub powinna być ograniczona (ze względu na wysoką wartość przyrodniczą obszaru) oraz działania poeksploatacyjne związane z rekultywacją terenów.

Mapa 18 pt. „Złoża kopalin” została umieszczona na końcu opracowania.

ROZDZIAŁ 10 UZDROWISKA (ochrona uzdrowisk)

1. Ocena zmian uwarunkowań zewnętrznych.

- 1) Podstawą do tworzenia uzdrowisk jest ustawa o lecznictwie uzdrowiskowym ... (2005 r.).
- 2) „Regionalny Program Operacyjny Warmia i Mazury na lata 2014-2020” (2015 r.) wskazuje zwiększenie atrakcyjności turystycznej zasobów dziedzictwa naturalnego regionu jako jeden z celów szczegółowych. Powyższe wpisuje się w odtwarzanie funkcji uzdrowiskowej regionu. Przykładowe elementy infrastruktury uzdrowiskowej:
  - tereny zieleni, wyposażone w urządzenia umożliwiające pełnienie funkcji rekreacyjnych/leczniczych, np. parki zdrojowe, parki kinezy terapeutyczne, ścieżki zdrowia;

- urządzenia lecznictwa uzdrowiskowego typu pijalnie uzdrowiskowe, tężnie, inhalatoria, uzdrowiskowe baseny kąpielowe, trasy leczenia spacerowego do terenoterapii, promenady uzdrowiskowe, plaże itp.
- 3) Strategia Rozwoju Turystyki Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2025 (2016 r.) w ramach priorytetu „Produkt turystyczny” wskazuje produkt turystyki zdrowotnej m.in. w oparciu o bazę uzdrowiskową. Do przykładów miejscowości z potencjałem uzdrowiskowym zaliczono: Gołdap, Frombork, Miłomłyn, Górowo Iławeckie oraz Kadyny.

2. Ocena stanu oraz zmian w funkcjonowaniu uzdrowisk.

Status uzdrowiska może być nadany obszarowi, który spełnia następujące warunki:

- posiada złoża naturalnych surowców leczniczych o potwierdzonych właściwościach leczniczych;
- posiada klimat o właściwościach leczniczych jw.;
- na jego obszarze znajdują się zakłady lecznictwa uzdrowiskowego i urządzenia lecznictwa uzdrowiskowego przygotowane do prowadzenia lecznictwa uzdrowiskowego;
- spełnia określone w przepisach o ochronie środowiska wymagania w stosunku do środowiska;
- posiada infrastrukturę techniczną w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, energetycznej, w zakresie transportu zbiorowego, a także prowadzi gospodarkę odpadami.

Zasoby naturalne umożliwiające rozwój funkcji uzdrowiskowej w województwie warmińsko-mazurskim to: torfy borowinowe, wody lecznicze oraz klimat.

Obecnie na terenie regionu funkcjonuje uzdrowisko klimatyczno-borowinowe **Gołdap** (rozporządzenie Ministra Zdrowia z 2000 r.). Podstawą nadania statusu uzdrowiska stały się: wybitne walory przyrodnicze, czyste powietrze, bioklimat o właściwościach leczniczych oraz błota borowinowe (we wsi Niedrzwica). Duże znaczenie ma także wysoka jakość wód gruntowych, które na większych głębokościach mają cechy wód mineralnych.

W okresie raportowanym trzy tereny otrzymały status obszaru ochrony uzdrowiskowej:

- 1) **Frombork** (2015 r.): miasto oraz sołectwa: Bogdany i Ronin, ze względu na możliwość wykorzystania leczniczych właściwości wód termalnych (wody chlorkowo-sodowe) i klimatu dla pacjentów z urazami narządów ruchu chorobami reumatologicznymi, naczyń obwodowych i układu nerwowego.
- 2) **Miłomłyn** (2016 r.): miasto oraz sołectwa: Bagieńsko i Tarda, ze względu na możliwość wykorzystania właściwości leczniczych torfów (borowin) oraz cech klimatu dla pacjentów z chorobami urazowo-ortopedycznymi, reumatologicznymi i dróg oddechowych.
- 3) **Lidzbark Warmiński** (2016 r.): Osiedle Uzdrowiskowe Miasta Lidzbark Warmiński oraz sołectwa: Medyny i Łabno, ze względu na możliwość wykorzystania właściwości leczniczych wód termalnych, chlorkowo-sodowych.

Ponadto gmina **Górowo Iławeckie** ubiega się o nadanie statusu obszaru ochrony uzdrowiskowej dla sołectw: Gałajny, Czyprki i Woryny. Stan legislacyjny projektu jest na etapie konsultacji publicznych (luty 2018 r.). Istnieje tu możliwość wykorzystania właściwości leczniczych torfów (borowin) oraz cech klimatu w leczeniu pacjentów z chorobami ortopedyczno-urazowymi, reumatologicznymi, górnych i dolnych dróg oddechowych.

Zmiany w latach 2013-2016 r.:

W analizowanym okresie trzy tereny otrzymały statusu obszaru ochrony uzdrowiskowej: Frombork, Miłomłyn i Lidzbark Warmiński. Przeprowadzana jest procedura umożliwiająca nadanie statusu obszaru ochrony uzdrowiskowej w rejonie miasta Górowo Iławeckie.

3. Wnioski.

Na obszarze województwa rozwija się funkcja uzdrowiskowa, o czym świadczy powstanie trzech obszarów o statusie obszaru ochrony uzdrowiskowej oraz ubieganie się o nadanie tego statusu kolejnemu obszarowi.

Władze gmin, dostrzegając potencjał i szansę na rozwój gospodarczy, dążą do wprowadzenia funkcji uzdrowiskowej na swoim terenie.

Wnioski do planu województwa.

Oprócz istniejącego uzdrowiska i powołanych obszarów ochrony uzdrowiskowej wskazane jest uwzględnienie terenu w gminie Górowo Iławeckie jako planowanego obszaru ochrony uzdrowiskowej.

Rekomenduje się dalszy rozwój turystyki uzdrowiskowej w województwie.

Rekomenduje się wykorzystanie potencjału uzdrowiskowego do rozwijania ośrodków sieci osadniczej województwa w zakresie funkcji specjalistycznych – funkcji uzdrowiskowej (Gołdap, Frombork, Miłomłyn, Lidzbark Warmiński, Górowo Iławeckie).

ROZDZIAŁ 11 PODSUMOWANIE I WNIOSKI KOŃCOWE

Zasadniczą determinantą zmian uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego województwa w analizowanym okresie jest konieczność dokończenia procesu wdrażania unijnych standardów poprzez krajowe regulacje prawne oraz dokumenty strategiczno-programowe. Przykładem jest ratyfikowanie przez Polskę konwencji AGN: europejskiego porozumienia w sprawie głównych śródlądowych dróg wodnych o znaczeniu międzynarodowym. Przykładem kolejnych zmian jest zapowiedź Komisji Europejskiej w sprawie wprowadzenia „Pakietu Zimowego”, m.in. w celu zwiększenie efektywności energetycznej.

Na zewnętrzne uwarunkowania rozwoju istotny wpływ mają sukcesywnie zmieniane przepisy krajowe. Dokończenie przebudowy systemu prawnego dotyczące sfery planowania przestrzennego napotyka na wiele przeszkód. Przykładem jest projekt Kodeksu Urbanistyczno-Budowlanego, przygotowywany od wielu lat i odłożony na później.

Spośród innych dziedzin wyróżniają się m.in.: nowa ustawa prawo wodne, polityka morska i przepisy dot. planowania przestrzennego akwenów morskich, tzw. „specustawy” branżowe, ustawa o odnawialnych źródłach energii, ustawa o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych (zwana „antywiatrakową”) oraz ustawa „krajobrazowa” (wprowadzająca audyt krajobrazowy).

Nowa sytuacja w tym zakresie zasadniczo kształtuje uwarunkowania zewnętrzne zagospodarowania przestrzennego i polityki przestrzennej w województwie.

Duże znaczenie w kontekście uwarunkowań rozwoju ma Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) (SOR). Przedstawia nowy model rozwoju, w którym widoczne jest dążenie do usystematyzowania potrzeb rozwojowych w odniesieniu do wielu dziedzin, również tych, które są przedmiotem planowania regionalnego. W tym kontekście istotne znaczenie mają postawione w strategii cele, w tym m.in.: społeczne, gospodarcze, środowiskowe, związane z bezpieczeństwem energetycznym, czy związane z terytorializacją rozwoju (kontynuacja wątków wskazanych w KPZK 2030, w tym obszarów funkcjonalnych).

W przeprowadzonych analizach opierano się również na strategiach i programach sektorowych, sporządzonych na poziomie krajowym i regionalnym. Mają one szczególne znaczenie dla sfer infrastruktury komunikacyjnej oraz infrastruktury technicznej.

Ocena **zmian uwarunkowań zewnętrznych**, które mają wpływ na funkcjonowanie struktury przestrzennej województwa, odnosi się do:

- skutków zmian w przepisach prawa, w większości uwzględniających standardy unijne,
- skutków zmian w zagospodarowaniu kraju, a szczególnie obszarów sąsiadujących z województwem warmińsko-mazurskim.

Analiza wykazała obowiązek wprowadzenia do planu województwa konkretnych elementów zagospodarowania przestrzennego wynikających z dokumentów, sporządzanych przez organy administracji rządowej w celu wdrożenia nowych przepisów (np. w odniesieniu do korytarzy transportowych, systemów infrastruktury technicznej oraz odnawialnych źródeł energii, ochrony środowiska, dziedzictwa kulturowego, obszarów funkcjonalnych, zagrożenia powodziowego i terenów zamkniętych). Szczególnie jest to widoczne w układzie strefowym (obszarowym, łącznie z obszarami funkcjonalnymi), a także w układzie liniowym (komunikacyjnym i infrastrukturalnym). Skutki tych zmian przekładają się również na układ węzłowy. Rozwój przestrzenny ważniejszych ośrodków osadniczych (o znaczeniu wojewódzkim, regionalnym bądź subregionalnym) powinien być prowadzony w ramach reguł ustanowionych dla miejskich obszarów funkcjonalnych.

Zmiany odnoszą się do systemu obszarów chronionych, głównie w zakresie wprowadzenia nowych obszarów chronionych oraz korekty granic obszarów istniejących, a także nowych elementów: korytarzy ekologicznych, krajobrazów priorytetowych (wskazanych w audycie krajobrazowym) oraz zielonej infrastruktury (w tym zielonych i błękitnych pierścieni).

Wykazane w niniejszym raporcie **zmiany uwarunkowań zewnętrznych stanowią podstawę do podjęcia prac nad aktualizacją planu zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego.**

Ocena stanu zagospodarowania przestrzennego województwa stanowi płaszczyznę wyjściową do oceny zmian, a tym samym do oceny aktualności planu. Wynik analizy potwierdza, że stan zagospodarowania wpisuje się pozytywnie w strukturę przestrzenną województwa:

- 1) w hierarchii sieci osadniczej województwa, biorąc pod uwagę potencjał ludnościowy, usługowy i gospodarczy, wyróżniają się 3 ośrodki: Olsztyn, Elbląg i Ełk, a spośród średnich miast Ostróda i Iława;
- 2) układ przestrzenny powiązań komunikacyjnych oceniany jest jako prawidłowy; przybywa obwodnic drogowych miejscowości, chociaż stan ten nie jest satysfakcjonujący; stan sieci powiązań komunikacyjnych ulega stopniowej poprawie, dzięki sukcesywnie budowanym odcinkom europejskich korytarzy transportowych; znacząco lepszy jest standard wyposażenia przejść granicznych, bezpośrednio związanych z tymi korytarzami;
- 3) stan systemów infrastruktury technicznej spełnia obecne potrzeby, nie jest jednak wystarczający dla zapewnienia rozwoju regionu; widoczna jest stopniowa poprawa bezpieczeństwa energetycznego i gazowego regionu, z wyraźnie zarysowanymi kolejnymi etapami działań inwestycyjnych;
- 4) system obszarów przyrodniczo chronionych obejmuje wszystkie obszarowe formy ochrony z wyjątkiem parków narodowych; wymaga on koniecznych korekt oraz uzupełnień o nowe elementy domykające całość systemu (korytarze ekologiczne, krajobrazy priorytetowe);
- 5) system obszarów kulturowo cennych wymaga głównie zwiększenia skuteczności działań ochronnych;
- 6) konieczne jest wdrożenie holistycznego podejścia do systemów: przyrodniczego i kulturowego, w odniesieniu do obecnych wymagań prawnych oraz do europejskiej konwencji krajobrazowej (audyt krajobrazowy, krajobrazy priorytetowe);
- 7) stan systemu osłony przeciwpowodziowej uległ istotnej poprawie (dzięki realizacji „Programu Żuławskiego 20-30”), ale bez dalszej kontynuacji tego programu jest nadal niezadowalający;
- 8) stan pozostałych analizowanych elementów ocenia się jako wpisujący się w funkcjonowanie struktur przestrzennych województwa.

Przegląd zmian w zagospodarowaniu przestrzennym województwa pozwala określić postępowanie w realizacji planu województwa. Wynikają z niego następujące wnioski:

- 1) struktura terytorialna obszarów przyrodniczo chronionych nie uległa zmianom w ujęciu generalnym; zmieniły się jednak w tym powierzchnie i granice niektórych obszarów; wprowadzono nowe obszary chronione: rezerwat przyrody, zespół przyrodniczo-krajobrazowy i 6 użytków ekologicznych; prowadzone są prace nad powiększeniem rezerwatu Jezioro Łuknajno, nad weryfikacją granic OChK, nad planami ochrony parków krajobrazowych;
- 2) kontynuowano budowę dróg ekspresowych, do zrealizowania pozostało kilka odcinków dróg; ciągłość przestrzenna tych dróg zostanie osiągnięta w następnym etapie; nastąpiła rozbudowa przejść granicznych, warunkujących funkcjonowanie korytarzy transportowych;
- 3) w funkcjonowaniu sieci osadniczej odnotowano rozwój bazy szkolnictwa wyższego oraz opieki zdrowotnej, instytucji kultury i sportu oraz rozwój centrów handlowych, największy udział w tych zmianach mają Olsztyn, Elbląg i Ełk, a także kilka średnich miast (szczególnie Ostróda); widoczny jest wzrost potencjału usługowego i gospodarczego Olsztyna;
- 4) w funkcjonowaniu powiązań komunikacyjnych na poziomie wojewódzkim odnotowano istotną skalę zmian, jest ona jednak ciągle za mała w stosunku do potrzeb – są to głównie remonty i przebudowy ważniejszych odcinków dróg wojewódzkich;
- 5) bezpieczeństwo zasilania energetycznego nie jest zagrożone, jednak na niektórych obszarach brak pewności zasilania, a część sieci 110 kV wymaga modernizacji bądź uzupełnienia;
- 6) poprawie uległa pewność zasilania gazowego województwa, jednak oczekiwane jest uzupełnienie sieci przesyłowych dla obszarów o dobrej dostępności do sieci;
- 7) odnawialne źródła energii znajdują się na bardzo niskim poziomie rozwoju, za wyjątkiem dużej energetyki wiatrowej (której rozwój został skutecznie zablokowany przez nowe regulacje prawne); w perspektywie można oczekiwać rozwoju wielkoobszarowych elektrowni fotowoltaicznych;
- 8) potencjalne złoża „gazu łupkowego” nie są jeszcze wystarczająco rozpoznane; w okresie raportowanym pojawił się jedynie pojedynczy nowy odwiert, wyniki badań nie są jeszcze znane;
- 9) zmiany w funkcjonowaniu pozostałych elementów struktury przestrzennej województwa są także istotne, jednak ich skala terytorialna jest mniejsza.

Wykazana w raporcie **skala zmian stanowi podstawę do podjęcia prac nad aktualizacją planu zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego**. Zmiany przestrzenne są w znacznej części efektem zgłoszonych wcześniej zmian uwarunkowań zewnętrznych. **Większość spośród ww. zmian została zdiagnozowana i uwzględniona w procedowanym obecnie (równoległe z niniejszym raportem) projekcie planu województwa.**

W niniejszym raporcie sformułowano również szereg **wniosek do planu województwa**. Uwzględniają one planistyczne aspekty wyników analiz i studiów regionalnych, w tym: rozpoznanie stanu zagospodarowania, zmiany uwarunkowań zewnętrznych oraz zmiany w zagospodarowaniu przestrzennym.

Wnioski jw. zawierają szeroką gamę odniesień: od wymagań obligatoryjnych i nakazów prawnych, poprzez zalecenia i postulaty, aż do sugestii i propozycji włącznie.

Znaczna część spośród ww. wniosków znajduje odzwierciedlenie w ustaleniach procedowanego obecnie (równoległe z niniejszym raportem) projektu planu województwa.

Część wniosków odnosi się do nowych regulacji prawnych, które będą mogły zostać wprowadzone do planu województwa dopiero w następnym etapie (w kolejnej aktualizacji tego planu).

Treść zgłoszonych wniosków potwierdza zarówno zasadność uchwalenia obecnej aktualizacji planu województwa, jak również potrzebę kolejnej aktualizacji tego planu w okresie najbliższych kilku lat.

Oceniając zakres zrealizowanych bądź zgłoszonych **inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym** (Część 2 niniejszego opracowania) można stwierdzić, że wpisują się one

w strukturę przestrzenną województwa określoną w planie województwa i realizują ustalenia tego planu, a więc nie powodują potrzeby aktualizacji planu zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego.

Ogólna ocena sytuacji wskazuje na duże prawdopodobieństwo zaistnienia potrzeby podejmowania sukcesywnych aktualizacji planu województwa, ze względu na zapowiadane zmiany systemowe oraz zmiany prawne oczekujące na wprowadzenie w następnym okresie.

Odpowiadając na zasadnicze pytanie postawione w raporcie stwierdza się, że **obowiązujący plan zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego wymaga aktualizacji. Powyższe zostało zrealizowane w postaci przygotowanego i procedowanego projektu planu.** Zakres aktualizacji obejmuje zmiany w strukturze przestrzennej województwa w odniesieniu do korytarzy transportowych, systemów infrastruktury technicznej oraz odnawialnych źródeł energii, ochrony środowiska (w tym korytarzy ekologicznych), dziedzictwa kulturowego, obszarów funkcjonalnych, zagrożenia powodziowego i terenów zamkniętych.

CZEŚĆ 2.

OCENA REALIZACJI INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM

ROZDZIAŁ 1 OCENA REALIZACJI INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO o znaczeniu ponadlokalnym

Zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym przedmiotem niniejszej oceny są inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym (ICP) określone w art. 39 ust. 5, a więc inwestycje ustalone w dokumentach przyjętych przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, Radę Ministrów, właściwego ministra lub sejmik województwa zamieszczone w obowiązującym planie województwa. W obowiązującym Planie zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego zdefiniowane w ten sposób zadania określone są w załączonych do niego tabelach. Ponadlokalne inwestycje celu publicznego zostały tam uporządkowane w układzie:

- 1) Infrastruktura komunikacyjna.
- 2) Infrastruktura techniczna.
- 3) Ochrona środowiska i krajobraz, w tym gospodarka wodna.
- 4) Infrastruktura społeczna i gospodarcza.

W wyniku zmieniających się uwarunkowań zewnętrznych w okresie raportowanym (2013-2017) odnotowano wiele działań planistycznych, które obejmują:

- **plan województwa**: obowiązujący plan z 2015 r.;
- nowe dokumenty (zawierające inwestycje ICP) powstałe w latach 2015 – 2017;
- **projekt planu województwa**: sporządzany w latach 2016 – 2017, procedowany w 2018 r. (równoległe z niniejszym raportem) i przewidziany do uchwalenia w tym samym roku, obejmuje również ICP z lat 2015 – 2017.

W dalszym materiale zastosowano skrót jw.

1. Zakres realizacji inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, zamieszczonych w planie województwa, dotyczący **infrastruktury komunikacyjnej**.

1) Ocena realizacji ICP określonych w planie województwa.

W zakresie inwestycji na drogach krajowych wybudowano planowane odcinki drogi S7: Miłomłyn - Ostróda Północ, Ostróda Południe – Olsztynek, a w trakcie realizacji są odcinki: Elbląg Wschód – Jazowa (granica województwa), Ostróda Północ – Ostróda Południe oraz Nidzica – Napierki. Aktualnie trwają zaawansowane prace związane z budową odcinka drogi S51 Olsztyn-Olsztynek oraz obwodnicy Olsztyna. Na drogach wojewódzkich wykonano prawie wszystkie zadania, polegające głównie na rozbudowach i przebudowach odcinków dróg. Szczególne znaczenie dla funkcjonowania układu komunikacyjnego województwa i powiązań drogowych mają działania zrealizowane na drogach lub odcinkach dróg o numerach: 503, 513, 521, 536, 541, 544, 545, 591, 650, 667.

W zakresie inwestycji kolejowych najważniejszymi działaniami były modernizacja magistralnej linii kolejowej E65/C-E65 Warszawa – Gdynia oraz rewitalizacja i modernizacja linii kolejowych Olsztyn – Szczytno – Szymany (odcinek linii nr 219 i linia nr 35) zapewniająca połączenie kolejowe lotniska w Szymanach z Olsztynem. Pozostałe wskazane inwestycje kolejowe dotyczące elektryfikacji linii lub modernizacji do odpowiednich prędkości kolejowych nie zostały zrealizowane; część z nich jest na etapie rozpoczynania procedur związanych z realizacją. Działania inwestycyjne nie objęły również modernizacji linii kolejowej E-75 (Rail Baltica).

Ważną inwestycją, o istotnym znaczeniu dla rozwoju turystyki, jest zrealizowanie trasy rowerowej Green Velo, odcinka trasy rowerowej o znaczeniu ponadregionalnym łączącym województwa Polski Wschodniej.

Do najważniejszych realizacji w zakresie dróg wodnych należały modernizacja i rozbudowa infrastruktury portu w Elblągu, przebudowy i odbudowy kanałów na Wielkich Jeziorach Mazurskich: Kula, Jeglińskiego, Niegocińskiego, a także budowa 13 portów jachtowych na WJM (11) i Poj. Iławskim (2).

W zakresie komunikacji lotniczej powstał Port Lotniczy Olsztyn-Mazury w Szymanach oraz 14 lądowisk.

Znaczna część zadań ICP w zakresie dotyczącym infrastruktury komunikacyjnej została zrealizowana, najważniejsze z nich to infrastruktura drogowa i lotnicza.

2) Informacja nt. nowych ICP wprowadzonych do projektu planu województwa.

W projekcie planu województwa zostały uwzględnione nowe inwestycje ICP w zakresie infrastruktury komunikacyjnej, wynikające z Programu Budowy Dróg Krajowych na lata 2014-2023 (aktualizacji z 2017 r.), Krajowego Programu Kolejowego do 2023 (2015 r., 2017 r.), programu rządowego "Budowa drogi wodnej łączącej Zalew Wiślaną z Zatoką Gdańską" (2016 r.), założeń do planów rozwoju śródlądowych dróg wodnych w Polsce 2016-2020 (2016 r.), ratyfikacji konwencji AGN dot. dróg wodnych śródlądowych (2016 r.).

Struktura nowych zadań ICP w sferze infrastruktury komunikacyjnej, ujętych w projekcie planu województwa, obejmuje następujące grupy zadań. drogi krajowe (5 zadań), drogi wojewódzkie (4), linie kolejowe (4), morskie drogi wodne (7, w tym port Elbląg i kanał przez Mierzęję Wiślaną), śródlądowe drogi wodne (3, w tym MDW E70) i trasy rowerowe (1- Pętla Mazurska). Łącznie określono 24 zadania.

2. Zakres realizacji inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, zamieszczonych w planie województwa, dotyczący **infrastruktury technicznej**.

1) Ocena realizacji ICP określonych w planie województwa.

a) Elektroenergetyka.

W okresie raportowanym zrealizowano kluczowe inwestycje energetyczne planowane do realizacji w tym czasie, są to:

- dwutorowa linia 400kV Łomża–Ełk Bis Alytus,
- dwutorowa linia 400kV Ostrołęka-Olsztyn Mątki,
- rozbudowa stacji 400/220/110kV Olsztyn Mątki,

Realizowano ponadto sukcesywne budowy, przebudowy i modernizacje linii 110 kV i stacji GPZ 110/15 kV.

Najważniejsze inwestycje w tej grupie zostały zrealizowane.

b) Zaopatrzenie w gaz.

W okresie raportowanym zrealizowano inwestycje:

- gazociąg wysokiego ciśnienia relacji Brodnica-Nowe Miasto Lubawskie - Kurzętnik-Iława
- gazociąg wysokiego ciśnienia relacji Szczytno – Młynowo - Muławki k. Kętrzyna.

Budowa pozostałych inwestycji o kluczowym znaczeniu planowana jest do roku 2020.

c) Gospodarka odpadami.

Inwestycje z zakresu gospodarki odpadami wyznacza cyklicznie sporządzany Plan gospodarki odpadami dla województwa warmińsko-mazurskiego. W okresie raportowanym został wdrożony system Regionalnych instalacji przekształcania odpadów komunalnych oraz Instalacji do odzysku lub, innego niż składowanie, unieszkodliwiania odpadów. Powstały m. in. instalacje mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów w Olsztynie i Spytkowie, sortownia odpadów komunalnych w Bisztyнку-Kolonii, instalacja do mechaniczno – cieplnego przetwarzania odpadów w Różankach.

2) Informacja nt. nowych ICP wprowadzonych do projektu planu województwa.

W projekcie planu województwa zostały uwzględnione nowe inwestycje ICP, wynikające ze: zaktualizowanych planów rozwoju energetyki, zaktualizowanych planów rozwoju sieci gazowych oraz zaktualizowanego Planu gospodarki odpadami dla województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2016 – 2022.

Struktura nowych zadań ICP w sferze infrastruktury technicznej, ujętych w projekcie planu województwa, obejmuje nw. grupy zadań. Najwięcej dotyczy bezpieczeństwa energetycznego regionu (89) oraz zaopatrzenia w gaz (17). Kolejne odnoszą się do funkcjonowania systemu wod.-kan.(5) oraz systemu ciepłowniczego (2 - skierowane dla obszaru funkcjonalnego Olsztyna). Zadania dotyczące gospodarki odpadami ulokowane są w sferze ochrony środowiska (poniżej). Łącznie określono 113 zadań.

3. Zakres realizacji inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, zamieszczonych w planie województwa, dotyczący **ochrony środowiska i krajobrazu:**

1) Ocena realizacji ICP określonych w planie województwa.

W analizowanym okresie (lata 2013-2017) zrealizowane zostały m.in.

- inwestycje związane z ochroną przeciwpowodziową Żuław; w latach 2007 – 2015 zrealizowany został I Etap Programu pt. „Kompleksowe zabezpieczenie przeciwpowodziowe Żuław do roku 2030”, w ramach którego wykonana została: przebudowa stacji pomp (13 szt.), budowa stacji pomp (1 szt.), przebudowa i budowa 13 odcinków wałów przeciwpowodziowych o łącznej długości 31 km, odbudowa koryta rzeki Babica na odcinku – 0,3 km, przebudowa systemu przeciwpowodziowego w Elblągu na prawym brzegu rzeki Elbląg,
- inwestycje związane z utrzymaniem, rozwojem i modernizacją śródlądowych dróg wodnych: Rewitalizacja Kanału Elbląskiego, w ramach którego zrealizowano m.in. zadania: przebudowa i automatyzacja śluz (Ostróda, Zielona, Mała Ruś, Miłomłyn), odmulenie szlaku żeglownego i ubezpieczenie brzegów kanału, odbudowa pochylni (Buczyniec, Kąty, Oleśnica, Jelenie, Całuny), infrastruktura informacyjna,
- inwestycje związane z utrzymaniem, rozwojem i modernizacją śródlądowych dróg wodnych: Pętla Żuławska, w ramach którego zrealizowane zostały: rozbudowa portu żeglarskiego w Elblągu, zagospodarowanie terenu nabrzeża zachodniego portu w Tolkmicku, budowa przystani żeglarskiej w Braniewie i w Nowej Pasłęce.

Sukcesywnie realizowane są inne inwestycje, zamieszczone w planie, w tym m.in. inwestycja związana z budową śluzy Guzianka II.

2) Informacja nt. nowych ICP wprowadzonych do projektu planu województwa.

W projekcie planu województwa zostały uwzględnione nowe inwestycje ICP w zakresie gospodarki wodnej i ochrony przeciwpowodziowej, wynikające z planów gospodarowania wodami i planów zarządzania ryzykiem powodziowym. Ponadto rozpoczął się II Etap (2014–2020) programu pt. „Kompleksowe zabezpieczenie przeciwpowodziowe Żuław do roku 2030”.

Struktura nowych zadań ICP w sferze ochrony środowiska, ujętych w projekcie planu województwa, obejmuje nw. grupy zadań. Najwięcej dotyczy zagrożeń stwarzanych przez systemy wodne (121), w tym związanych z infrastrukturą przeciwpowodziową (50) oraz z regulacją rzek (71). Duża liczba zadań wynika z ich rozdrobnienia i fragmentacji w dokumentach źródłowych, nie przystaje to do pozostałych sfer objętych niniejszą analizą. W obrębie wód powierzchniowych mamy do czynienia z ciągłością zachodzących procesów, co przekłada się na potrzebę kontynuacji zadań ICP. Kolejne zadania odnoszą się do regionalnego systemu gospodarki odpadami (17), struktury przyrodniczej województwa (2) oraz wód morskich (1 - ochrona brzegu Zalewu Wiślanego).

Ponadto szczególny przypadek stanowi zadanie kierowane do rewitalizacji miast Cittaslow (w postaci komponentu przyrodniczego). Łącznie w sferze ochrony środowiska określone są 142 zadania.

4. Zakres realizacji inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, zamieszczonych w planie województwa, dotyczący **infrastruktury społecznej**:

1) Ocena realizacji ICP określonych w planie województwa.

Większość inwestycji zamieszczonych w planie województwa została zrealizowana, w szczególności dotyczy to zadań w zakresie:

- obiektów kultury:
  - konserwacji, restauracji, rewitalizacji obiektów muzealnych (zamki w Lidzbarku Warmińskim i Olsztynie),
  - rozbudowy, przebudowy i remontów innych obiektów i instytucji kultury (biblioteki w Olsztynie, CSE Światowid oraz teatr w Elblągu),
  - Park Astronomiczny we Fromborku,
- rozproszonych inwestycji punktowych: modernizacji i rozbudowy punktów informacji turystycznej na terenie województwa, rozwoju zespołów ratownictwa medycznego w Elblągu.

2) Informacja nt. nowych ICP wprowadzonych do projektu planu województwa.

W projekcie planu województwa zostały uwzględnione nowe inwestycje ICP z zakresu infrastruktury społecznej wynikające z „Kontraktu Terytorialnego dla Województwa Warmińsko-Mazurskiego” oraz z Wieloletniej Prognozy Finansowej Województwa Warmińsko-Mazurskiego).

Struktura nowych zadań ICP w sferze infrastruktury społecznej, ujętych w projekcie planu województwa, obejmuje nw. grupy zadań. Najwięcej dotyczy kultury (13), kolejne odnoszą się do ochrony zdrowia (6), szkolnictwa i nauki (5) oraz sportu (1). Specyfika zadań ICP w tej grupie związana jest głównie z polepszeniem standardu i dostępności funkcjonujących obecnie obiektów. Ponadto szczególny przypadek stanowi zadanie kierowane do rewitalizacji miast Cittaslow (w postaci komponentu społecznego). Łącznie w sferze infrastruktury społecznej określonych jest 26 zadań.

ROZDZIAŁ 2 OCENA REALIZACJI INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO o znaczeniu ponadlokalnym PODSUMOWANIE

Sfera inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym nakłada się bardzo szeroko na część 1 niniejszego raportu, szczególnie w części dotyczącej zmian w zagospodarowaniu przestrzennym zaistniałych w raportowanym okresie. Z jednej strony mamy do czynienia z branżowym podziałem inwestycji stosowanym powszechnie w praktyce planistycznej, a z drugiej z wymogami formalnymi wynikającymi z przepisów prawa.

Oceniając zakres i skalę zrealizowanych, bądź rozpoczętych, inwestycji celu publicznego można stwierdzić, że najważniejsze z nich dotyczą infrastruktury komunikacyjnej.

Poprawa sprawności funkcjonowania systemu komunikacyjnego regionu oraz jego powiązanie z infrastrukturą krajową i europejską jest jednym z podstawowych warunków rozwoju społeczno-gospodarczego i przestrzennego województwa, a działania w tym zakresie należą do zadań priorytetowych.

Dzięki znacznemu zakresowi inwestycji komunikacyjnych stan dróg krajowych i wojewódzkich ulega stopniowej poprawie. Przebudowywane są i remontowane najbardziej newralgiczne odcinki dróg o zasadniczym znaczeniu dla funkcjonowania województwa. Inwestycje przeprowadzone dotychczas, szczególnie na drogach krajowych (z dużą ilością obwodnic, obiektów mostowych, skrzyżowań bezkolizyjnych), w sposób odczuwalny poprawiają standardy, jakość i bezpieczeństwo obsługi komunikacyjnej województwa. Prace remontowo-modernizacyjne, na drogach powinny być kontynuowane w sposób systematyczny i ciągły.

Inwestycje dotyczące infrastruktury kolejowej objęły ważne dla województwa linie kolejowe, w zakresie ich modernizacji, przebudowy bądź elektryfikacji.

Ważne znaczenie dla poprawy dostępności komunikacyjnej zachodniej i południowej części województwa ma przebudowa drogi krajowej nr 7 do parametrów drogi ekspresowej oraz inwestycje dotyczące magistrali kolejowej E-65. Podobnie istotne dla wschodniej części województwa będą projektowane: droga ekspresowa S61 (Via Baltica) i magistrala kolejowa E75 (Rail Baltica).

Istotne inwestycje dotyczyły działalności portu morskiego w Elblągu. W następnej kolejności niezbędne jest podjęcie szeregu działań, które otworzą możliwość rozwoju nie tylko portu w Elblągu, ale także całego basenu Zalewu Wiślanego (przekop Mierzei Wiślanej, tor wodny, wejście do portu, koleje i drogi wraz z obiektami inżynierskimi).

Ważna dla bezpieczeństwa energetycznego województwa była grupa inwestycji w modernizację i rozbudowę systemów przesyłowych energii. Są one niezbędne m.in. z racji ograniczonych rezerw zdolności przesyłowych sieci elektroenergetycznych w województwie. W związku z tzw. ustawą wiatrakową praktycznie zostało zablokowane powstawanie nowych elektrowni wiatrowych. Niezbędna jest kontynuacja prac poprawiających bezpieczeństwo energetyczne regionu, w tym przede wszystkim modernizacji linii 400 kV Gdańsk Błonia–Olsztyn Mątki, rozbudowy GPZ400/110 kV na linii Ełk Bis–Grajewo.

Zrealizowane zadania dotyczące ochrony środowiska dotyczyły głównie inwestycji związanych z ochroną przeciwpowodziową Żuław, z utrzymaniem, rozwojem i modernizacją śródlądowych dróg wodnych w tym: rewitalizacją Kanału Elbląskiego, Pętlą Żuławską. Kontynuowane są niezrealizowane dotychczas inwestycje zapisane w planie województwa, w tym: II Etap (2014 – 2020) Programu pt. „Kompleksowe zabezpieczenie przeciwpowodziowe Żuław do roku 2030” i inwestycja związana z budową śluzy Guzianka II. Istnieje pilna potrzeba realizacji inwestycji związanych z ochroną przeciwpowodziową i gospodarowaniem wodami wynikających m.in. z przyjętych ostatnio (lata 2015-2017) zaktualizowanych i nowych dokumentów, w tym planów gospodarowania wodami na obszarze dorzeczy i planów zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzeczy.

W pozostałych dziedzinach odnotowano jedynie niewielkie liczby inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, które mogłyby mieć związek z funkcjonowaniem struktury przestrzennej województwa.

Realizacja analizowanych inwestycji celu publicznego zapisanych w planie województwa nie została zakończona. Można mówić o znaczącym zaawansowaniu oraz potrzebie kontynuacji rozpoczętych działań i inwestycji planowanych.

W przypadku podjęcia prac nad aktualizacją planu województwa należy uwzględnić zmieniającą się sytuację w tym zakresie.

Na kontynuację i dokończenie realizacji oczekują szczególnie inwestycje w transporcie drogowym, kolejowym i wodnym oraz infrastrukturze technicznej i przeciwpowodziowej.

Oceniając zakres zrealizowanych inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym można stwierdzić, że wpisują się one w strukturę przestrzenną województwa określoną w planie województwa i realizują ustalenia tego planu, a więc w tym kontekście nie ma potrzeby aktualizacji planu zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego.

ZAŁĄCZNIKI GRAFICZNE

MAPY nr 1 – 18

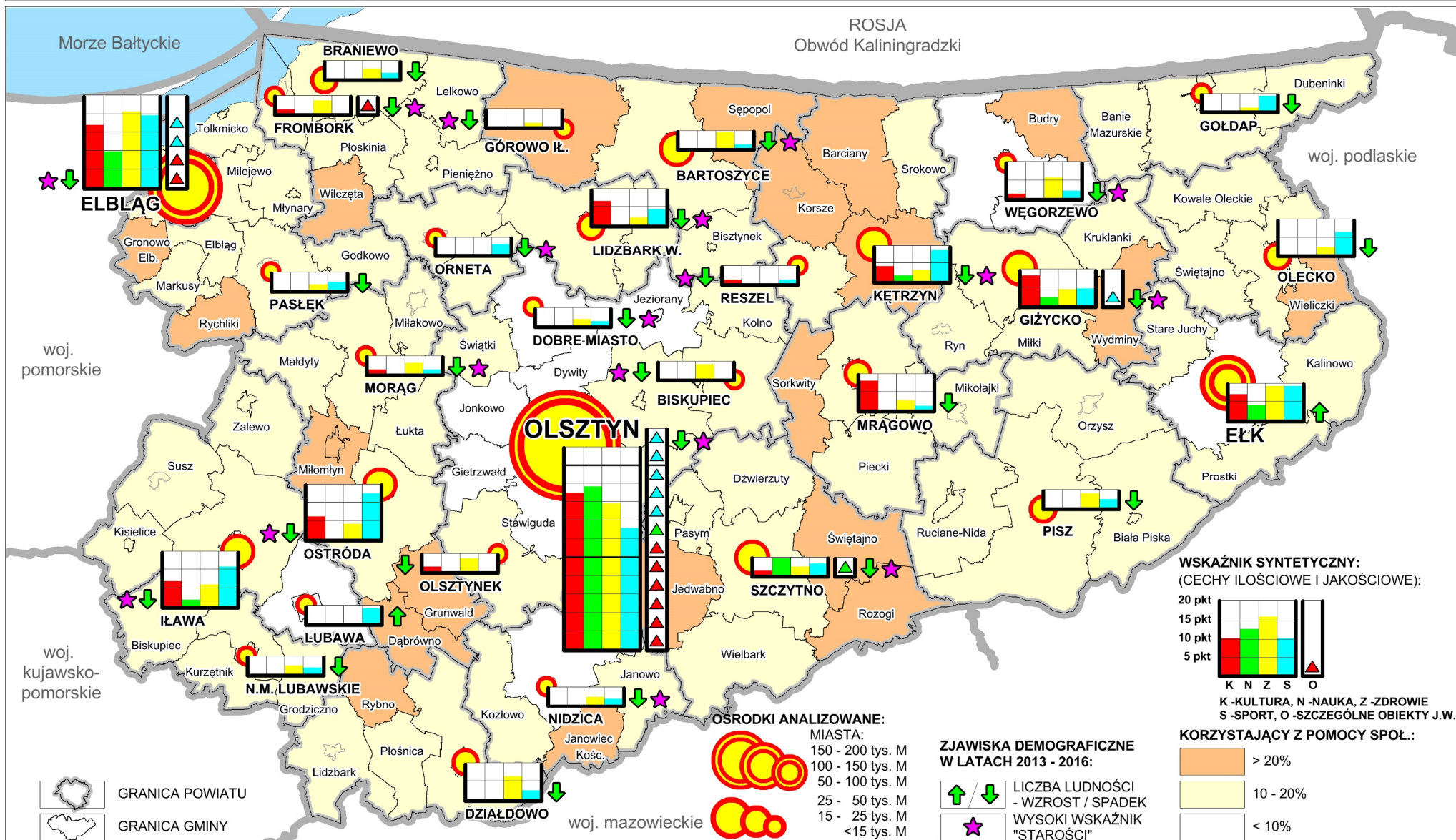
Wykaz map:

Mapa 1	Sieć osadnicza: potencjał infrastruktury społecznej i demograficzny.
Mapa 2	Sieć osadnicza: potencjał gospodarczy.
Mapa 3	Infrastruktura komunikacyjna: drogi krajowe.
Mapa 4	Infrastruktura komunikacyjna: drogi wojewódzkie.
Mapa 5	Infrastruktura komunikacyjna: powiązania kolejowe.
Mapa 5A	Infrastruktura komunikacyjna: lotniska.
Mapa 5B	Infrastruktura komunikacyjna: drogi wodne.
Mapa 6	Infrastruktura techniczna: elektroenergetyka.
Mapa 7	Odnawialne źródła energii.
Mapa 8	Duża energetyka wiatrowa.
Mapa 9	Infrastruktura techniczna: telekomunikacja.
Mapa 10	Infrastruktura techniczna: zaopatrzenie w gaz.
Mapa 11	Infrastruktura techniczna: gospodarka ściekowa.
Mapa 12	Obszary cenne pod względem przyrodniczym – regionalny system obszarów chronionych.
Mapa 13	Obszary cenne pod względem przyrodniczym – regionalna sieć projektowanych korytarzy ekologicznych.
Mapa 14	Krajobraz kulturowy, obiekty zabytkowe.
Mapa 15	Obszary funkcjonalne (OF).
Mapa 16	Zagrożenie powodziowe, Żuławy.
Mapa 17	Tereny zamknięte.
Mapa 18	Złóża kopalin.

RAPORT O STANIE ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO 2013 - 2016

SIEĆ OSADNICZA: POTENCJAŁ INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ I DEMOGRAFICZNY.

Mapa 1

Źródło: Opracowanie własne, stan na 2017 r.

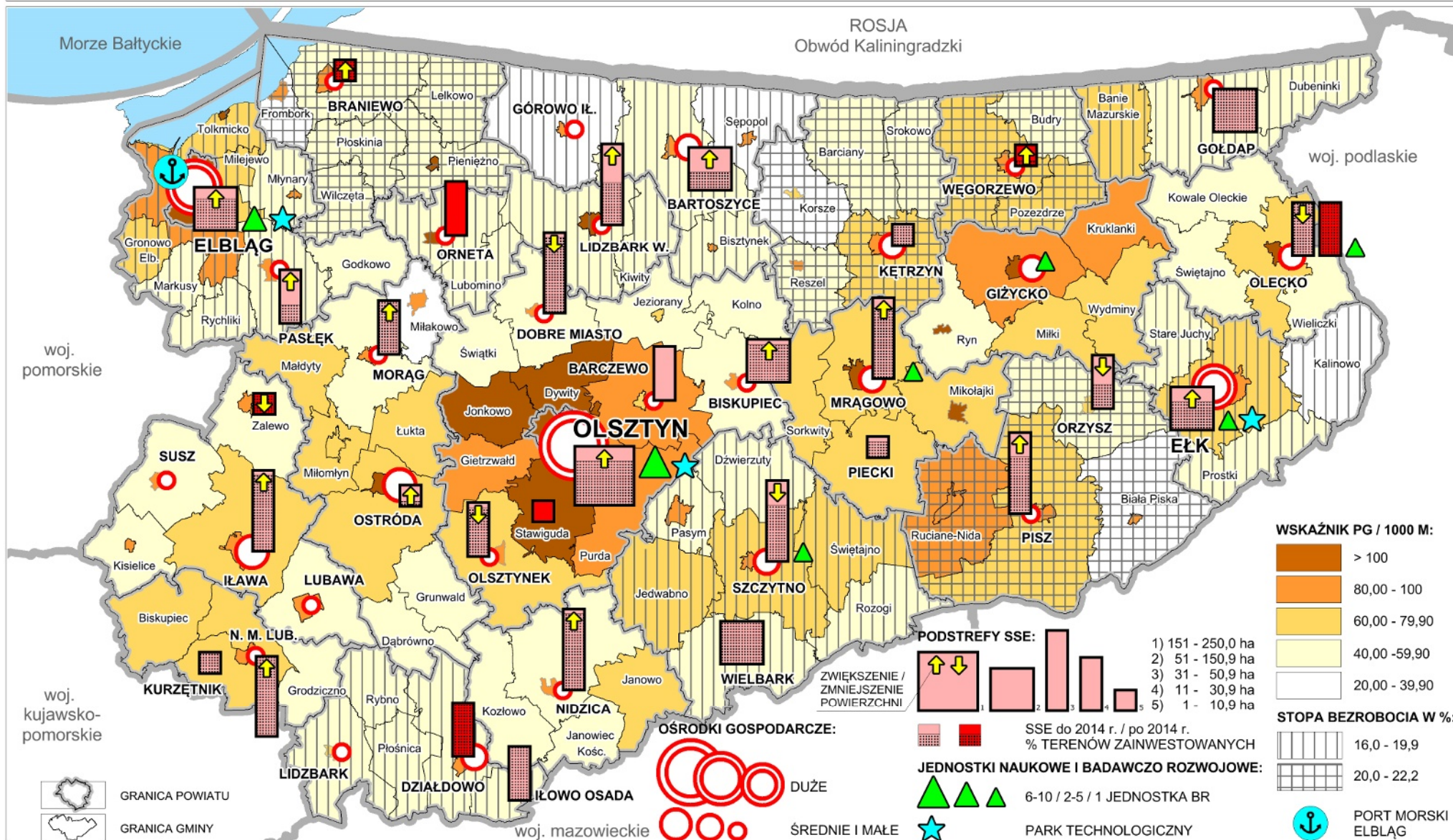
Opracowanie: Warmińsko-Mazurskie Biuro Planowania Przestrzennego w Olsztynie Filia w Elblągu, 2018 rok.

RAPORT O STANIE ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO 2013 - 2016

SIEĆ OSADNICZA: POTENCJAŁ GOSPODARCZY.

Mapa 2

Źródło: Opracowanie własne, stan na 2017 rok.

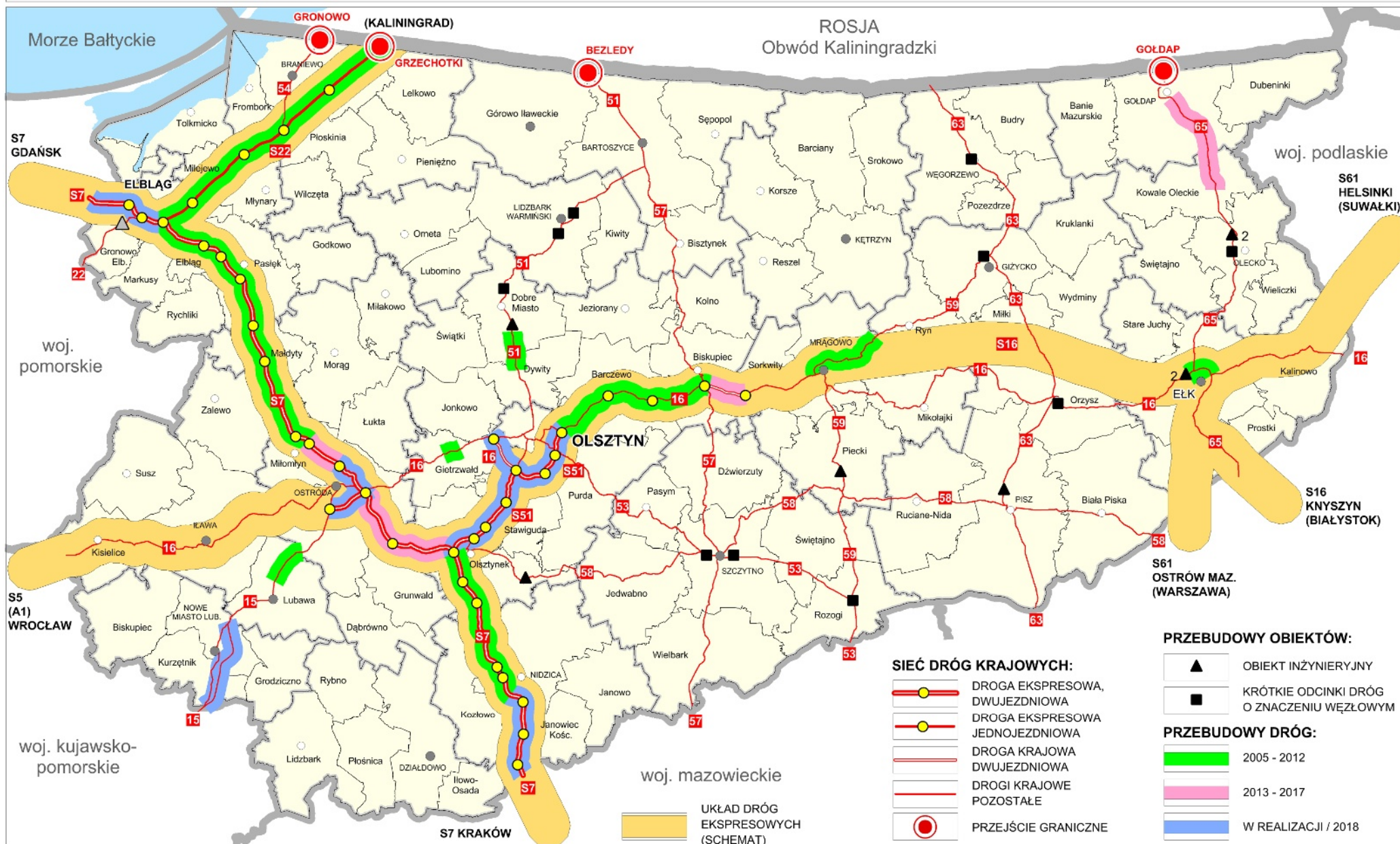
Opracowanie: Warmińsko-Mazurskie Biuro Planowania Przestrzennego w Olsztynie Filia w Elblągu, 2018 rok.

RAPORT O STANIE ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO 2013 - 2016

INFRASTRUKTURA KOMUNIKACYJNA: DROGI KRAJOWE

Mapa 3

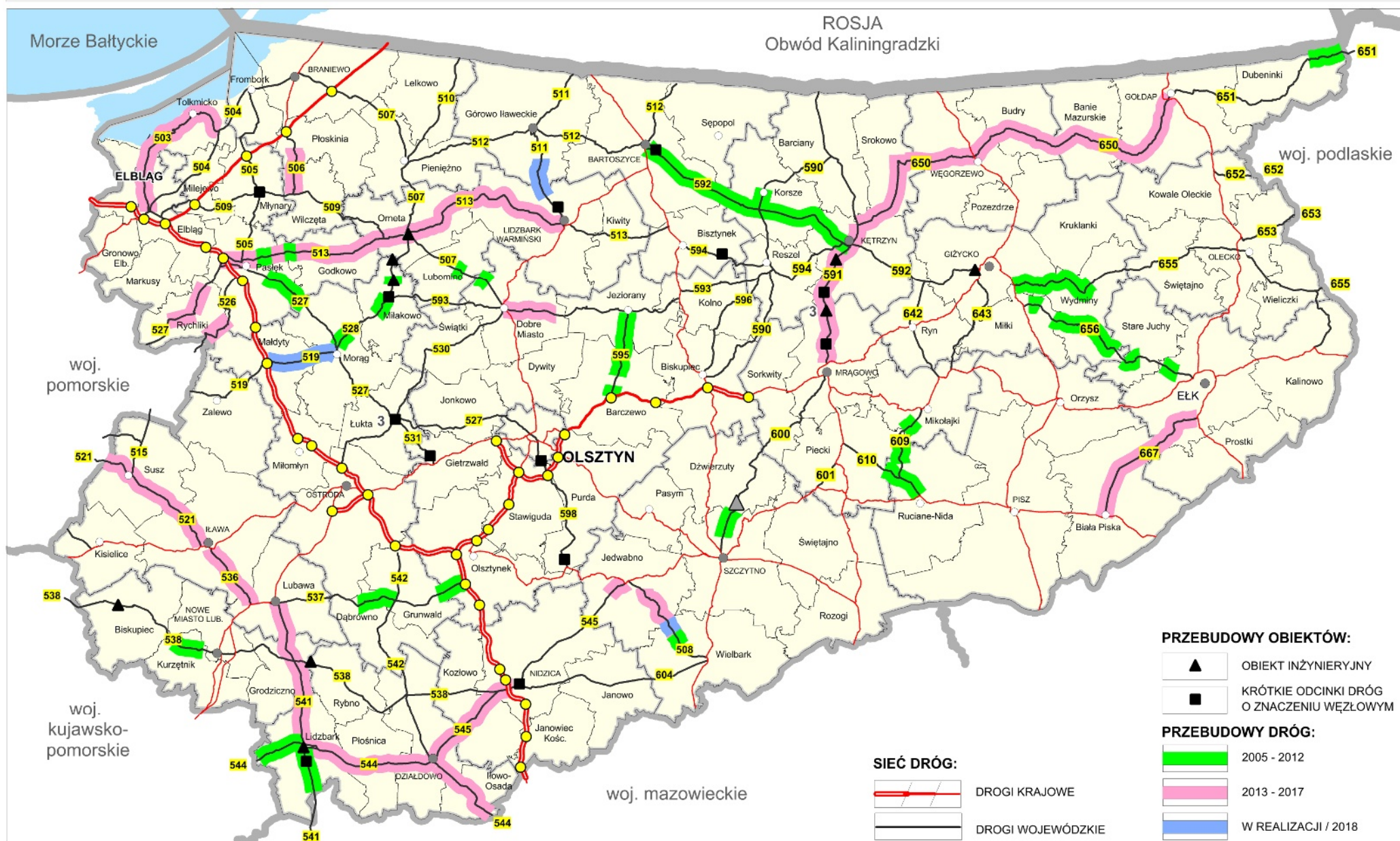
Źródło: Raport pt. "Infrastruktura komunikacyjna w wojewodztwie warmińsko-mazurskim", Olsztyn 2018

Opracowanie: Warmińsko-Mazurskie Biuro Planowania Przestrzennego w Olsztynie Filia w Elblągu, 2018 rok

RAPORT O STANIE ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO 2013 - 2016
INFRASTRUKTURA KOMUNIKACYJNA: DROGI WOJEWÓDZKIE

Mapa 4

Źródło: ZDW w Olsztynie, UM w Elblągu, UM w Olsztynie.

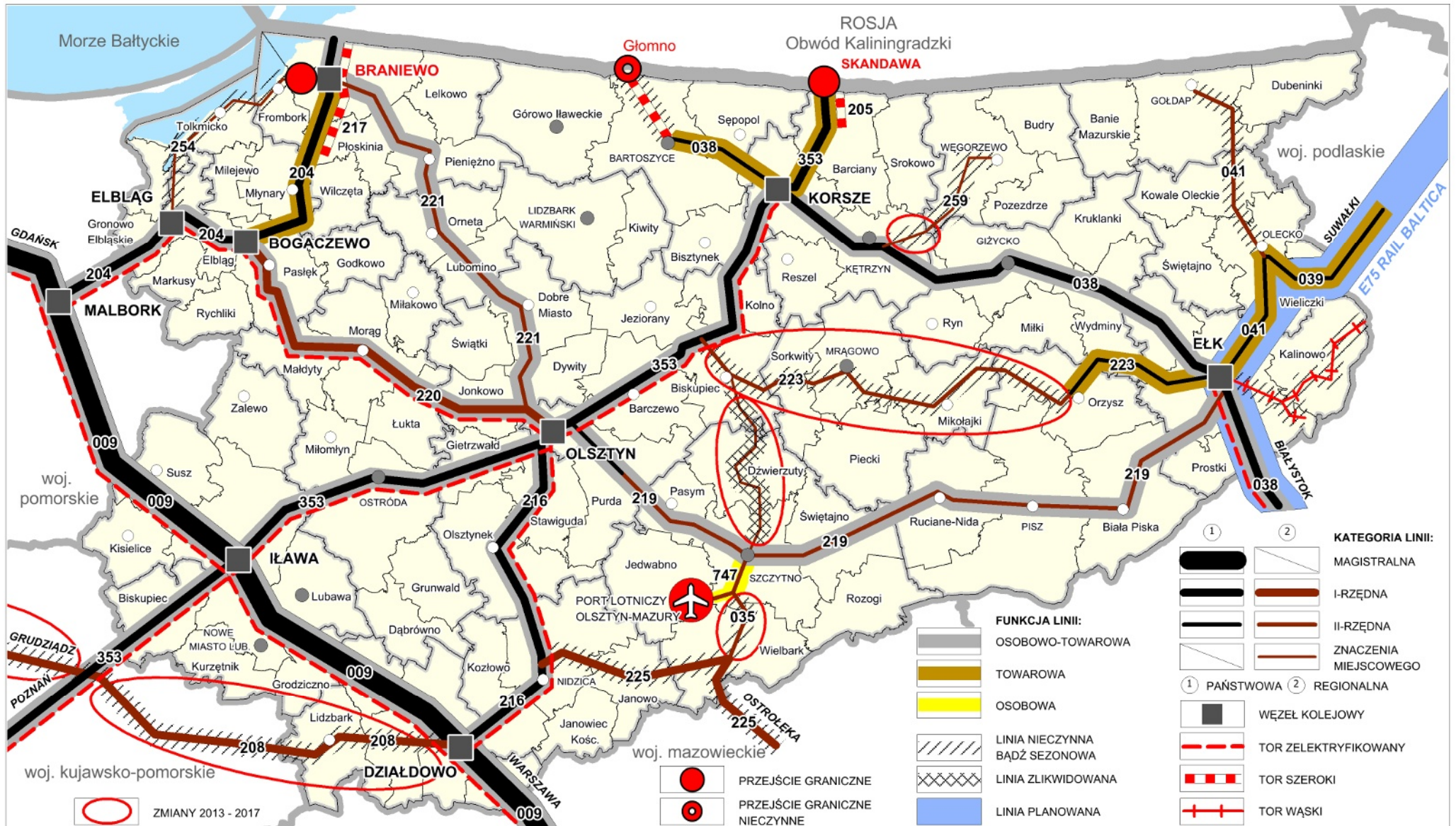
Opracowanie: Warmińsko-Mazurskie Biuro Planowania Przestrzennego w Olsztynie Filia w Elblągu, 2018 rok

RAPORT O STANIE ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO 2013 - 2016

INFRASTRUKTURA KOMUNIKACYJNA: POWIĄZANIA KOLEJOWE.

Mapa 5

Źródło: Dz.U. z 2013 r. poz. 569 z późn. zm.; PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. Zakład Linii Kolejowych w Olsztynie (28.02.2017); www.mapa.plk-sa.pl

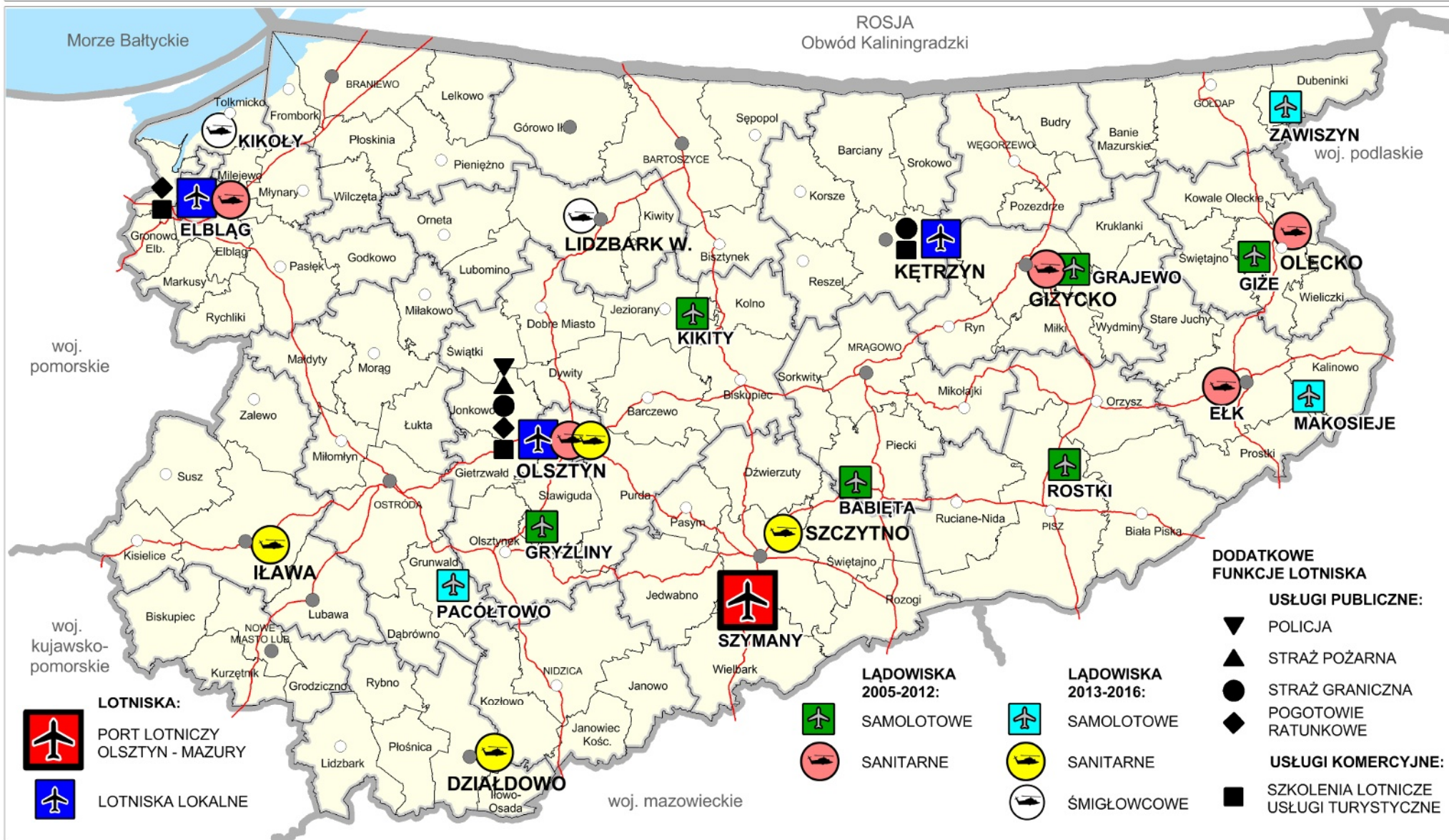
Opracowanie: Warmińsko-Mazurskie Biuro Planowania Przestrzennego w Olsztynie Filia w Elblągu, 2018 rok

RAPORT O STANIE ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO 2013 - 2016

INFRASTRUKTURA KOMUNIKACYJNA: LOTNISKA

Mapa 5A

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.ulc.gov.pl

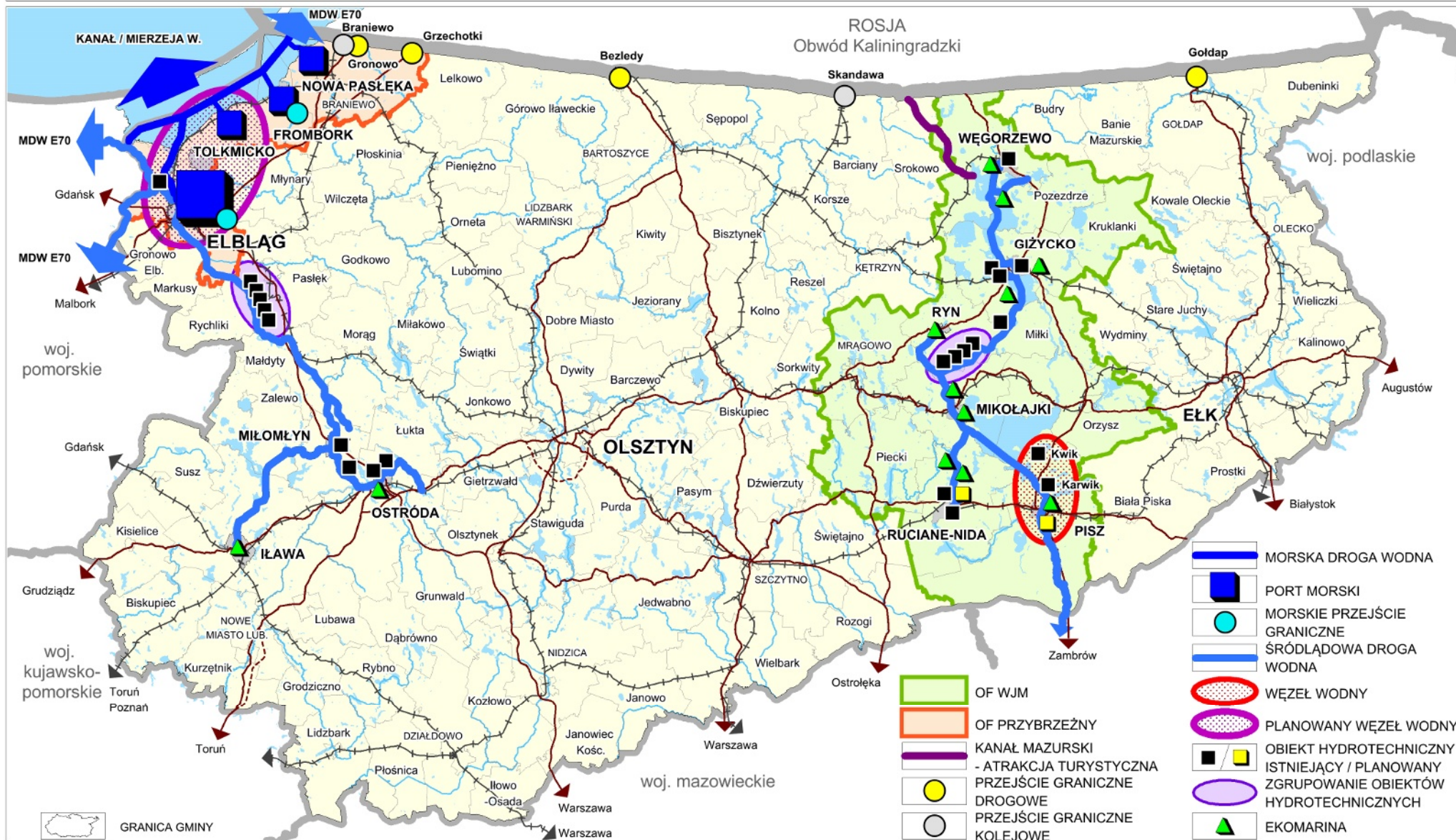
Opracowanie: Warmińsko-Mazurskie Biuro Planowania Przestrzennego w Olsztynie Filia w Elblągu, 2018 rok

RAPORT O STANIE ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO 2013 - 2016

INFRASTRUKTURA KOMUNIKACYJNA: DROGI WODNE.

Mapa 5B

Źródło: Opracowanie własne.

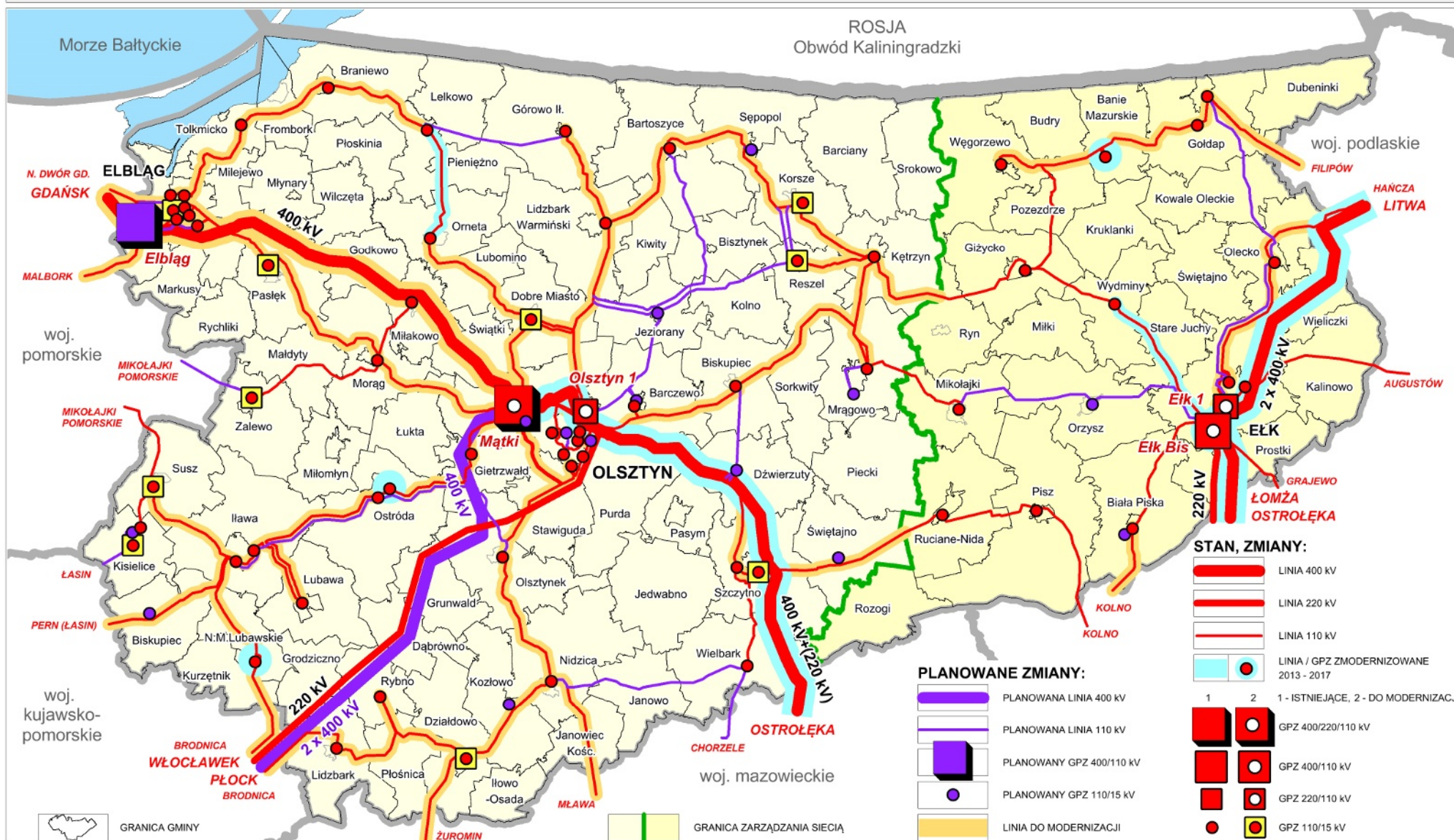
Opracowanie: Warmińsko-Mazurskie Biuro Planowania Przestrzennego w Olsztynie Filia w Elblągu, 2018 rok.

RAPORT O STANIE ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO 2013 - 2016

INFRASTRUKTURA TECHNICZNA: ELEKTROENERGETYKA.

Mapa 6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Plany Rozwoju: PGE Dystrybucja S.A., Energa Operator S.A., PSE Operator S.A. - stan na 2017 rok.

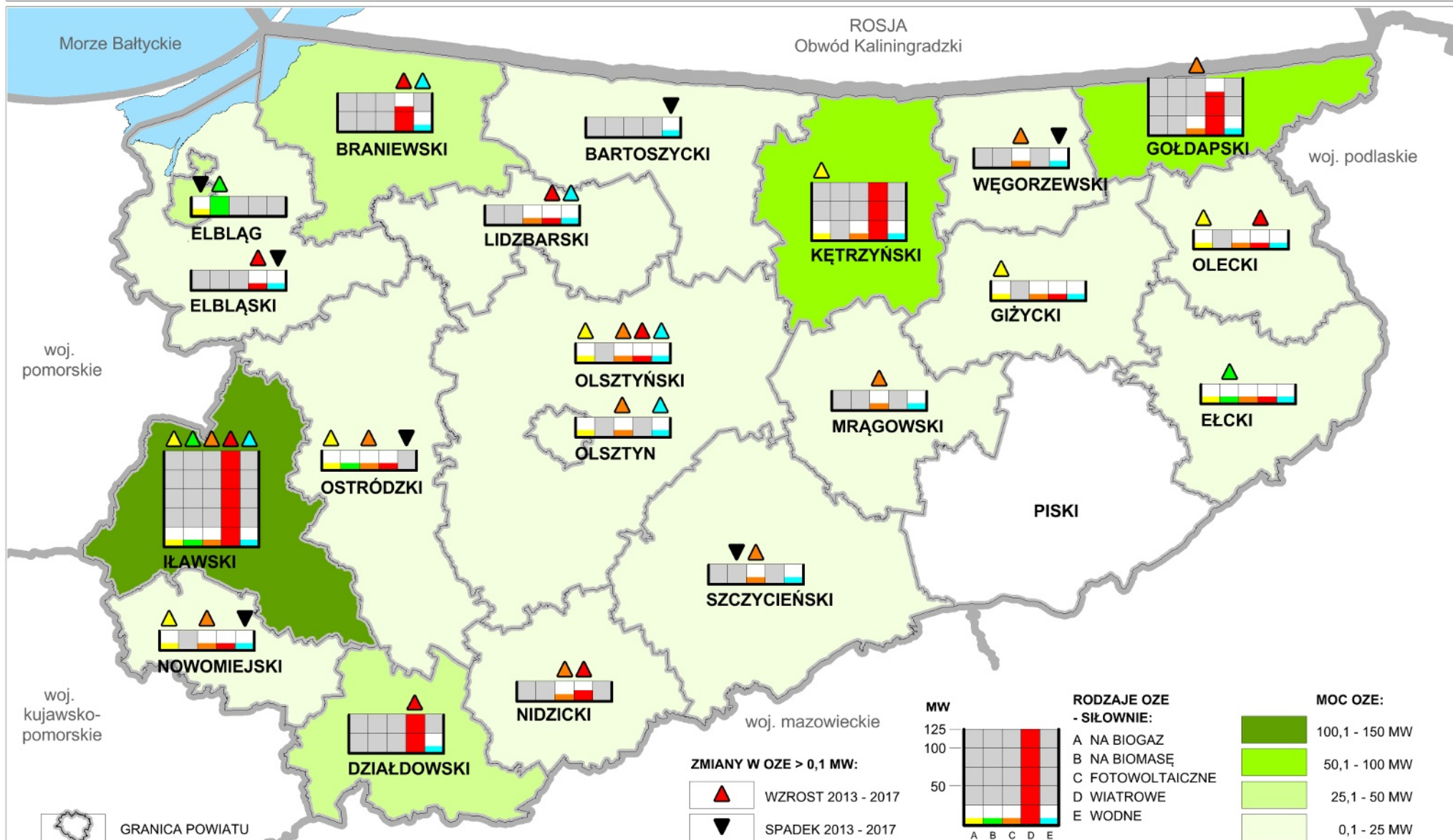
Opracowanie: Warmińsko-Mazurskie Biuro Planowania Przestrzennego w Olsztynie Filia w Elblągu, 2018 rok.

RAPORT O STANIE ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO 2013 - 2016

ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII.

Mapa 7

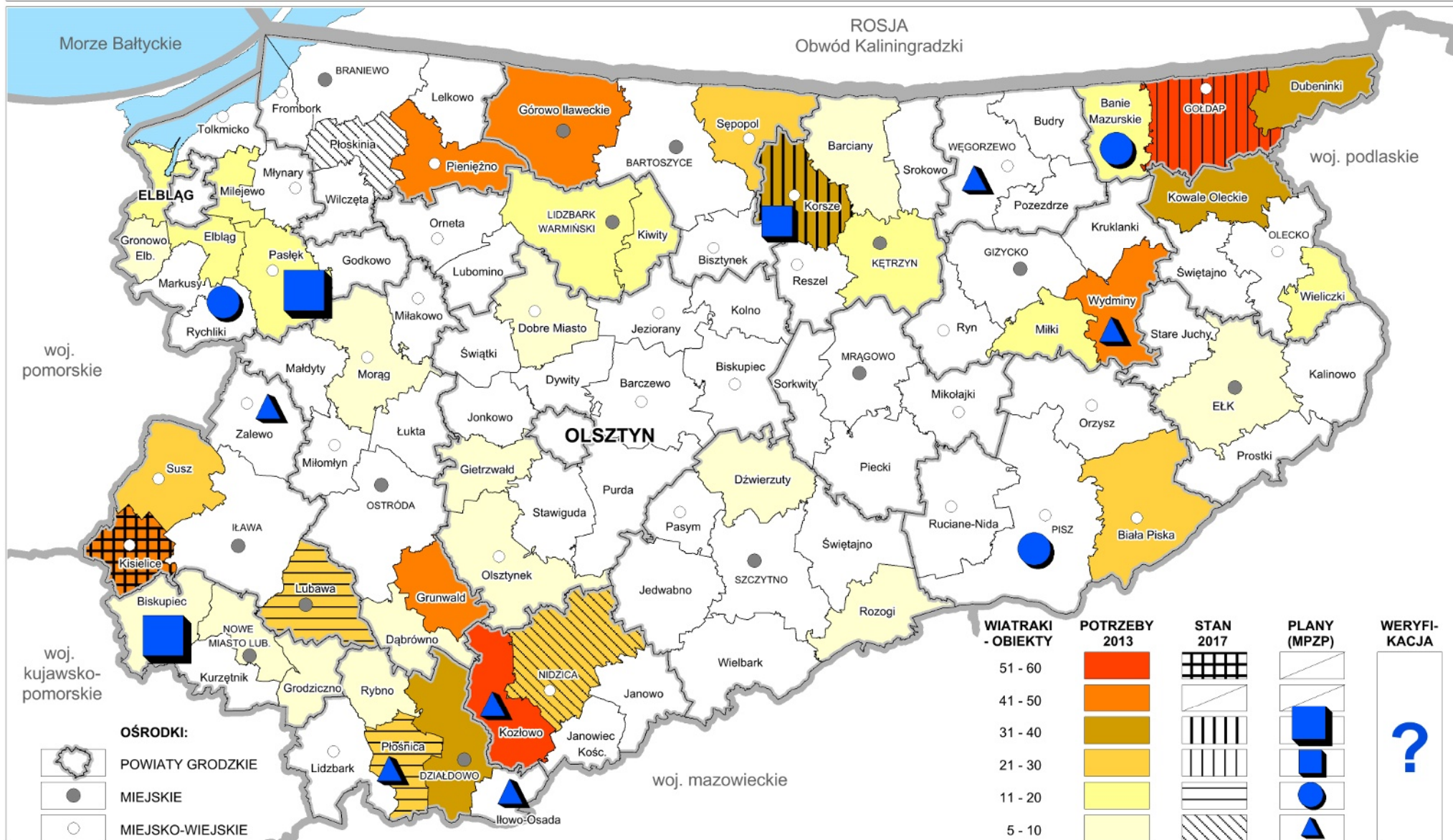
Źródło: Opracowanie własne. Baza danych Urzędu Regulacji Energetyki, stan na dzień 30.09.2017 r.

Opracowanie: Warmińsko-Mazurskie Biuro Planowania Przestrzennego w Olsztynie Filia w Elblągu, 2018 rok.

RAPORT O STANIE ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO 2013 - 2016

DUŻA ENERGETYKA WIATROWA.

Mapa 8

Źródło: Opracowanie własne, stan na dzień 16.02.2018 r.

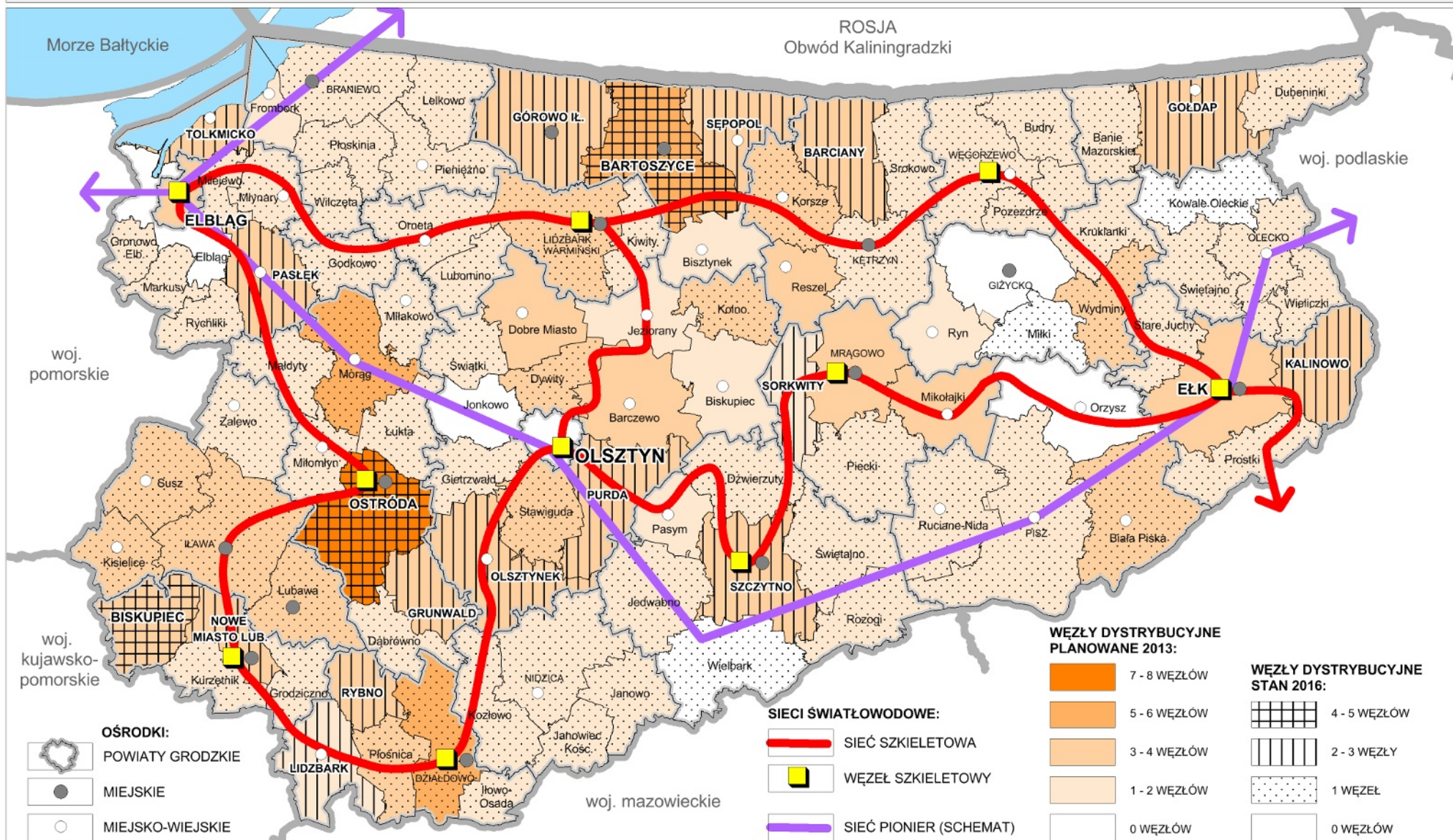
Opracowanie: Warmińsko-Mazurskie Biuro Planowania Przestrzennego w Olsztynie Filia w Elblągu, 2018 rok.

RAPORT O STANIE ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO 2013 - 2016

INFRASTRUKTURA TECHNICZNA: TELEKOMUNIKACJA.

Mapa 9

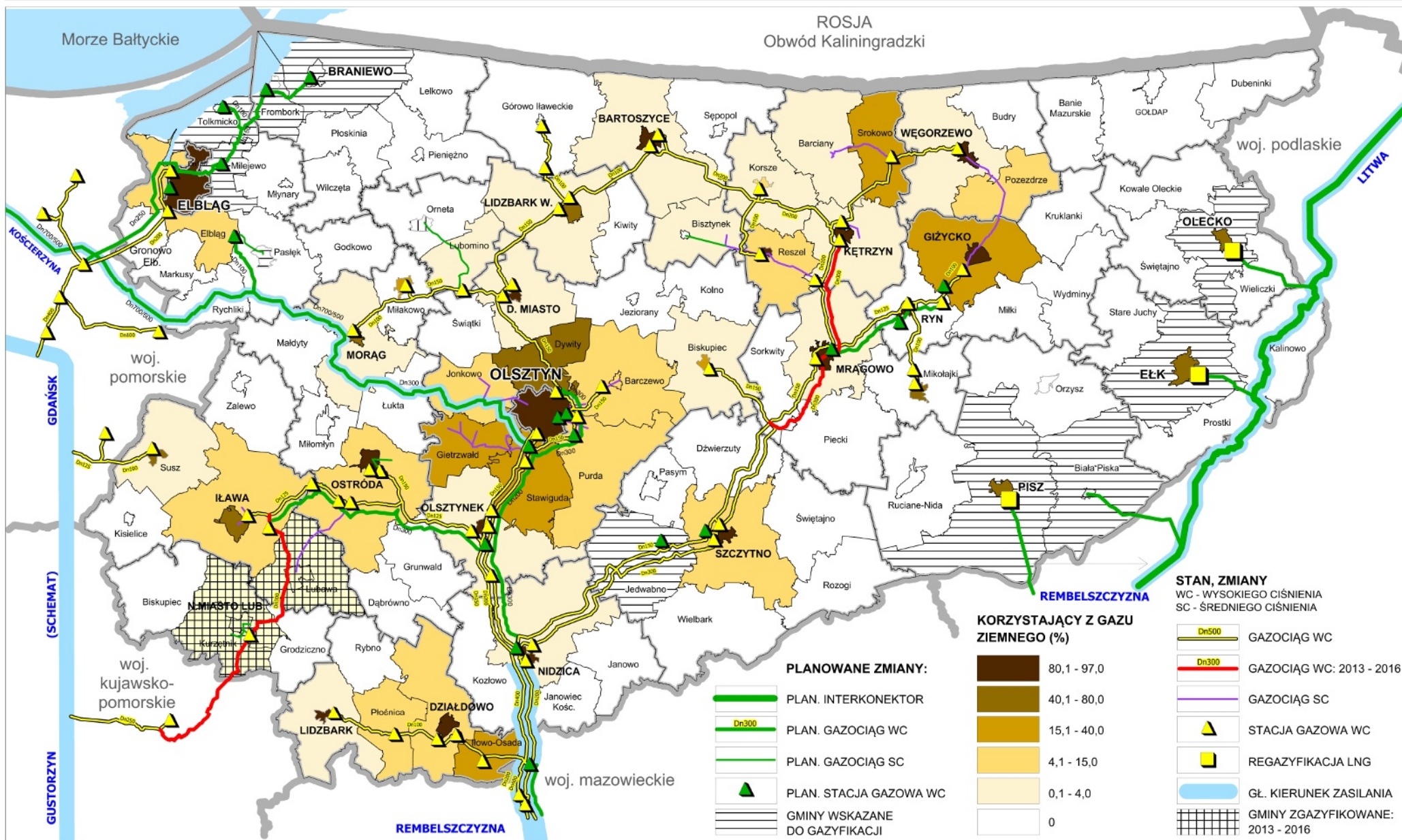
Źródło: UKE - Raport pokrycia terytorium Rzeczypospolitej Polskiej istniejącą infrastrukturą telekomunikacyjną 2012 i 2013.

Opracowanie: Warmińsko-Mazurskie Biuro Planowania Przestrzennego w Olsztynie, Filia w Elblągu, 2018 rok

RAPORT O STANIE ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO 2013 - 2016

INFRASTRUKTURA TECHNICZNA: ZAOPATRZENIE W GAZ

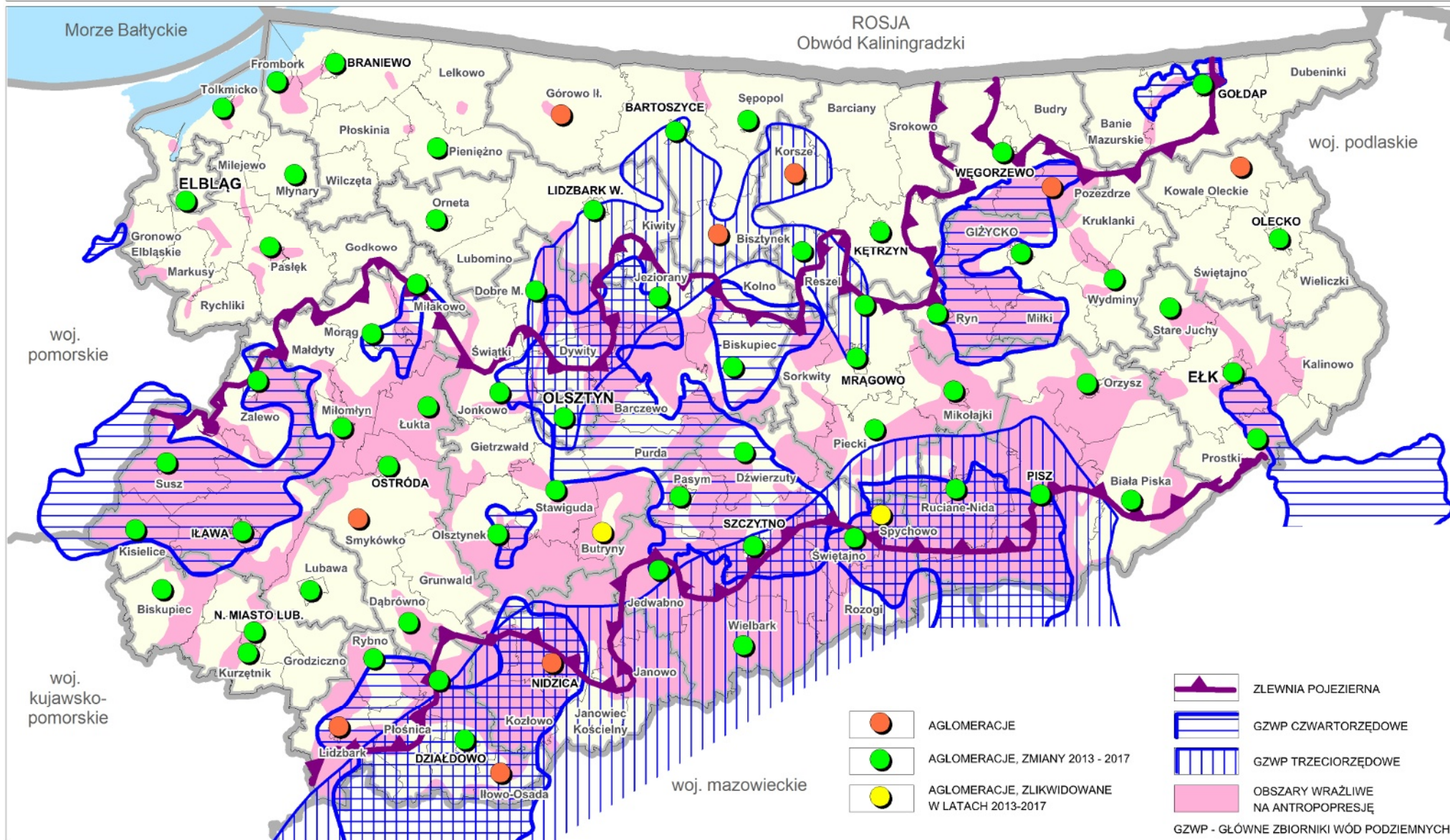
Źródło: opracowanie własne, Plany Rozwoju: PSG, GAZ-SYSTEM, BDL GUS (stan na: IV kwartał 2017 r.)

RAPORT O STANIE ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO 2013 - 2016

INFRASTRUKTURA TECHNICZNA: GOSPODARKA ŚCIEKOWA

Mapa 11

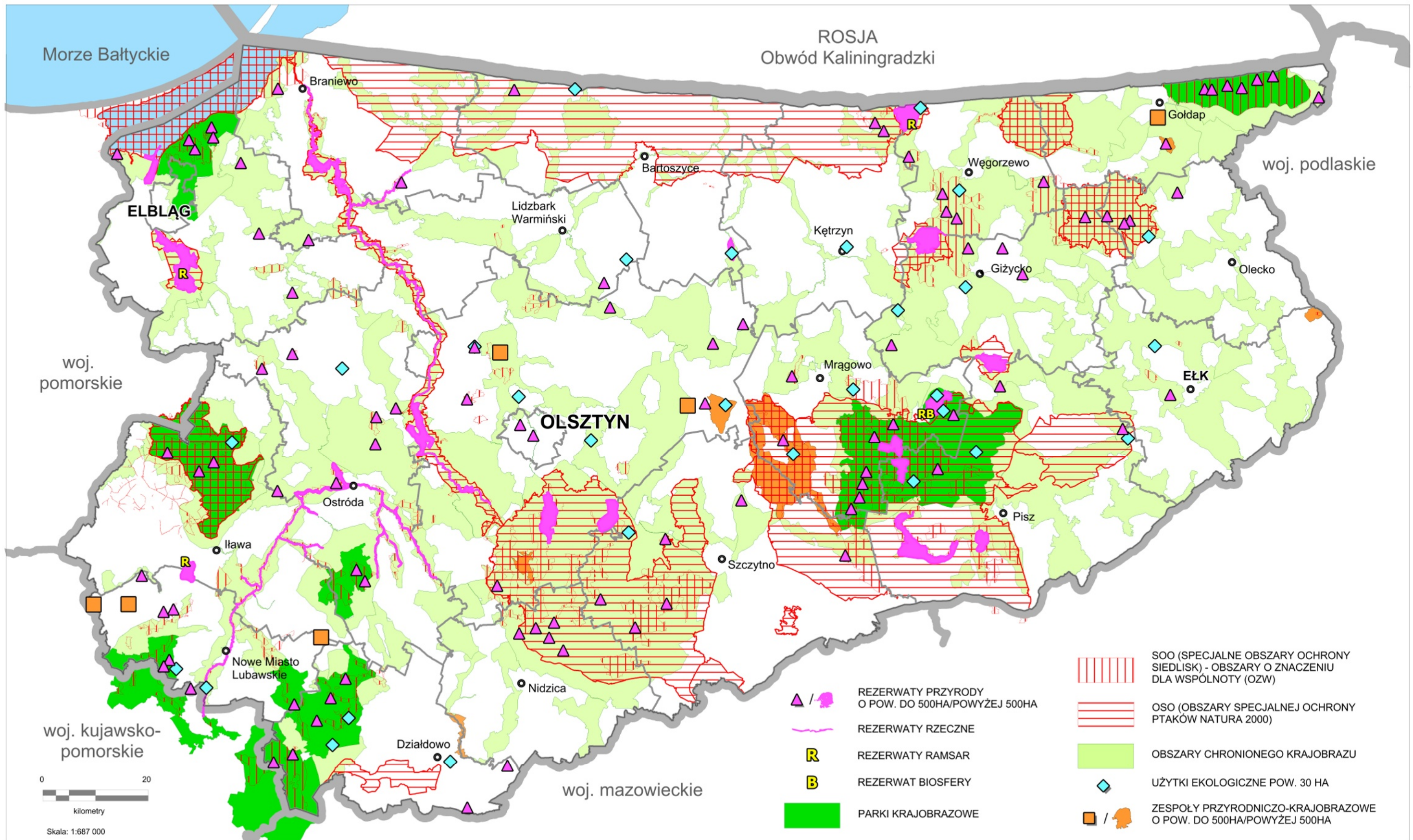
Źródło: Opracowanie własne na podstawie KPOŚK.

Opracowanie: Warmińsko-Mazurskie Biuro Planowania Przestrzennego w Olsztynie Filia w Elblągu, 2018 rok

RAPORT O STANIE ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO 2013 - 2016
OBSZARY CENNE POD WZGLĘDEM PRZYRODNICZYM - REGIONALNY SYSTEM OBSZARÓW CHRONIONYCH

Mapa 12

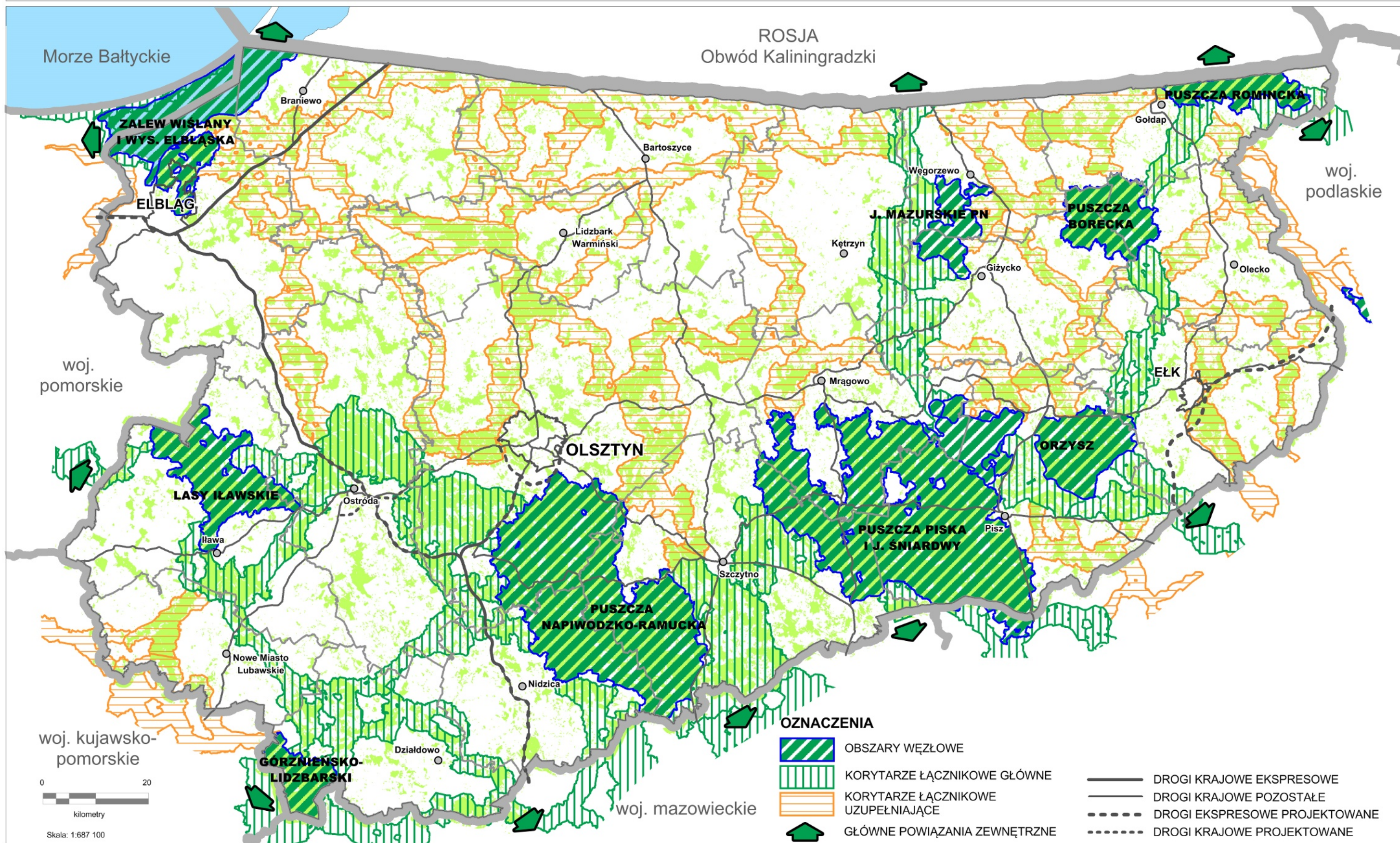
Źródło: Opracowano na podstawie danych z RDOŚ Olsztyn i W-MBPP w Olsztynie (stan na 2017 r.)

Opracowanie: Warmińsko-Mazurskie Biuro Planowania Przestrzennego w Olsztynie Filia w Elblągu, rok 2018

RAPORT O STANIE ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO 2013 - 2016
OBSZARY CENNE POD WZGLĘDEM PRZYRODNICZYM - REGIONALNA SIĘĆ PROJEKTOWANYCH KORYTARZY EKOLOGICZNYCH

Mapa 13

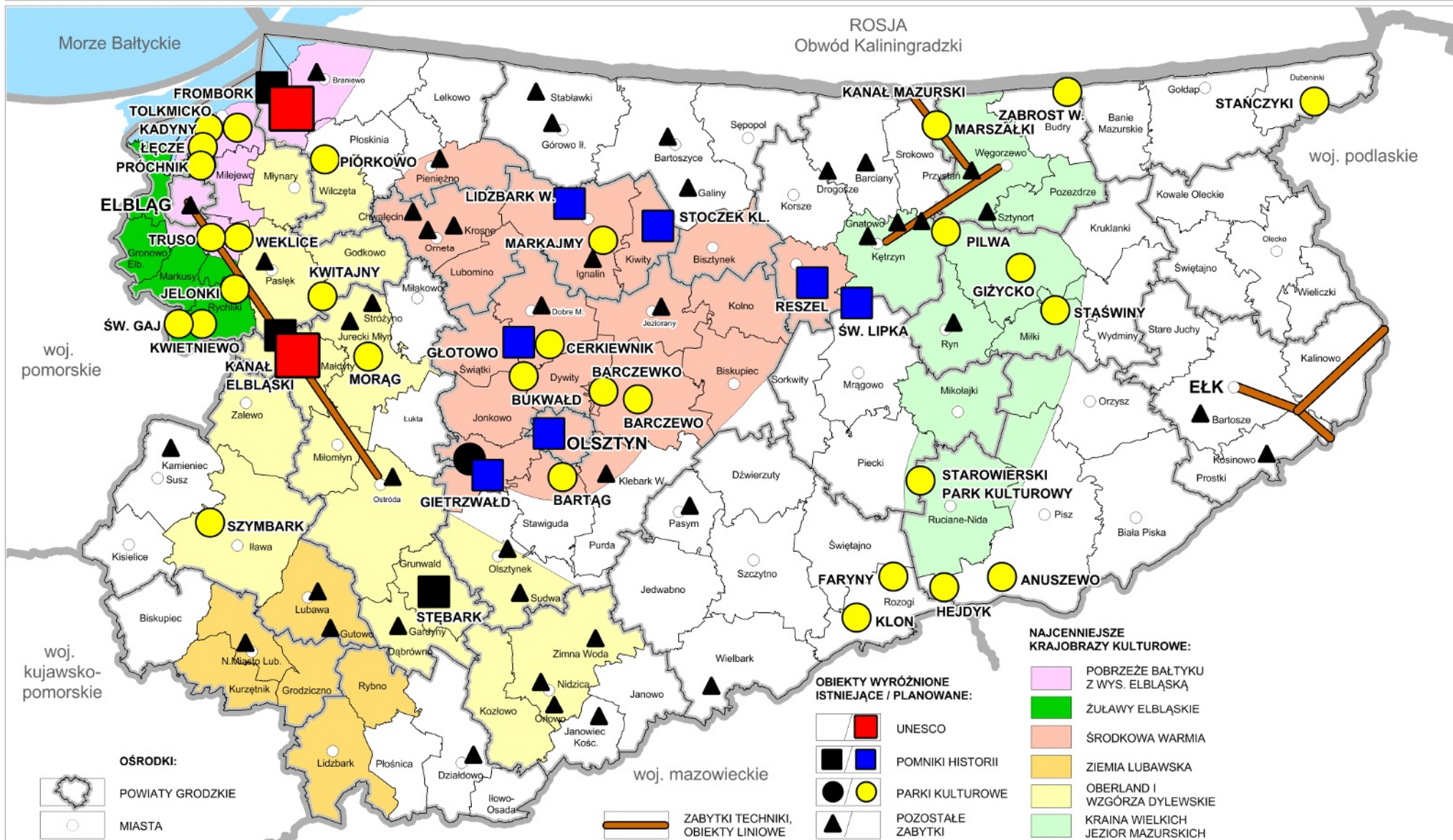

RAPORT O STANIE ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO 2013 - 2016

KRAJOBRAZ KULTUROWY, OBIEKTY ZABYTKOWE.

Mapa 14

Źródło: Opracowanie własne.

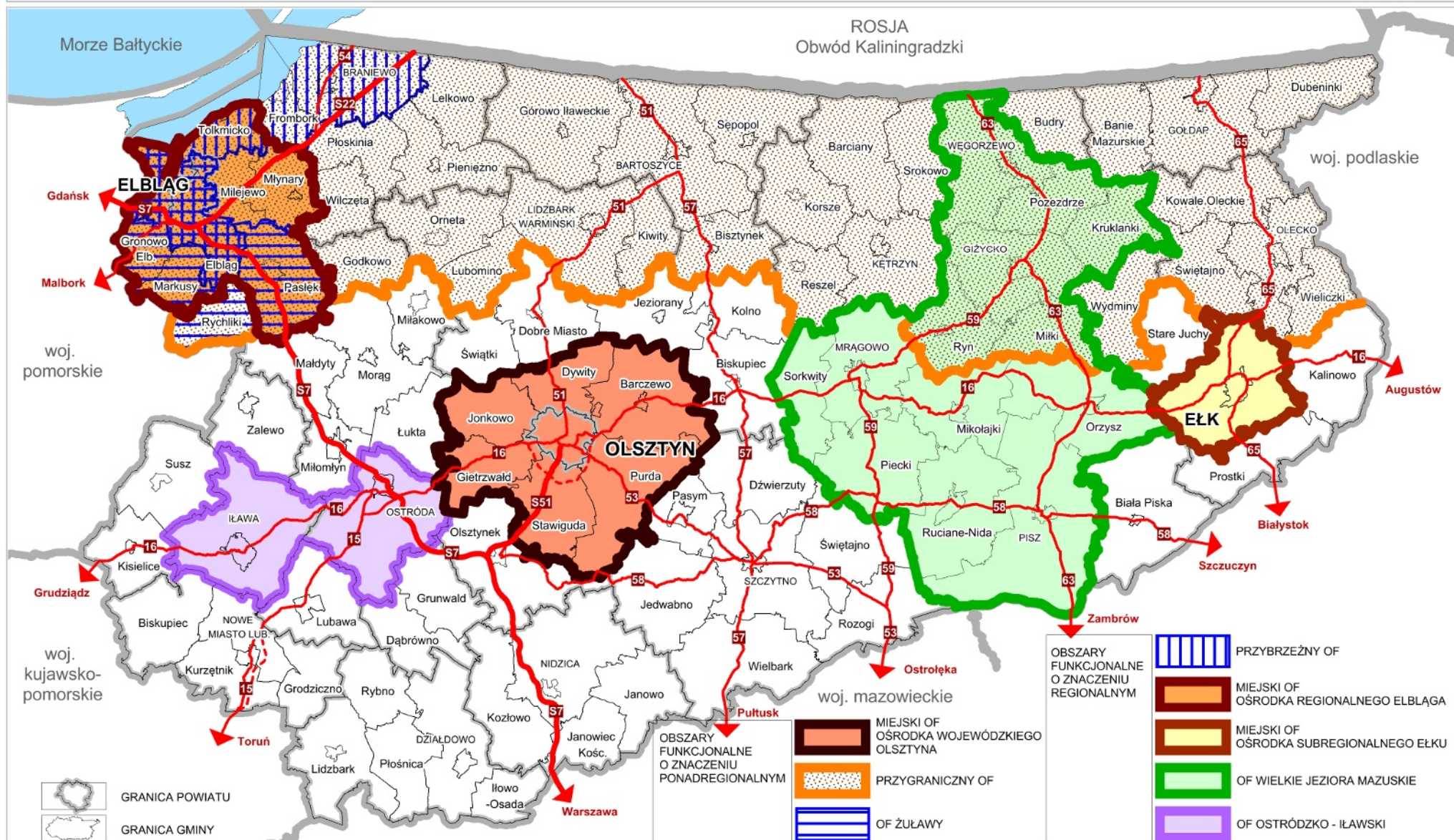
Opracowanie: Warmińsko-Mazurskie Biuro Planowania Przestrzennego w Olsztynie Filia w Elblągu, 2018 rok

RAPORT O STANIE ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO 2013 - 2016

OBSZARY FUNKCJONALNE (OF)

Mapa 15

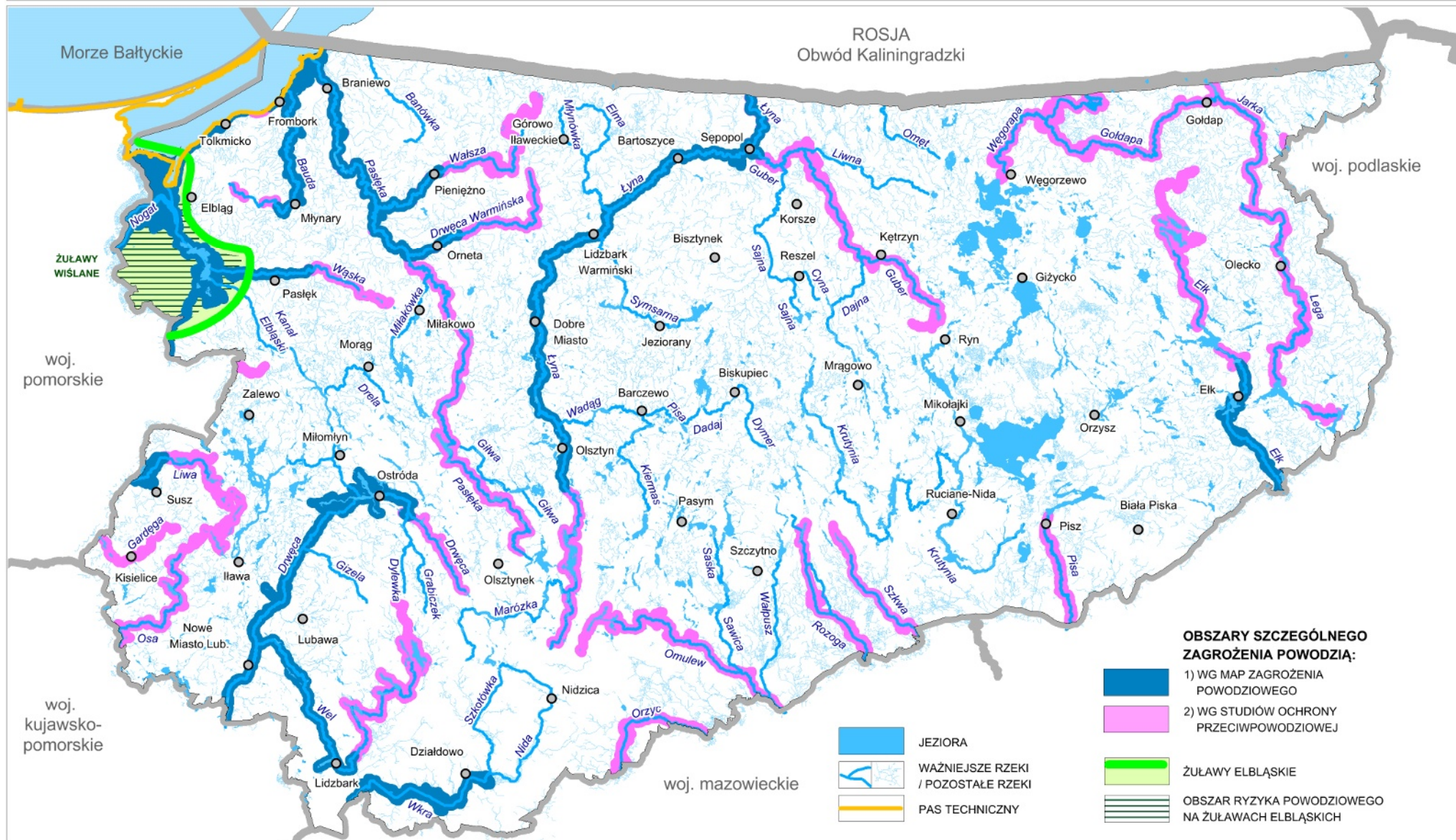
Źródło: Opracowanie własne.

Opracowanie: Warmińsko-Mazurskie Biuro Planowania Przestrzennego w Olsztynie Filia w Elblągu, 2018 rok.

RAPORT O STANIE ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO 2013 - 2016
ZAGROŻENIE POWODZIOWE, ŻUŁAWY.

Mapa 16

Źródło: Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej Warszawa, Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej Gdańsk. Mapa obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi w woj. wamińsko-mazurskim (Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej).

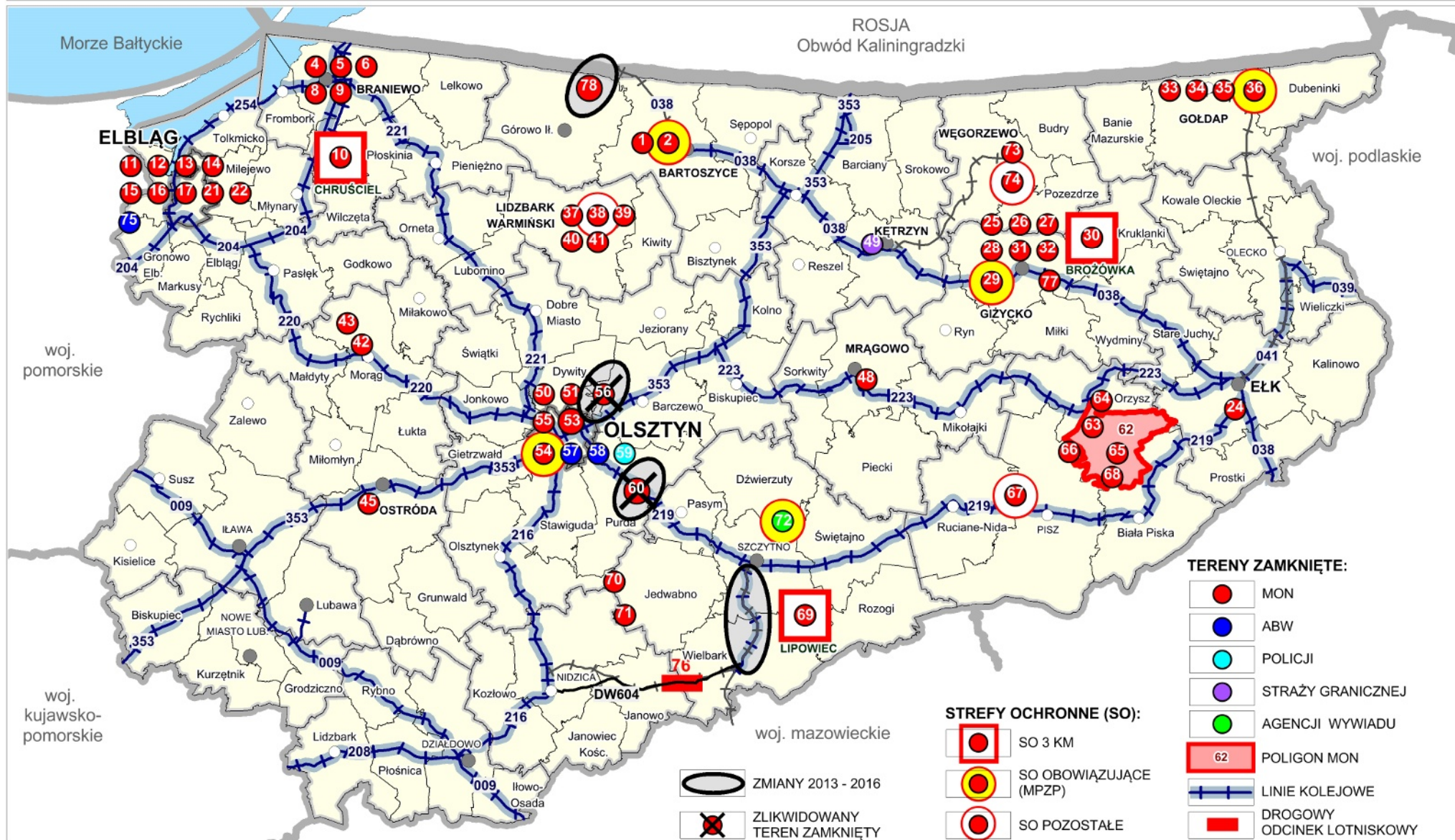
Opracowanie: Warmińsko-Mazurskie Biuro Planowania Przestrzennego w Olsztynie Filia w Elblągu 2018 rok

RAPORT O STANIE ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO 2013 - 2016

TERENY ZAMKNIĘTE.

Mapa 17

Źródło: Decyzje: MON, ABW, KGP, KGSG, MI.

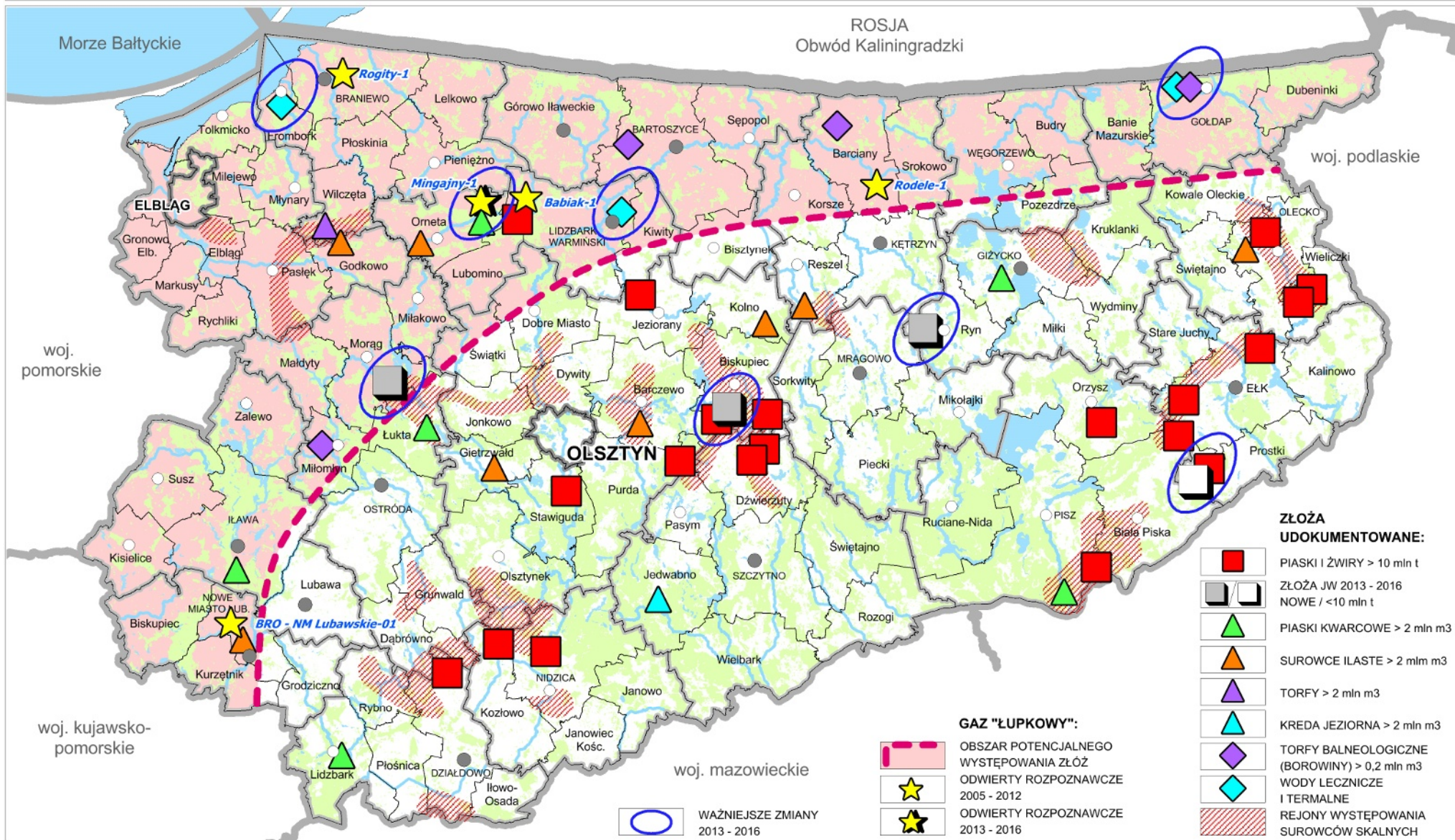
Opracowanie: Warmińsko-Mazurskie Biuro Planowania Przestrzennego w Olsztynie Filia w Elblągu, 2018 rok

RAPORT O STANIE ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO 2013 - 2016

ZŁOŻA KOPALIN.

Mapa 18

Źródło: Opracowanie własne na podstawie materiałów źródłowych z Państwowego Instytutu Geologicznego PIB, Ministerstwa Środowiska.

Opracowanie: Warmińsko-Mazurskie Biuro Planowania Przestrzennego w Olsztynie Filia w Elblągu, 2018 rok